

1412.7
98

GYULAI PÁL
KÖLTEMÉNYEI
1846—1864

183

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEI

Portrait of Gyulai Pál, by J. Károlyi

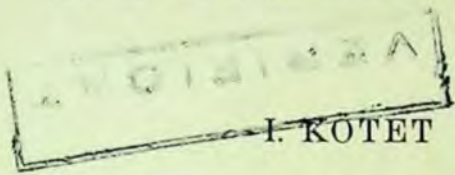
Gyulai Pál

8m-1
99

GYULAI PÁL

KÖLTEMÉNYEI

I. KÖTET

HARMADIK BŐVÍTETT KIADÁS

JUN. 1973

L

J. 8365

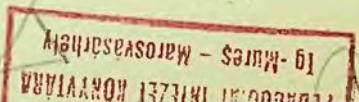
BUDA-PEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1894

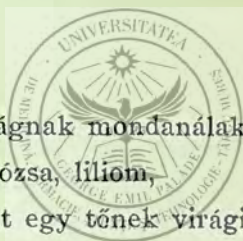
11.589

KÖLTEMÉNYEK

VIRÁGNAK MONDANÁLAK...

Virágnak mondanálak,
A rózsá, liliom,
Mint egy tőnek virági,
Virúlnak arczodon.
De a virág nem érez,
Ne légy virág nekem . . .
Maradj kedves leánynak,
S légy hű szerelmesem !

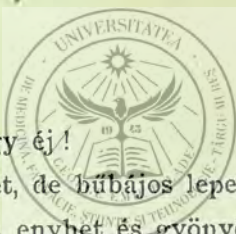
Csillagnak mondanálak,
Mely est koránya lett,
Virasztva édes álom
S édesb titok felett.

A csillagfény hideg fény,
 Ne légy csillag nekem . . .
 Maradj kedves leánynak,
 S légy hű szerelmesem !

Hajnalnak mondanálak,
 Mely hogyha felköszönt,
 Ég és föld mosolyogva
 Örömkönyűket önt.
 A hajnalláng muló láng,
 Ne légy hajnal nekem . . .
 Maradj kedves leánynak,
 S légy hű szerelmesem !

Vagy légy virág s virúlj fel,
 Itt híved kebelén ;
 Légy csillag, fényt sugárzó,
 Balsorsom éjjelén ;
 S hajnal, mely harmatot hoz,
 Örömkönyűt nekem :
 Oh légy a nagy világon
 Egyetlen mindenem !

AZ ÉJRŐL.

Csodás vagy éj!
 Ruhád sötét, de búbajos lepel,
 Nyugalmat, enyhét és gyönyört lehel:
 A kunyhóban altatsz könnyet, sohajt,
 A gazdagnál költesz tivornya-zajt.
 Csodás vagy éj!

Kegyes vagy éj!
 Homályodban kiléphet a leány,
 S boldog lehet várt ifja hű karán;
 Homályodban magát elrejtheti
 A nő, ha részeg férje kergeti.
 Kegyes vagy éj!

Tréfás vagy éj!
Szép álmot adsz, örömben gazdagot,
Fénypalotát, pénzt és nagy birtokot;
De míg bájöl e tündérlátomány,
Szekrényünkben kutat, lop a zsvány.
Tréfás vagy éj!

1946

CSILLAGOS AZ ÉG . . .

Csillagos az ég, szép csillagos,
Rózsafa levele harmatos:
Könnyemtől harmatos levele,
Éretted, éretted hulla le!

Csillagos az ég, szép csillagos,
A szellő fuvalma bánatos:
A szellő fuvalma sohajom,
Éretted, éretted angyalom!

A SZÉL ÉS A NAP.

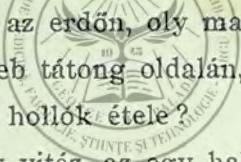
Egykor régen szél urfival
 Fogadott az öreg nap:
 Egy vándor köpenyét melyik
 Lophatná le hamarabb.

Jött a szél s magát fölfúván
 Zúgott-búgott; mint csak tudta,
 A köpenyt úgy húzta, fűtta.
 Hát a vándor mit csinál?
 Elébb ugyan félelmében
 Ijedten kap fűhöz-fához,
 De a köpenyt majd a vállhoz
 Szoritgatja s odébb áll.

Mosolyog a jó öreg nap,
S hő sugárral, fényes-szépen
Megindul a tiszta égen.
Hát a vándor mit csinál?
Lassabban megy, meg is izzad,
A meleget alig állja,
Majd a köpenyt földhöz vágja,
S hogy pihenjen rajt', megáll.

Egykor régen így nyéré meg
Szél urfit az öreg nap:
Többet észszel, mint erővel,
Így közel, úgy hamarabb.

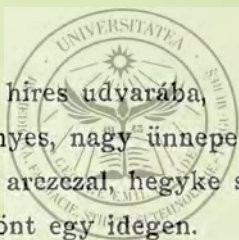
ERDŐ ÉS VÁR.

Ki ott az erdőn, oly magán,
 Halálseb tátong oldalán,
 S már hollók étele?
 Az egy vitéz, az egy halott,
 Nejének szeretője ott
 Orozva döfte le.

Mi vár az ott a bércz fokán,
 Mi zaj hangzik ki ablakán,
 Ki ott vigad, ki ő?
 Násznép vigad éj idején,
 És a menyasszony s vőlegény
 A gyilkos és a nő.

A TUDÓS.

Mátyás híres udvarába,
Egy fényes, nagy ünnepen,
Büszke arcczal, hegyke szóval
Beköszönt egy idegen.

Nézve nézik s halk morajjal,
Mint a méhraj a mezőn,
A vitézek s udvaroncok
Összesúgnak kérdezőn.

Ő nem szól, csak mosolyogva
Széttel, előre mén
És megáll a nagy királynak
Fényes trónlépcsőzetén.

«Nagy király, világ csodája,
Nagy tudós, első vitéz,
Híredtől minden királyok
Dicsősége éjbe vész.»

«Hagyd el azt, vándor barátom!
Igy csak hizelgő beszél, —
Szóla Mátyás — mondd el inkább,
Udvaromba mért jövél?»

«Én tudós vagyok, királyom! —
Felkiált negédesen, —
Azt tudom, mit a világon
Nem tudott még senki sem.»

S választ nem várván szavára,
Megáll egy ajtó megett,
És a kulcsnyíláson átdob
Száz meg száz borsószemet.

«Nagy, dicső ez tudományak,
Ez jutalmat érdemel,
Lépj elő!» — és nagy tudósunk
Bókol és letérdepel.

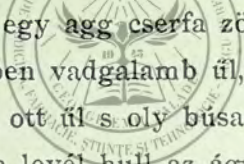
«Úgy van, úgy: méltó jutalmat,
Mátyás megtartja szavát —
Tárnok úr, egy véka borsót
Adjon e tudósnak át.»

1846

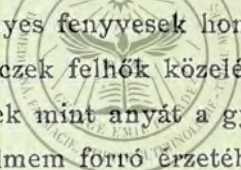
AMOTT EGY AGG CSERFA ZÖLDŰL...

Amott egy agg cserfa zöldül,
Tetejében vadgalamb ül,
Ott ül, ott ül s oly búsan szól,
Hogy a levél hull az ágról.

Dőre madár, mért e bánat ?
Hol tanúltad a nótámat ?
Mert a bú, mit szerelem szül,
Nekem jutott csak egyedül.

ERDÉLY.

The seal of the University of Cluj-Napoca is circular, featuring a central sunburst and a book. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'CLUJ-NAPOCA' is at the bottom. The seal is partially overlaid by the text.

Vadregényes fenyesek homálya,
Sziklabérczek felhők közelében!
Üdvözöllek mint anyát a gyermek,
Hű szerelmem forró érzetében.

Szebb talán a rónaság vidéke,
Déliabos pusztáknak lapálya,
S vonzó, enyhe, édes mosolyával
Vidám halmok, völgsikok hazája.

Mind hiába . . . köztetek születtem,
Csermelyzúgás, bérzi vad virágok!
Szívem egy, és szívem egy szerelme
Csak egyért, csak értetök sovárog.

Mily dicső e bérczek közt az élet!
 Föld fiához közelebb az Isten,
 S messze mindaz, min a nagy világ csüng
 Sápadozva, mint rab a bilincsen.

Forróbb itt a szülőföld szerelme,
 Szabadabb a szívnek dobbanása,
 A gyönyörrel félelem határos,
 S nagyszerűbb a lélek gondolása.

Im az ég és tiszta levegője,
 Im az erdők tengerének árja,
 Mely örök zöld s mint a büszke lélek
 Fellegekben úszik koronája.

Hótetőknek távol csillogása
 Rá fénylik az erdők éjjelére,
 Szineikből gyöngé szivárványt sző
 Hajnal, alkony a táj kék egére.

Oh minő kép! smaragd halmok, völgyek
 Koszorúja, mint egy tündér álmom;
 Kékes ködben elzavart falucskák,
 S dült tornyával egy-egy mohos várrom.

Bércz-oldalban nyájak legelésznek,
Csermelyek kigyódnak a határon,
És fészekként könnyű malmok függnek
Zuhatagot síró vén sziklákön.

Itt kél a nap, itt nyugszik le később,
Itt néz a sas büszkén a szemébe,
Itt ereszti meg szárnyvitorláját,
Hogy elsápad a kelő hold képe.

Itt zendíti az erdők tündére
Fuvoláját sokszor csöndes éjjel,
Kérve a hold édes mosolygását,
Bús dalával, harmatos szemével.

Szánja a hold, föllebbenti fátylát,
Ajakára nyájas mosolyt vészen,
És szerelme fényes tengerárját
Elönti az erdő-messzeségen.

Néz a pásztor, s bámulja világát,
Hosszu horgas botjára hajolván,
S elmereng a távolban morajló
Fűrészmalom s vizesés siralmán.

A hold fényén, éji pompájában,
 Im a vidék még egyszer kitárul,
 Árnyak nyulnak, himbálnak a légben
 A virasztó hegytetők ormárul.

Álmos erdők mélán álmodozva
 Felsuttognak, lágy morajt lehelnek;
 Meg-megharsan távolból egy kürtszó,
 És reá száz visszhangok felelnek.

Majd a csendben a szomszédfalvakból
 Az ebeknek csaholása hallik,
 S nyikorgása borvíz-szekereknek
 A kanyargó úton megnyilallik.

Őrházaknál hamvadó tűz pislog,
 Egy-egy székely vészi útját arra,
 Hosszu puska mellett énekelve
 Bús-nótádat, gyászos Mádéfalva!

De ki tudna mindent elbeszélni
 Rólatok, ti kedves völgyek, bérczek?
 Még is mért, hogy gyakran elborúlok,
 És szememben forró könnyet érzek.

A várromok, az ősök sirhalma,
Kérdik tőlem : hol Attila népe ?
Él-e még a székely s hol van Erdély
Szabadsága, neve dicsősége ?

E kérdés csal könnyeket szemembe,
Siratom én elhunyt szabadságod
S híred, melyet fényessé nem téssen
Nap- s holdfényben tündér csillogásod.

De mért sirjak ? Amott a sziklákon
Felrepülni sascsoportot látok . . .
Hah e bércz a sasoknak tanyája,
S itt születnek mennydörgő villámok.

Tán e népnek majdan a sasokkal
A magasba szárnyal gondolatja,
S a szabadság viharos érzése
Hideg keblét még egyszer áthatja.

S újra látjuk szárnya szabadjában
Napsugárhoz merész repülését,
És meghalljuk hosszú ébredése
Villámokkal terhes mennydörgését.

ESTVE.

Enyhe szellő suttog halkal,
Már homálylik az esthajnal.
Estcsillag félenk sugára
Mosolyog le a világra.
Majd föltetszik a telő hold,
Fényes lesz az egész mennybolt.
Elnyugodt a föld lármája
És a menny harmóniája
Megzendül, a lélek hallja,
Meg nem szűnik hallani,
S lassan, lágyan elringatják
Édes álom karjai.

EGY TAVASZI NAP.

Bolygunk a mezőkön,
Virágot szedünk,
Rezgő lombok árnyán
Meg-megpihenünk.

Oh ily zöld az erdő,
Oh ily kék az ég,
Ily piros a rózsza
Nem volt soha még !

II.

Virágeső hull a fáról,
 Szerelem hulló virága . . .
 Mért búsulnánk érte kedves ?
 Rakva azért minden ága.

Könnyű-vigan, tarka-barkán
 Pillangók szállnak körülünk.
 Ki tudhatja, ki mondhatja:
 Pillangó-e vagy jó kedvünk?

Kakuk szól az erdő mélyén,
 Meddig élünk, kérdezgetjük ;
 Istenem ! csak addig éljünk,
 Míg egymást hiven szeretjük.

III.

Mint holdfény a kék Szamos vizében,
Fürdik lelkem sötétkék szemedben,
S mint e lomb, mely virágokhoz hajlik,
Omló fürtöm homlokodra lebben.

Mint körülünk a nyugvó vidéket,
Éj és ábránd szeliden környékez.
És szívünk, mint a madárka fészken,
Társa mellett, boldogan fölérez.

A KÖEMBER.

Napnyugotra Kolozsvár határán
 Köember áll, szőlőhegy tövében,
 És merően néz a kápolnára,
 Mely a dombról a jámbor keresztyént
 Istenéhez szelid hangon hívja.
 A köember szőlőhegy tövében
 Nem szent kép, se' vértanú emléke,
 S mégis a ki ott mellette elmegy,
 Föltekint rá s hívőn elsohajtja :
 «Ne vigy, uram, ne vigy kísértetbe!»

Alkonyat volt. A kaszált mezőknek
 Illatában enyhe szellő úszott,

S aratóknak víg dalát susogta.
Majd elhalt és csendült a harangszó
És megcsendült véle az imádság
Szívben, ajkon, buzgó áhitattal.
De egy ember szőlőhegy tövében
Áll kevélyen, hall és meg nem indul;
Dűh szemében, ajkán szörnyű átok,
És szívében bosszu és harag dúl:
«Van bizony, van miért imádkozni,
Adni hálát, magasztalni Istent!
Oh az Isten jöltevő, kegyelmes,
Oh az embert megáldotta szívvel,
Érző szívvel, hogy szenvedni tudjon,
Hogy szeressen s tanuljon gyűlölni,
Hogy reméljen s minden nap csalódjék,
S enyhülést csak sirjában találjon.
Csendülj, csendülj esteli harangszó,
Gyáva ember térdelj s imádkozzál,
És te Isten hallgass meg utolszor!
Nem kívánok boldogságot, áldást,
Mert kegyetlen vagy és bosszuálló,
Arra kérlek, küldj reám egy átkot:
Szívemet, mely annyiszor csalódott,
S mégis annyi vágy, remény kinozza;

Szívemet, mely hűtelen barátok
 S csalfa asszony sebzett áldozatja,
 S mégis él és új sebekre vágyik ;
 Szívemet, hol ábránd, szenvedélyek
 A valóval hasztalan csatáznak,
 S veszteségem csak olaj a tüzre ;
 Szívemet, mert jó és bizalmával
 Már maholnap koldusbotra juttat,
 S a világba mint bolondot űz ki :
 Vedd el tőlem, tégy követ helyébe !»
 Így beszélt és fáradtan ledőle.
 Álma jött és meghallgatta Isten.

Reggel ébred s a világba indul.
 Hegytetőkről hajnal mosolyog rá,
 Lombos ágról száz madár köszönti,
 S örömittas lég reszket körüle.
 Minden oly szép, oly gyönyörre hívó!...
 Látja, nézi, elmerülve nézi,
 Öntudatlan oda kap szívéhez,
 De szive nincs, helyén egy hideg kő.

A világban áldja jó szerencse:
 Koldusbotja összetörve régen,

Háza épül, számos szántóföldje,
 Pusztáin vad ménések legelnek,
 A tanyához nyáj és csorda béget.
 Jár közöttök, meg-megáll, körülnéz,
 A jövő minden szépet ígér! . . .
 Öntudatlan oda kap szívéhez,
 De szive nincs, helyén egy hideg kő.

Ismerősök, jó barátok jönnek,
 Mint a méhkas zsibong palotája,
 Lakomáznak gazdag asztalánál.
 Vig zenéhez még vigabb pohár cseng,
 Legvigabb az énekszó az ajkon
 És a kedv a vendégek szívében.
 Ő is iszik s vígan énekelne . . .
 Öntudatlan oda kap szívéhez,
 De szive nincs, helyén egy hideg kő.

Úl a kertben, lombok hűvös árnyán.
 Virágot szed ifju lány a fűben,
 Szebb virágnál, fürgébb mint madárka,
 Koszorút köt és vállára hajlik.
 Szelid arczán szerelem tavaszsa,
 És mosolyja vidám hajnal hozzá;

Ajkán hárfa ezüst húrja zendül,
 Tiszta lelke legszebb ének hozzá :
 Keble halmán a gyönyör hulláma,
 Jó szive a legdrágább gyöngy hozzá.
 Oh szerelme kit ne boldogítna ? . . .
 Öntudatlan oda kap szivéhez,
 De szive nincs, helyén egy hideg kő.

Utra indul ; távol tartományok,
 Messzi népek, tengerek csodái
 Nyílnak meg változó varázsszal.
 A rövid percz rövidebbé válik,
 Egy szép óra kétszer szebb órát szül.
 Elmegy utja híres városokhoz ;
 Mit szeme lát, mind övé lehetne,
 A mi ízes, mind megkóstolhatná,
 Mi mulattat, csak parancsát várja :
 Ennyi kék, oh sokkal több elégnél ! . . .
 Öntudatlan oda kap szivéhez,
 De szive nincs, helyén egy hideg kő.

A szerencse majd elpártol tőle :
 Látogatják minden nap csapások,
 Kinn az erdön rég nő koldusbotja,

Benn ruhája rongyokká szakadt már;
 Megvetés néz rá és gúny szól hozzá,
 Arczul vágja, ki ölelte egykor.
 Nem busúl rajt', nem fáj néki semmi,
 Söt van oly percz, melyben örülhetne,
 S örülne is, ha érezni tudna.
 Jó a bánat, ha birjuk viselni,
 Mert a bánat többször öröm anyja,
 És öröm nincs, nem lehet, bú nélkül ...
 Öntudatlan oda kap szivéhez,
 De szive nincs, helyén egy hideg kő.

Ott bolyong az inség bus tanyáin,
 Ő maga az inség élő képe,
 Hall sohajt, mely enyhet hoz a szívre,
 Lát könnyet, mely annyi bút fölolvaszt,
 Alvó arczot, haloványt, mosolygót.
 Enyhe szellő viharok zajában,
 Drága gyöngy a bánat tengerében,
 Édes álm az élet csatáin,
 Oh mi boldog, kit ti el nem hagytok! ...
 Öntudatlan oda kap szivéhez,
 De szive nincs, helyén egy hideg kő.

Bujdosik, fut, hogy ne lásson embert,
Ember is fut tőle, hogy ne lássa;
Arcza ijjeszt és beszéde rémít.
Megy, tovább megy s a midőn eléri
Napnyugotra Kolozsvár határát,
Megnyugszik a szőlőhegy tövében.
Alkonyat volt. A kaszált mezőknek
Illatában enyhe szellő úszott
S aratóknak víg dalát susogta.
Majd elhalt és esendült a harangszó
És megcsendült vele az imádság
Szívben, ajkon, buzzgó áhitattal.
Mintha látná, mint száll föl a lélek
Hit-, remény- és szeretetnek szárnyán,
S mint telik meg fénynyel, nyugalommal.
Az imádság nyugtat és erősít! . . .
Öntudatlan oda kap szivéhez,
De szive nincs, helyén egy hideg kő.

Mozdulatlan ott áll egész éjjel,
És merően néz a kápolnára.
Nincsen álma, nincsen gondolatja,
És szivének helyén a hideg kő
Most megmozdul, hogy nagyobbra nőjön.

Vére megfagy, tagja összedermed
S kővé válik egészen hajnalra.
És azóta ottan áll még most is
A kőember szőlőhegy tövében ;
Nem szent kép, se' vértanú emléke,
S mégis a ki ott mellette elmegy,
Föltekint rá s hívőn elsohajtja:
«Ne vigy, uram, ne vigy kísértetbe!»

MÁJUSBAN.

Az Isten ád tavaszt és ifjúságot,
 Szívnek szerelmet és lombnak virágot:
 Oh szép tavasz, szép ifjúság!
 Hadd reszkessen szív és lomb örömében,
 Hadd nyiljék rajtok szerelem, virág!

Hajnalsugár száll szívhez és virághoz
 És aranyport és arany álmokat hoz,
 Mosolygva nyílnak kelyheik.
 A föld tavaszszát, éltök ifjúságát
 Egy hő sohajban s könnyben érezik.

Szelíd holdfény enyhít borongó éjet
És édes dallal édesebb csók ébred
Szellők vágyó fuvalmiban ;
Elaludt rég, mi fáj, zajong és fáraszt,
Csak a szerelem éber boldogan.

Ne gúnyolódj', hogy a virág elhervad,
A szív érez csalódást és fájdalmat,
Bús száraz ág lesz mindenik,
S csak gyászos hollók serge száll reájok,
És vad szélvészek vivják, tördelik.

Csak mondhassák : virágoztam, szerettem,
Hajnal- és holdfény ragyogott felettem,
Enyhültem csókon, harmaton,
S hulló levél közt, szélvészek zajában,
Tavaszi szép napja, rólad álmodom.

A TÁVOZÓ.

Vándor felhők jönnek-mennek,
 Ismerősi a bérczeknek ;
 Megyek a menőkkel,
 Kik jönnek, irigylem,
 Bérczek, édes ismerősim,
 Nem lehet pihennem !

Virág nyílik a völgyben már,
 Rajta méh és pillangó jár :
 Remények virági,
 Édes ajku méhem,
 Kedvem játszi pillangói,
 Eljöttek-e vélem ?

Erdő felett vadgalamb száll,
 Megállok egy vén tölgyfánál,
 Lenyuló ágai
 Vissza-visszavonnak,
 Messze kísér búcsuhangja
 Búgó vadgalambnak.

Az országút hegyen visz fel,
 Lassan lépek, fáradnom kell;
 Megfordulok gyakran,
 Jól esik megállnom;
 Hajh de már a toronynak is
 Csak tetejét látom.

Zöld vetések, szőlős kertek
 Alább-alább ereszkednek.
 Túnni kezd a vidék,
 Oda van már minden . . .
 Csak a vándorbot maradt meg,
 Csak egy könny szememben!

HAZÁM.

Sokszor valál már életedben
 Veszendő, oh szegény hazám !
 Tatár, török és német gyilkolt,
 S haldoklál fényes rabigán :
 Mi lesz majd sorsod a jövőben ?
 Ki tudja azt, sötét titok ;
 De most, de most, ha rád tekintek,
 Csak sírok és csak sirhatok.

Nem gyáva bú e könnyek anyja,
 Haragom sirja azokat ;
 Beszélünk hangos, büszke szóval,
 S hazánk még csak névben szabad.

Nem csüggedés e könnyek anyja,
 Rajtok tettek villáma ég;
 Versengünk puszta semmiségen,
 S fölöttünk mind borús az ég.

Hah mennyi gúny! győzelmű hymnusz
 Harsog körülbe mindenütt,
 S a vértől megszentelt mezőkre
 Szabadság fényes napja süt.
 Nekünk e hang tán síri dal lesz,
 S a szent sugár tán búcsufény,
 Véres felhőben elhunyo nap,
 Halottak gyászos mezején.

Inkább halál, mint gyáva élet,
 Igen, veszszünk, ha veszni kell,
 De küzdjünk míg csak egy magyar lesz
 És vérezzünk dicsően el.
 Lesz legalább a történetben
 Rólunk egy nagy emlékezet:
 Egy büszke nép élt meggyalázva,
 De dicsőn halt, mint született.

HADNAGY URAM.

«Hadnagy uram, hadnagy uram!»

««Mi bajod van, édes fiam?»»

««Piros vér foly a mentére.»

««Ne bánd, csak az orrom vére.»»

«Hadnagy uram, hadnagy uram!

El ne essék itt az útban.»

««Bele botlám egy nagy kőbe;

Szegezz szuronyt s csak előre!»»

Megy a honvéd, áll a hadnagy,

Mély sebében összeroskad.

«Hadnagy uram, hadnagy uram!»

««Csak előre, édes fiam!»»

A SZÉKELYEK.

The seal of the University of Cluj-Napoca is circular, featuring a sun with rays at the top, a central emblem with a cross and a book, and the text 'UNIVERSITATEA' at the top and '19 23' in the center. The outer ring contains the text 'UNIVERSITATEA' and '19 23' in a circular arrangement.

Vitéz s furcsa nép valának
Régentén a székelyek,
Most is furcsák és vitézek,
Isten őket áldja meg.

Nem magas a székely ember,
Inkább kardja jó darab,
De kezétől hull az ellen,
Bár két fővel magasabb.

Hegyi nép a székely ember,
S még szegény is e felett,
Ágyuja nincs, no de se baj,
Hoz a labancz eleget.

Nyugtalan a székely ember,
 Hosszu harcztól nem remél.
 «Hadd vágjon le kiki százat,
 Aztán haza!» — így beszél.

Meg nem áll a székely ember
 Ágyu s puskacső előtt,
 Inkább beront, mert az ellen
 Jobb ha meghal, mintha lőtt.

Nem tréfál a székely ember,
 Tréfáljon bár a vezér,
 «Vezess — szól — de megkólintunk,
 Ha csatánk rossz véget ér!»

Ritkán víg a székely ember,
 De ha víg, akkor bolond,
 Muszka sisakból iszik bort,
 S kenyérért Szebenbe ront.

Vitéz s furcsa nép valának
 Régentén a székelyek,
 Most is furcsák és vitézek,
 Isten őket áldja meg!

VILÁGOSNÁL.

The seal of the University of Medicine and Pharmacy 'Carol Davila' Bucharest is visible in the background. It features a central sunburst with rays, a caduceus (a staff with two snakes entwined around it), and an open book. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'FACULTATEA DE MEDICINA SI FARMACIE' is at the bottom. The year '1858' is also present.

Világosnál, Világosnál
Huszárok könnyeznek,
Sirva sírnak veszedelmén
A magyar nemzetnek.
A sohajtás zajszelében
Hajlik meg a zászló,
Szegény gyalog gazdájára
Búsan nyerit a ló.

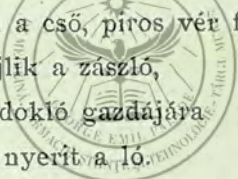
Csak egy régi, vén huszár ül
Mozdulatlan, némán,
Mély bánattal, mély sebekkel
Napsütötte arczán.

Csak egy régi, vén huszárnak
 Zászlója lobog még,
 Mintha várna csatajelre
 És vért szomjuhoznék.

Hejh vén huszár, hejh vén huszár,
 Szállj le, szállj le immár!
 Nem rohamra harsog a kürt,
 Nem a győzelem vár.
 Tépd el, tépd el lobogódat,
 Nincs már Magyarország!
 Őseinknek szent sírhalmát
 Kozákok tiporják.

Hall és lát és föltekint majd
 Kétségbeesetten,
 Mintha nézné, tudakozná:
 Van-e Isten mennyben?
 Hall és lát és búsultában
 Pisztolyát ragadja,
 Mintha sors és világ ellen
 Csatázni akarna.

«Magyar vagyok, rabbilincset
 Nem visel magyar kéz,
 Huszár vagyok, zászlajával
 A huszár együtt vész.
 Foszlányai ezt a sebet
 Legjobban takarják . . .
 Isten hozzád édes hazám,
 Szegény Magyarország!»

Dörren a cső, piros vér foly,
 Meghajlik a zászló,
 És haldokló gazdájára
 Búsán nyérit a ló.
 Honja sirján ott fekszik
 Mozdulatlan, némán,
 Mély bánattal, mély sebekkel
 Kebelén és arczán.

OKTÓBERBEN.

Merre tűntél, hova lettél
Völgyek, halmok, friss virága?
Mért halványulsz, miért hervadsz
Erdők, berkek még zöld ága?
Sirján, kik elestek
A véres csatákon,
Halott-koszorúnak
Hullatám virágom,
S míg egy új tavasznak
Piros fénye támad,
Halovány színemmel
Gyászolom hazámat.

Fényes hajnal, vidám hajnal,
Régi arczod, fényed hol van?

Tiszta kék ég mért jelensz meg
Oly korán már gyász fátyolban?

Fényünk villogásán
Halt el kardotoknak,
Szemeink a könnytől
Nem mosolyoghatnak.
Szégyen és gyalázat
Ég lelkünk haragján,
Megtagadva tőlünk
Bosszuálló villám.

Lanyha szellő, játszi szellő
Merre röpkedsz szárnyaiddal?
Hova lettek kísérőid:

Enyhe harmat és madárdal?

A harmat könnyyé lett,
A dal hattyuének,
Társim vér, sohajtás
És átok levének.
És viharrá nővén
Járom a világot,
Szálljon a zsarnokra
Vér, sohajtás, átok!

MAGYAR KÖLTŐK.

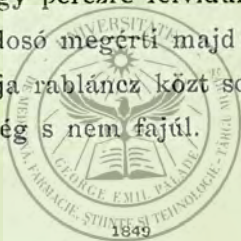

Szegény, szegény magyar költők,
 Hol vagytok, hol zeng dalotok?
 Mint az elzüllött csalogány
 Tavasz szép napjai után,
 Úgy elnémúztatok.

Széttört a lant, eltört a kard,
 Mély sebben vérzik a kebel;
 És messzi föld vidékiről,
 És közel börtön mélyiről,
 A hang nem hallik el.

Ejts könnyet, oh nép, hogyha tudsz,
Ha adhat még a fájdalom,
S mig lelked a múltakba hal,
Zendüljön meg a régi dal,
Mint visszhang, ajkadon.

Ki meghalt jobban nyughatik,
A rab egy perczre felvidúl,
S a bujdosó megérti majd:
Bár honja rabláncz közt sohajt,
De él még s nem fajúl.

A SZÉKELY FOGOLY.

Az Olt vize partján,
 A fenyvesek alján,
 Oh ismered ott a messze vidéket?
 Oh ismered ott, mely lakja, a népet?
 Emlékszel-e még, emlékszel-e még?

A bérczeken, erdők, ligetek árnyaiban,
 Kigyós hegyi ösvény s csermelyek árja rohan,
 S míg hosszan utánok száll letekintve a szem,
 Nyájas faluk és szép völgyek ölébe' pihen.
 De a zuhatag harsány dala szól
 A várromok ódon titkairól,
 S a sziklatetön, melly, égre meredve, magas,
 Mély álmaiból a zajra megébred a sas,

Mint barna vitorla ereszti ki szárnyát,
S beuszsa a légköre messze határát.
Emlékszel-e még, emlékszel-e még?

A rengetegen csörtet dobogással a vad,
És ebsaholás és kürt szava csengve riad;
Most puska ropog s hajtók sikító zaja kel,
Az ormon a visszhang rá hahotázva felel.
A bércz meredek, s a Nemere fú,
De törli a könnyet, enyhül a hú;
Hijába dörög, villámlik a haragos ég
Barlang üregén ág-bog tüze vidoran ég.
Haj rá a vadászok elébe leülnek,
S nincs vége a dal-, rege-, tréfabeszédnek.
Emlékszel-e még? Emlékszel-e még?

A fenyves ölén egy kis tanya, szalmafedél,
Ott hosszú zekében marczona jó öreg él;
Francz háboruból hű fegyvere függ a szegen,
S ő róla regélget télszaki éjjeleken.
De majd ha tavasszal feljön a hold,
A kis tanya csöndes, néma, kiholt,
Csak furulya hallszik s bús-epedő csalogány,
Csak lyánya van ébren, a szépszemü, hű szívü lyány,

Oly ismeretes neki furulya, ének,
S nem bírja hevét dobogása szívének.
Emlékszel-e még, emlékszel-e még?

Mily halmok azok! Harczok tere, sirhalom az,
Szentelt rege őrzi s könnytele, néma panasz;
Kihozza a székely hű apa gyermekeit,
S átokra, imára rebegve tanítja meg itt.
Átok s ima bétölt, gyermeke vér,
Föl ősz apa, ifjú, a háza kér!
Nem hallasz Ágyagfalván hadi zajt a teren?
Nézd vérnym a földön s tűz jegye fenn az egen!
Föl hát szaporán, életre halálra!
A bérczen, a völgyön, előre, csatára!
Emlékszel-e még, emlékszel-e még?

Jár lassu lován szétnézve a szürke vezér,
Megperdül a dob, lobogó leng, pezsdül a vér.
«Előre!» kiált, nézd, nézd ama bős rohamot,
Hah! reszket a német, reszket a muszka amott!
Ég, föld tere füstfelhőbe vesz el,
Csak trombita hallik s ágyudőrej.
Jól ismered úgy-e ez ágyu-, e trombitaszót?
S látod Bemet itt és ott tüzes Áron apót?

Szeben falain riadozva kiáltják:
Még él magyar és vele él a szabadság!
Emlékszel-e, emlékszel-e?

Az Olt vize partján,
A fenyvesek alján,
Oh ismered ott a messze vidéket?
Oh ismered ott, mely lakja, a népet?
Emlékszel-e még, emlékszel-e még?

KARÁCSONKOR.

Karácson-este van, messze még az éjfél,
 Meleg tűzhelyénél együtt ül sok család.
 Ki ne emlékeznék e boldog órákra,
 Ki nem virasztott még karácson-éjtszakát?
 Megemlékszem én is, elkerül az álom;
 Hol az én tűzhelyem, hol az én családom?

Mint a temetőkert szobám olyan csendes,
 Árva sohajtásként elhangzik kérdésem;
 Csak egyedül vagyok s könyökömre dülve
 A hamvadó gyertya lobogását nézem.
 Hamvadó örömök halovány visszfénye,
 Miért világítasz múltam emlékére?

Régi boldog esték! . . . Ott ülünk mi vígan,
 Nyugalmas szobában, meleg tűzhely körül,
 Beszélünk, mosolygunk, emlékszünk, remélünk,
 Lelkünk fölmelegszik és egymásért örül.
 Megmozdul a hű eb az ajtó küszöbén,
 Mintha örömünkön örvendene szegény.

«Ülj mellém hugocskám . . . Maradj édes bátyám,
 Ne told el székedet még a kályha mellől.
 Beszélni akarok, sokat, igen sokat,
 Mit eddig titkoltam, boldog szerelemről.
 Oh de nézd, jó anyánk mintha már szunnyadna,
 Könnyen fölébredhet hangosabb szavakra.»

«Nem alszom gyermekim, oh nem, álom helyett
 Szememen az öröm könnyei remegnek, —
 Ha egy év múlva is így együtt lehetnénk!»
 «Ne higgy, édes anyánk, a balsejtelemnek!»
 «Csak hogy együtt vagytok, többre vágyam nincsen,
 A szegény árvákat megáldja az Isten.»

Sirját sem láthattam az édes szülőnek,
 Jó testvéreimnek hírét alig hallom,
 Talán kis házunk is eddig összeomlott,

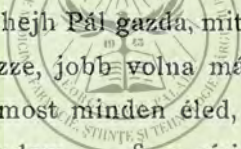
Örzi-e a hű eb küszöbét még vajjon?
 Barátim a sirban vagy messze földeken,
 Él-sz-e vagy meghaltál, szerelmes kedvesem?

Oh családi élet, szép családi élet,
 Édes csepp az élet keserü vizében,
 Biztos rév a szivnek szélvészai között,
 Védpaizs a vak sors kénye ellenében,
 Isten ajándéka, ember boldogsága,
 Erény termő földje, örömök forrása:

Visszajösz-e hozzám, felderülsz-e még rám?
 Hihetek-e benned, szabad-e remélnem?
 Fogom-e érezni gyógyító balzsamod?
 Lehet-e még egyszer szárnyad alatt élnem?
 Kell-e reád várnom sokáig, sokáig?
 Elkisérsz-e engem koporsóm zártáig? . . .

Zúg a szél, hah mint zúg, mily búsult haraggal,
 Bujdosók siralma, rabok sohajtása.
 Némulj el bánatom, nem csak egyedül vagy,
 Sokan vannak veled széles e hazába'!
 Mi az én bánatom a hazáé mellett?
 Vihar zúgásában gyöngé, halk lehellett.

PÁL GAZDA.

«Pál gazda, hejh Pál gazda, mit búsul kend?»
 ««Ne kérdezze, jobb volna már oda lent.»»
 «Ej hiszen most minden éled, tavasz jó!»
 ««Tudom, tudom . . . fiam sírján virág nő.»»

«Pál gazda, hejh Pál gazda, mit suttog kend?»
 ««Nincs is talán, nincs már Isten oda fent!»»
 «Ej dehogy nincs, nézze mily szép zöld a fa.»
 ««Mikor száradt, öcsém volt rá akasztva.»»

«Nyugodjanak! örvendjen kit baj nem ért,
 Aztán még is szép halni a hazáért.»
 ««Nem is azért vérzik szívem bujába' . . .
 Hejh hiába haltak meg, hejh hiába.»»

MIDŐN ELINDULT.

Oly rövid volt ez az óra,
 Oly hosszú e pillanat!
 Fehér kendőd sem látom már,
 Hogy hallhatnám szavadat?
 Visz a szél s hullám hajója,
 S itt hagy engem oly magán . . .
 Csak most érzem, hogy szeretlek,
 Hogy szeretlek igazán.

Illatot hoz fürteidről
 A szelek fuvalma még,
 A hullámok tükörében
 Napszemed visszfénye ég.

Oh ha zúgó szél lehetnék,
Átölelne két karom,
Elvinnélek messze, messze,
Híven, büszkén, szabadon.

Hosszan nézek el utánad,
S mint örvény a viz alatt,
Meg-megkapja és sodorja
Lelkemet egy gondolat:
Tán utolszor láttalak most,
Vagy ha látlak ezután . . .
Csak most érzem, hogy szeretlek,
Hogy szeretlek igazán.

Tűnő hajód vitorláján
A hajnal sugára ég,
Síkján a futó folyamnak
Ott egy fekete pont még.
Oh ha napsugár lehetnék,
Kísérhetne mosolyom . . .
Elkísérne messze, messze,
Híven, büszkén, szabadon.

TAVASZÉJ.

Szeretek kinn a szabadba' járni,
Tavaszejben, egyes-egyedül.

Mint a balzsam a lég olyan enyhe,
Elbolyongok messze a ligetbe'
És mélézva lelkem elmerül.

Hold a tájra mintha fátyolt szőne,
Melyet néha meglebbent a szél ;
A nyugvó természet föl-fölérez
Hű anyaként kedves gyermekéhez,
S álmodozva édes szót beszél.

Ing a lomb s egy-egy virágot hullat,
 Virágodat, múltó ifjuság!
 Búsan zeng a bokrok csalogánya,
 Fáj talán, hogy holnap nem találja:
 Ha egyik hull, nyílik más virág.

Fénybogárkák ragyognak a fűben,
 Csillag fenn és csillag ide lenn;
 Sötét az éj, sötétebb a bánat,
 Csillag fénye csak sötétbe' támad,
 Oh ragyogj hát szívből és egen!

Tó és csermely ébren almodoznak,
 Kebelökre ifju lomb hajol;
 Tó hulláma fájva összerendül,
 Míg a csermely víg-csevegve zendül,
 Bú- s örömhang lágyan összefoly.

Illatot hord a völgyek fuvalma,
 Egyik virág másiknak izen.
 Mint eseng, mint vágy e hő lehellet,
 Mint susog a nyíló kelyhek mellett
 Hívó hangod, édes szerelem!

Mint emlék a boldogabb időkől,
Bérczek ormán pásztortűz lobog,
Most magasan csillagokkal játszik,
Majd lehufl és elalunni látszik,
Csak lobogj, míg hajnal jöni fog.

Mily csendesség, mégis mennyi hang szól,
Mily homály és mégis mennyi fény!
Fényhomályból mennyi kép kifejlik,
A hangokban mennyi titok rejlik,
S mint szöyödik bűvös sejtemény!

És a szív úgy önmagába sűlyed,
Nyugszik benne minden szenvedély;
Szelid álmok bölcsőjén ringatva,
Csak egy enyhe mély érzés virasztja,
Jobb és hőbb és hisz, szeret, remél.

NE HOZD A BORT!

Ne hozd a bort, nem ihatnám!
Miért innám? Nem iszom.
Könnyemtől méreg lehetne,
És a méreg megölhetne,
De nem ölné bánatom.

Hol vagytok, vidám barátok?
A mi múlt, vissza nem tér.
Ittunk egyért, ittunk másért,
De legtöbbet a hazáért,
H'jába folyt a bor, a vér.

Ide mégis, iszom egyet,
Meg se' mondom, hogy miért.
Tudja azt az én Istenem,
A ki magyar, iszik velem,
Hosszan iszik és megért!

1850

BETEG-ÁGYON.

Ha, mint elhebbentett fátyol
 Az életnek nagy titkáról,
 Reszketőn és haloványon,
 Rám borúl az örök álom :
 Ne tegyetek koporsóba,
 A mezőre vigyetek !
 Kisérjen a kelő hajnal
 S könnyü bárány-fellegek ;
 Hulló viráglevellel
 Szálló illat takarjon el ;
 Elhunyo nap búcsucsókján,
 Csillagos ég boruljon rám ;

S mint holdsugár, mely a hársfák
Nyiló lombjain pihen,
A csalogány lány dalánál
Álmodozzam szeliden !

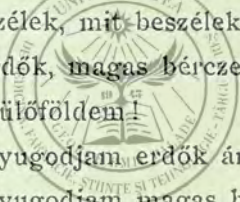
II.

Még se, még se,
Le a földre!
Ott az elzárt völgy ölében
Ássatok sírt majdan nekem,
Hogy ne tudjon a világ,
Hogy ne halljak semmi hangot,
Melyet bú, öröm sohajtott;
Nugtasson a síri ágy!
Csak a hű, a szeretett lyány
Látogasson, jöjjön hozzám,
Csak szelid szemének könnye
Hasson fentről siromba le;
Majd fölérez, majd megmozdúl
Szívem hamvadó pora,
Majd kinő, majd felvirágzik
Siromon az ibolya

S fog beszélni álmainról,
Szerelmemről, bánatomról,
Mint ha ajkam dalt susog.
A lány sir, szíve dobog,
Sohajtás kel ajakán,
De megenyhül s otthonában
Gyakran elméláz magában
És hiven gondol reám.

III.

Mit beszélek, mit beszélek?
Zúgó erdők, magas bérczek,
Édes szülőföldem!
Hadd nyugodjam erdők árnyán,
Hadd nyugodjam magas bércezen!
Hol sas ébred, napsugár kel,
Felhő jár és villám gyúl fel;
Hol bokor, lehajló erdő,
Mintegy zöld Isis-fátyolt sző,
Mely alatt titkok pihennek,
Oltárán a természetnek;
Hol az ég is felindúlva
Olykor a földig borúl,
S bűnös ember gögös hangját
Mennydörgés kiáltja túl

S míg völgyeken sohajt a gyáva bú,
Fenn a szabadság levegője fú.
Ott fekügyem én,
A bércz tetején,
Örökzöld fenyülombok alatt,
Ott zugja, dörögje a vihar haragomat:
A haza romja felett siró dalomat !

HÁROM ÉJ.

«Nem hallod-e, hogy' sohajt
A szél a falevelen?»
«Csak hangodat hallom én,
Oh kedvesem, édesem!»

«Nem látsz-e egy csillagot
Hullani ott a habon!»
«Csak szemedet látom én,
Oh ragyogó csillagom!»

«Nem érzesz-e valamit,
Mi fáj, nem tudni miért?»
«Csak szerelmet érzek én,
Szerelmet szerelmedért!»

II.

Hajnalban elvált az ifju,
 Másnap este újra jött.
 Mi lehetne gát a földön
 Két szerelmes szív között ?

Hajh de most a szél sohajja
 Szélvész lón a habokon,
 És a csillag villám fénye,
 És a sejtés fájdalom.

Hullámzajban, villámfénynél
 Küzd az ifju csónakán;
 Mécsvilágnál, vidám dallal
 Vár reá a hű leány.

Halld csak kinn a haldoklónak
 Végső hangját: kedvesem!
 Halld csak, benn még suttog a dal
 Édes ríme: szerelem.

III.

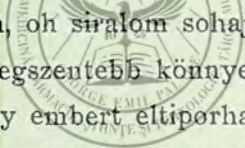
Parton mereng a leány,
 Várja, bár tudja halott,
 Kedvesét várja hiven,
 Oh szegény tébolyodott!

Oly nyugtalan, úgy sohajt
 A szél a falevelen . . .
 A leány remeg és susog:
 «Oh kedvesem, édesem!»

Fenn úgy ragyog egy csillag,
 Majd hull s elvész a habon . . .
 Fut, sir, felsí a leány:
 «Oh ragyogó csillagom!»

Hullám s hold csalogatja.
 «Hű szive hív, szava kér.»
 Mi hallik, mi úszik ott?
 «Szerelmet szerelmedért.»

SOHAJ.

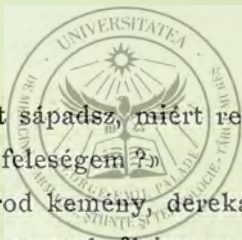

Szállj dalom, oh siralom sohajja,
 És sírd el legszentebb könnyedet!
 Emberi kény embert eltíporhat,
 De ki az, ki szívet lánczra vet?

Szállj kunyhóba és szállj palotába
 És ápold a honfi bánatát:
 Légy sugár, légy harmat, mely virágnak
 Késő őszig éltet, enyhet ad.

A bánatnak is vagyon virága
 S néha öröm-magvakat terem:
 Hogy magadhoz méltókép örülhess,
 Érezd búdat, érezd, nemzetem!

GERŐ BÁN.

«Miért sápadsz, miért reszketsz,
Édes feleségem?»

««Karod kemény, derekam fáj,
Beteg vagyok férjem.»»

Néz Gerő bán, hallgat Örzse.

«Ily későn nem vártál?»

««Kis fiamat virasztottam
Szelid holdvilágnál.»»

«A szelid hold bűn tanuja,

Nem enyém e gyermek!»

S a gyermek sír anyja ölén,

Mint a kit megvernek.

És a bán kihuzza kardját,
 Kardja hosszan véres.
 «Édes rózsám, feleségem,
 Mondd: szived mit érez?»

«Ember, ember félek tőled,
 Gyilkos, mit miveltél?»
 «Jó baráttal vírasztottam
 A szelid holdfénynél.»

Örzse néz a véres kardra,
 Kedvesének vére;
 Egy eljátszott élet kincsja
 Tolul tört szívére.

S így sóhajt föl: «Fiatal lány
 Ártatlan szíveddel,
 Oh ha nem szeretsz igazán,
 Pártádat ne tépd el!»

És Gerő bán fájdalmában
 Ottan áll merőn még,
 Szeme könnyén együtt reszket
 Bosszu s. édes emlék.

«Szép, mint virág, csalfa mint hab,
 Csalfa szép az asszony:
 Ki szereti a virágot,
 Ne egyet szakaszson!»

««Ne tépd el!»» «Ne egyet szakaszsz!»
 A szó is öldöklő.
 Villog a bán véres kardja
 S elvérzik mindkettő.

„Apám, anyám! sír a gyermek,
 De nem felet senki.
 ««Ne tépd el!»» «Ne egyet szakaszsz!»
 Csak a visszhang zengi.

EMLÉK.

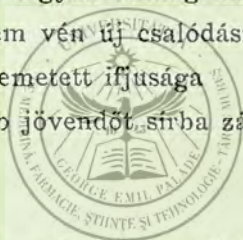

Vissza-visszagondolok rád
 Sokszor, bűnös angyalom!
 S lelkemen, mint tó hulláma,
 Ha vihar jó éjtszakára,
 Megmozdúl a fájdalom.

Gyermekhittel, ifju szívvel
 Szerettelek tégedet;
 Annyi vágygyal, félelemmel,
 Annyi búval, szerelemmel
 A szív csak egyszer szeret.

Fényes vigalmak zajába
 Temetéd el álmaim,
 S büszke öröm érzésében
 Tapodtál nyíló reményem
 Széttépett virágain.

Egyedül, egyedül vagyok,
 Kivel legyek boldog már?
 Szívem vén új csalódásra,
 S eltemetett ifjusága
 Szébb jövődöt sírba zár.

Vajha még könnyezni tudnék,
 Megsiratva tégedet,
 S csak egy perczig emlékednél
 Érezhetném, hogy szerettél,
 S megáldhatnám nevedet!

EMLÉKSZEL-E . . .

Emlékszel-e a pillanatra,
 Jut-e eszedbe néha még?
 A földön virágok tavaszsa,
 Fölötte fényes, tiszta ég.
 Az elhunytó nap végsugára
 Reszket a csöndes tóvízen;
 Körülünk ingó lombok árnya,
 Szívünkben első szerelem.

Nyíló kelyhen pillangó alszik,
 Elnyúgodt fészken a madár,
 Csak vízesés morajja hallszik
 S a szellő, mely suttozva jár.

Bólingat már az álmos erdő,
A bérczen estcsillag ragyog,
A völgy oly illatot lehellő,
Szívünk oly hő vágyban dobog.

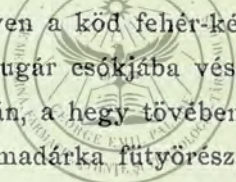
Azóta több tavasz virága
Virúlt a völgyben s hervadott,
De hosszú ősz a szív világa,
Felhők takarják a napot;
S ha olykor az est csillagában
Fölreszket az emlékezet,
Csak azt jelenti, hogy már éj van
A félig meghalt föld felett.

El-eljárok a tó partjához
Az őszi csöndes alkonyon,
S melyet már semmi vissza nem hoz,
Szúm ifjuságát siratom;
S irígylem a pillangó sorsát,
Mely ha átéli a tavaszt,
Hulló virág takarja sírját,
S fölötte szerelem viraszt.

Bolygó felhők a hamvas égen,
Bágyadt fény, dérütött virány,
Száras lombok sohajtó szélben,
Borongó köd a bércz fokán:
Úgy illenek hozzám e képek,
Mintegy lelkem darabjai;
Nézek reájok, hosszan nézek
S úgy el tudok borongani.

SZÜRETI LAKOMÁN.

Hegyen a köd fehér-kéken
Napsugár csókjába vész,
Diófán, a hegy tövében,
Víg madárka füttyörész.
Csak visszhang a víg madárdal,
Nincs virág, a lomb lehull;
De bár minden hervad, elhal,
Szüret zajlik, kedv virul.

Vajha őszén napjainknak,
Midőn talló, száraz ág,
Mit legtöbbször hátra hagynak,
Szerelem és ifjuság:

Hangzanék egy-egy vig ének,
Sütne nyájas napsugár,
S termésén a kedv tövének
Megcsendülne a pohár!

1850

HONVÁGY.

The seal of the University of Cluj is circular, featuring a central sunburst and a book. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'FACULTATEA DE LINGVĂ ȘI LITERĂ ROMÂNĂ' is at the bottom. The name 'GHEORGHE EMIL PAUN' is also visible.

Mi vonja a fecskét keletre,
Túl bérczeken, tenger fölött?
Mit elhagyott volt, régi fészke,
És az emlék, mely véle jött.

Mi bántja ész'kon a virágot,
Mely déli tájt virulva nő?
A föld, mit hóval fedve lát ott,
S a mit beszív, a levegő.

Mi az ott a távol ködébe',
Oh mi az ott kelet felé?
A hervadó virág búm képe,
S a szálló fecske vágyamé.

ÚTI EMLÉK.

Elindulánk, bizony már ideje,
 Oly fárasztó a búcsu pillanatja;
 Mellettem ül egy ifju szép leány,
 Nem úri hölgy s nincs véle édes anyja;
 A városon parasztleánynak híjják,
 Mint engemet faluhelyt úrfinak.
 Az ostor pattog és mint menyegzőre
 Szilaj-vigan vágatnak a lovak.

«Szép útunk lesz, — így szólék nyájasan —
 Tavaszi est, a nap im lemenőben.»
 A lány nem szól, de úgy sír, úgy zokog,
 S el-elfordul szegény, szégyenli tőlem.

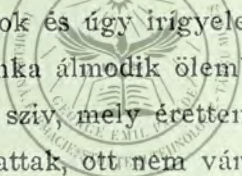
Immár a végső ház előtt megyünk el,
 A jegenyék bucsúra inganak.
 Az ostor pattog és mint menyegzőre
 Szilaj-vigan vágatnak a lovak.

««Oh ifju úr, engem megöl a bú.»»
 «Ej, ej milyen bohó vagy szép babácskám!»
 ««A faluban egy jó legény szeret,
 Oh Istenem, ha még egyszer láthatnám!»»
 És újra sír és vissza-visszanéz még,
 A falunak már tornyát látni csak.
 Az ostor pattog és mint menyegzőre
 Szilaj-vigan vágatnak a lovak.

«Ne sirj babám, hisz majdan visszajössz,
 S ő várni fog rád, híven emlékeztén.»
 ««Oh ifju úr!»»... «Oh szép menyasszonyom,
 Hogy' tánczolunk a hú pár menyegzőjén.»
 Egyet sohajtott, kétszer elpirúla;
 Zöld erdőben galambok szállanak.
 Az ostor pattog és mint menyegzőre
 Szilaj-vigan vágatnak a lovak.

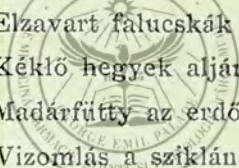

Vállamra hajtja fáradtan fejét,
 Vigasztalom, mintha testvére volnék;
 Elszenderül, hullámszik kebele,
 S arczán reményben játszó édes emlék.
 A nyugvó nap, mint búcsuzó szerelmes
 Csókokat hint a völgy viráginak.
 Az ostor pattog és mint menyegzőre
 Szilaj-vigan vágatnak a lovak.

Ott virrasztok és úgy irigyelem,
 Kiről a lyánka álmodik ölemben.
 Hajh hol a szív, mely érettem dobog?
 Itt nem sirattak, ott nem várnak engem.
 És kél a hold törődött felhők alján,
 Elbúsítanak e méla sugarak.
 Az ostor pattog és mint menyegzőre
 Szilaj-vigan vágatnak a lovak.

ERDÉLY HATÁRÁN.

Elzavart falucskák
 Kéklő hegyek alján,
 Madárfütty az erdőn,
 Vizomlás a sziklán!

Érzem levegődet,
 Megállok a bérczen,
 Erdély, szegény Erdély,
 Édes szülőföldem!

S leborulok sirva,
 Mint a vándor gyermek,
 Ki édes anyjának
 Sirhalmán pihen meg.

SZÜLŐFÖLDEMEN.

Bérczek, erdők szomorú hazája,
 Mi von hozzád, mi von engemet?
 Könnybe lábad a szemem pillája
 S ajkamon sohaj a felelet.
 Fájdalom von engemet te hozzád,
 Legerősebb a lánczok között;
 Hadd csókoljam halovány szép orczád,
 Hadd érezzek búban örömet.

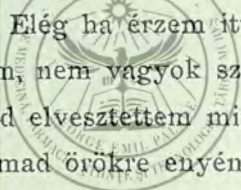
Itt születtem, bérczeid növeltek,
 Erdő és víz-zúgás ringatott,
 Jó kedvemnek visszhangid feleltek,
 Termő földed kenyeret adott.

A te völgyed, a Szamos vidéke,
Virág nyíltott egykor ott nekem,
Tükrén játszik multam szép emléke,
Zúgásában sír a szerelem.

Szent földedben nyúgosznak szüleim
S érted halva annyi hű barát;
Fájdalmadba temetvék reményim,
A minőket sorsunk egyszer ád.
Fájdalmadban az enyémet érzem,
Egyben kettőt, némes számunkra ír,
Bérczeidet sírhalmoknak nézem,
Melyik is nem köztök egy-egy sír?

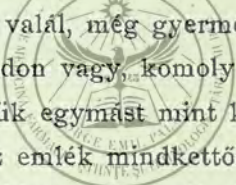
Mégis szép vagy, ennyi változásban,
A természet hozzád hű maradt,
Rajtad most is annyi régi báj van,
Mennyi új seb bájaid alatt.
A tavasz rád ezer koszorút fűz,
Bérczeidet kék ég öleli,
Zúg a fenyves, a patak folyót üz,
S tájaid mosolyját rengeti.

Szép vagy Erdély, szép és szerencsétlen,
 Koporsóban mosolygó halott,
 S én szeretlek hőbbben és hivebben,
 Mint valaha szívem tudhatott.
 Ujabb bájad lett talán a bánat,
 Avagy érzőbb most az én szívem?
 Mert a búból néha szentség támad
 S tisztul a szív szenvedésiben.

Mit tudom? Elég ha érzem itt bent,
 Van valamim, nem vagyok szegény,
 Bár tebenned elvesztettem mindent,
 Szent fájdalmad örökre enyém,
 S jobb napodban, mely hű visszhangod volt,
 Hogy sirasson, megmaradt dalom:
 Minden, minden elveszett és megholt, —
 El nem veszhét, él a fájdalom!

GYERMEKKORI BARÁTNŐMHÖZ.

Gyermek valál, még gyermek voltam én is,
Most hajadon vagy, komoly ifju én,
Úgy nézzük egymást mint két ismeretlen,
Bár hű az emlék mindkettőnk szivén.
A gyermekkor virágporát, derűjét
Idő és élet elrabolta rég;
Akkor csak sirni, mosolyogni tudtunk
És nem tanúltunk hajh! szenvedni még.

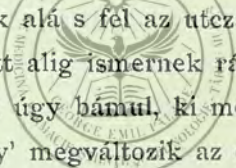
Ha évek múlva majdan újra látlak,
Te nő leszesz már s fáradt férfi én,
Tán egymást újra meg nem ismerhetjük,
Bár hű az emlék mindkettőnk szivén.

Az ifjuság verőfényét, viharját
Idő és élet elrabolta rég
Ha mondhatnók: szenvedni megtanultunk,
De tudunk sirni, mosolyogni még.

1851

OTTHON.

Járok alá s fel az utczán,
 Itt-ott alig ismernek rám,
 Csak úgy bámul, ki megismer...
 Hogy' megváltozik az ember

Áll az ajtó, áll az ablak,
 De benn idegenek laknak,
 Avagy ház és udvar puszta,
 Tudja Isten, hol a gazda!

Nem jó helyen járok talán?
 Milyen nagy lett ez a kis lány;
 Irul-pirul s nem ölel meg,
 Nem is csoda, már nem gyermek.

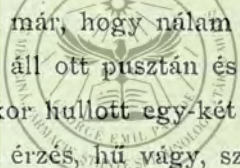

A hegedű a korcsmából
Ki-kiszól, de az is gyászol,
Ezelőtt még, — hejh azóta
Szomorúbb a magyar nóta!

Én Istenem, mit vétettem,
Hogy itthon idegen lettem?
Tovább megyek, meg-megállok,
Mindent másképen találok.

Csak a harang beszél hozzám,
Szomorúan, régi hangján,
Megújul, fáj minden emlék,
Mintha temetésre mennék.

EMLÉKKÖNYVBE.

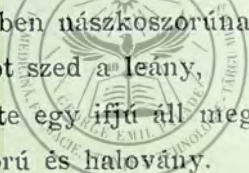

Több éve már, hogy nálam van e lap,
Több éve áll ott puszta és fehérén,
Csak olykor hullott egy-két könnyü rá,
Oh titkos érzés, hű vágy, szüz szemérem!

Világba' járván, most bátrabb vagyok,
Elmondhatnám, hogy híven emlékszem rád,
Elmondhatnám, mit szenvedett szívem,
S mit híven őrzök, szenvedésim titkát.

Emlék köztünk ne pusztá szó legyen,
Ha nem lehet oh bár egy boldog óra:
Támadjatok föl régi könnyeim,
Egy perczre még, emlékül, búcsuzóra.

ESKÜVŐ ELŐTT.

Kertjében nászkoszorúnak
Virágot szed a leány,
Mellette egy ifjú áll meg,
Szomorú és halovány.

Indul a lány s nem mozdúlhat
És az ifju nézi hosszan ;
Mennyi kék és mennyi bánat
Férhet meg egy pillanatban!

«Szedj virágot és fáradj el
És pihenj meg keblemen,
És ne szólj, ne, hadd beszéljen
Szó nélkül a szerelem.

Emlékszel-e? Én e percznek
Édes kéjét újra élem,
Mint dajka síró gyermekkel,
Boldog emlék játszik vélem.

Volt és elmúlt, bár feledni
Tudnám, mint te esküdet,
Oh de feldúlt ifjuságom'
Hogy feledjem? Nem lehet.
E koszorú ott kezében
Reményeim sírján nőtt fel,
Mely fölött szerelmem virraszt,
A csalódás keresztjével.»

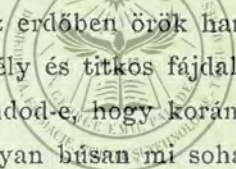
A lány hallgat, nem tekint föl,
Mint liliom halványul,
A nászkoszorú virága
Megreszket és alá hull.
És az ifju nézi hosszan,
Mintha szíve fájdalmára
Még egy szót, még egy pillantást
Birni vágnék utóljára.

«Ne kívánd, hogy megáldjalak,
 Nem hallgatja meg az ég;
 Átkozni nem átkozhatlak,
 Fáj a gondolat is még.
 Lelkem átok és áldás közt, —
 Mint viharban a tört sajka,
 Csak a hullám és szélvész zúg,
 Néma a haldokló ajka.

Majd ha fájni fog az élet,
 Kincs és fény nem boldogít,
 És szived, kit meg nem csalhatsz,
 Visszakéri jogait:
 Eljövök, hogy megbocsássak,
 Vajha ez meggyógyíthatna!
 De a ki eladta szívét,
 Nem virad több boldog napra.»

MI HALLIK AZ ERDŐN.

The seal of the University of Cluj-Napoca is circular, featuring a central sunburst and a book. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'CLUJ-NAPOCA' is at the bottom. The seal is partially overlaid by the text.

Az erdőben örök hang szól
Mély és titkos fájdalomról.
Tudod-e, hogy korán reggel
Olyan búsan mi sohajt fel?
Sejted-e a lombok nyelvét,
Bujdosó szellők szerelmét?
Érted-e a víz siralmát,
Szikla keblén megtört habját?
Hallod-e a bűgő hangot,
Bújában a vadgalambot?
Nem vetted-e néha észre,
Hogy a lég mint beszél félre?
Mélán suttog, vigan fütytyent,
Mormol, felsí, búsul, örvend,

Most panaszol, majd vigasztal,
 Itt vad átok, ott édes dal.
 És e csengő-bongó hangok,
 Mint, ha tűz van, a harangok,
 Egymás ellen búval telnek,
 Összevesznek, feleselnek,
 Míg haraggal jó a szélvész,
 Zúg az erdő s minden elvész.

Tudod-e, ha az éj csendes,
 Nem hallik a legkisebb nesz,
 Minden alszik, hallgat mélyen,
 Mi nem alszik, mi van ébren?
 Mi az mégis, mi megszólal,
 Lassu-mélyen, fájdalommal?
 Nem beszél és még se' hallgat,
 Nyugszik s nem talál nyugalmat;
 Mintha siratná, mit vesztett,
 Mégis újra vágyba' reszket;
 Mintha majd a hold sugára
 Szelid álmat küldne rája
 S a mint lágyszellő ringatja,
 Alunnék egy pillanatra,

És beszélné álma közben,
 A mi eddig rejtve volt benn,
 Mint a sellő, bűvös hangon,
 Mely igéz, fáj, üldöz és von,
 Melyben együtt zendül, érez,
 A mi kínos, a mi édes,
 S mely a mint erősen árad,
 Sír a kék, mosolyg a bánat,
 Melyre szó és eszme nincsen,
 Csak egy érzés benn a szívben — — —

Most felhangzott, újra elhalt,
 Hallod-e a csalogánydalt!?

ÉJI SÉTA.

Nem alhatom. Ki is alhatik
Ily világos nyári éjtszakán?
Indulok mint gazdátlan ladik,
Isten tudja, csillagok után.

Oh mi szép e hallgató liget,
Fűben, fában, légben szerelem!
Ha édes hang súgná nevemet,
Ha egy szép lyány ülne itt velem

Fent viraszt a kopasz hegytető,
Kis falucska alszik ott alatt.
Mért nem vár ott rám egy ifju nő,
Mért nem csábít veszély és kaland?

És bolyongok Tolnán-Baranyán,
Elfáradok mondhatatlanúl;
Gúnyosan néz fent a hold reám
S úgy kaczag, hogy csillag-könnye hull.

1851

A BUJDOSÓ.

«Szelek szárnyán járó,
Édes lovam Ráró!
Előtted van az út,
Ne várd a sarkantyút,
Csak előre, sebesebben,
S a világból vigy ki engem!»

««Ej ej édes gazdám,
Ne haragudjál rám!
Azért megyek lassan,
Hogy itt megnyughassam,
Az út mellett, a csárdánál,
Hátha inni befordulnál!»»

Nem felel a vitéz,
Mindig csak hátra néz,
Törülgeti képét,
Veritékét, vérét:
«Mint a vadat üznek engem,
Csak előre, sebesebben!»

«Ne szólj, édes gazdám,
Ilyen búsan hozzám,
Eressz, hadd forduljak
Ennek a falunak,
A hol az a kis lány lakik,
Mulatoznánk ott hajnalig.»»

Nem felel a vitéz,
Szomorún oda néz,
De semmit sem láthat,
Szeme könnybe lábad:
«Látlak-e még, vagy soha sem...
Csak előre, sebesebben!»

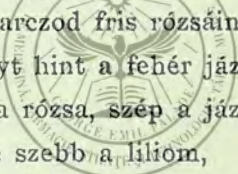
«Jaj én édes gazdám,
Vissza-fordulhatnám!

Éjtszaka van immár,
Édes anyád rég vár;
Nekem szénát, abrakot ad,
Neked jó szót, jó vacsorát.»»

Nem felel a vitéz,
Föl a magasba néz,
Nincs csillag az égen,
Csak fölleg, sötéten:
«Édes anyám ne várj engem...
Csak előre, sebesebben!»

Ekkor a hú állat
Neki búsul, vágdat,
Veszett haragjába'
Szikrákat hány lába.
A szélvész sem érte utól,
Ki is ment tán a világból.

EGY FIATAL LEÁNYRA.

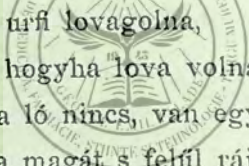

Piros arczod fris rózsáin
Mosolyt hint a fehér jázmin;
Szép a rózsza, szép a jázmin,
Oh de szebb a lilium,
Mely, mint legszebb szüzi párta,
Nyílik fent a homlokon.

Nézlek némán, nézlek hosszan
És ohajtom gondolatban:
Vaj midőn egy csókra hervad
Homlokodnak liljoma,
Arczodon a rózsza s jázmin
Még szebben virítana.

X

GÉZA URFI.

Géza urfi lovagolna,
 Azaz hogyha lóva volna,
 De ha ló nincs, van egy pálcza,
 Kapja magát s felül rája.

Most már sarkantyúja nincsen,
 Ej dehogy nincs, ád az Isten,
 Ott a kréta, rajzol egy párt,
 Ha eltörik sem vall nagy kárt.

Korbácsa is van e mellett,
 Kenderből hogy jobb se' kellett,
 Jó hajlós vessző a nyele,
 Csak úgy csattint-pattint vele.

Gyi Fakó! vágatva megyen,
Tüskén-bokron, völgyön-hegyen
De már ez nem tréfa-dolog,
Félre álljon a ki gyalog!

1851

TRAGÉDIA.

Mért nem lehetünk egymáséi ?
E gondolat úgy fáj nekem.
Csak egy rövid nap bírhatnálak,
Od'adnám egész életem.

A sors elítélt bűneinkért, —
Meglásd ebből tragédia lesz ;
Végén a hős, tudom, megőrül,
Ha addig máskép el nem vesz.

Családod régi, fényes, gazdag,
Neved minden betűje kincs,
De van még ennél nagyobb bűnöd,
Szeretni nem tudsz, szíved nincs.

Az én bűnöm már épen szörnyű,
Nem örököltem fényt, nevet;
Mit csinálnál egy szegény szívvel,
Mely csak szenved, mely csak szeret?

1851

PÓKAINÉ.

Emelkedik a nap már a hegyek fölé...
 Kelj föl párnáidról, özvegy Pókainé!
 Tárogató harsan, tenger nép az útczán:
 Szent-páli csatából jó Báthori István.

Fölkel és kitekint, semmit nem hall, nem lát,
 Csak csörgő lánczok közt két szerelmes fiát,
 És csak annyit mondhat, több ereje nincsen:
 «Báthori, Báthori, verjen meg az Isten!»

A két fiu hallgat, az ablakra fölnéz:
 Büszke szabad homlok, sebzett arcz, békós kéz,
 Könny, sohaj, fájdalom, mélyen eltemetve,
 Hogy a sokaságnak ne telhessék kedve.

«Ti fiaim vagytok, anyátok vagyok én!
 — Kiált Pókainé föleszmélve büszkén —
 Övé a győzelem, miénk a becsület,
 Oh de hogy lássalak vérpadon titeket!»

Jár-kelet öntudatlan, fátyolt vet magára,
 Fekete a fátyol, jól illik arczára,
 Gyűrűt és nyaklánczot, minden ékszert elhányt,
 Csak szemén szikrázott drága, nehéz gyémánt.

«Nagyságos fejdelem — és elcsuklott szava —
 Elítélt fiáért könyörög az anya.
 Én könyörgök, nézz rám, én, a ki gyűlöllek;
 Térdelek mint szolga, sírok mint a gyermek.»

Trónján ül Báthori, Erdély fejedelme,
 Szívében aluszik irgalmas kegyelme,
 De haragja ébren, boszuja szomju még,
 Büszke homlokáról oda van a fönség.

««Im itélt közöttünk Isten sujtó karja,
 A pártütő hadat sírhalom takarja;
 Gyáván, nyomorúltan fut Békessi Gáspár,
 Fiaidra pallos, reád gyalázat vár.»»

«Gyalázat én reám, Békessire átok,
Én szívből gyűlöllek, ő trónodra vágyott.
Fiaim a székely szabadságért küzdtek,
Vitéz fiaimnak, bocsáss, kegyelmezz meg!»

Nem felel Báthori, ingerülve kél fel,
Inti Pókainét s kimutat kezével,
Bitófák állanak sűrűn ott a téren,
Székelyek függenek rajtok harmincznégyen.

«Pártütés a székely híres szabadsága,
Elfeledte: székely támad, székely bánja!
Nem vagyok festett kép, nem leszek gyermekbáb,
Fejedelemmé tőn Isten s Erdélyország.»»

«Verjen meg hát Isten, támadjon Erdély fel!»
Kiált Pókainé s többé nem sír, térdel,
Nagy fájdalma lelkén nagyobb elszánást szül,
Elfordúl kevélyen és távozni készül.

««Megállj!»» szól Báthori s arcza rettentő lesz.
Megáll és leborúl: «Kegyelmezz, kegyelmezz!»
««Egyiknek kegyelem, a másik haljon meg,
Válaszd ki a melyik kedvesebb szivednek.»»

Kegyetlen kegyelem, fájóbb öröm búnál,
 Báthori hős lehetsz, de atya nem voltál!
 Szegény Pókainé, mint egy tébolyodott,
 A börtönbe rohant s fiaira omlott.

«Hol vagy János, Péter? Hisz' mindkettő él még...
 Melyitök kedvesebb? — Oh irgalmas szent ég!
 Melyiket szeressem?... Szóljatok igazán!»
 Fiai zokognak: ««Anyám, édes anyám!»»

Elnémult a börtön, csak sírás hallatott,
 A bús atyafiak elhozták a papot;
 Villog már a pallos, belépett a hóhér;
 Porkolábtól rabot, anyától fiút kér.

Felsőhajt most Péter: «Én ifiabb vagyok,
 Kedves bátyám, érted szívesen meghalok!»
 Többet is mondana, de nem tud mondani,
 Mintha még eszébe jutott vón' valami.

És felel rá bátyja: «Oh neked mátkád van,
 Neked élni kell még, hosszan, boldogságban
 Lásd én úgy maradtam mint szedett szőlőág,
 Az én mátkám meghalt: a székelly szabadság.»

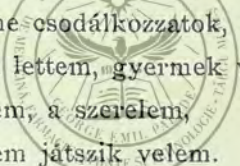
«Haljunk mind a ketten!» egymást átölelik,
 Anyjoknak kebelén nyugosznak fejeik,
 Anyjok tébolyodva kiáltja szüntelen:
 «Melyiket szeretem, melyiket szeretem!»

Elnémult a börtön, csak sírás hallatott,
 Az anya, a fiu, a pap imádkozott,
 Villog már a pallos, előbb lép a hóhér:
 Porkolábtól rabot, anyától fiut kér.

«Nincs, nincs, nincs! csak egy van, csak egy, egyetlen
 Sikolt Pókainé és szíve megreped. egy!
 Péter átölelve tartja és nem látja,
 Hogy' suhan ki gyorsan a hóhérral bátyja.

«Hol van János bátyám, hol van? Mondjátok meg!»
 A bús atyafiak könnyekkel felelnek.
 Kiáltás hangzik fel a vérpad lépcsajén:
 «Temess anyám mellé s élj boldogul, öcsém!»

RAJTAM NE CSODÁLKOZZATOK.

Rajtam ne csodálkozzatok,
Gyermekek lettem, gyermek vagyok,
A szerelem, a szerelem,
A szerelem játszik velem.

Járok tarka lepke után,
Tarka lepke vagy te kis lyány,
Maglebbented fényes szárnyad,
Hogy' ne futnék te utánad!

Hol a madár is elfárad,
Építem a tündér-várat,
Vágtat hintóm szárnyas lova,
Királynénak viszlek oda.

Könnyen sírok, nagyon könnyen,
Ez a világ bosszant engem,
De bánatom a milyen nagy,
Te épen oly hű dajkám vagy.

Megcsókolsz és magadhoz vészs,
Könnyem mindjárt mosolyba vész,
Szép mese, dal minden szavad,
Megvidámit, el is ringat.

Már én gyermeknek maradok,
Úgy is csak a gyermek boldog,
A szerelem, a szerelem
Játszadozzék szírig velem.

FÁRADT VAGYOK . . .

Fáradt vagyok mint az üldözött vad,
Lelkem szomju, mint a mező nyáron!
Bájaidnak verőfénye éget,
Szerelemtől vérzik ifjuságom!

Hagyj pihenni fürteid árnyában,
Sebeimből karjaid gyógyítanak,
Enyhíts csókod drága balzsamával,
S édes álmát hozd meg hajnalomnak.

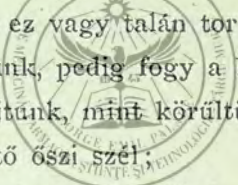
Nem érzed-e a tavasz bűbáját?
Reszket a lég, szédül a pillangó,
Egyik virág a másikhoz hajlik,
S mint a hó csók, csattog a madárszó.

Ne tagadd el, a mit szíved érez,
Hogy lehetnél csak te érzéketlen?
Feledd el az emberek világát,
Isten szól az örök természetben.

1851

SZÜRETEN.

Szüret-e ez vagy talán tor?
Hallgatunk, pedig fogy a bor,
És sohajtunk, mint körülünk
A süvöltő őszi szél;
Jól illik, hogy ide ültünk,
Hull reánk a falevél.

Hajdanában nem így volt ez,
Hűn megmondja, bárkit kérdezz:
Pezsgett a szív, szólott a hegy,
Milyen vígan, mily nagyot!
A hegy hallgat, a szív szenved,
A lőpor meg elfogyott.

Komorán ül a vén gazda,
Nincs már többé vidám napja.
Rajta még a régi mente,
Régi kedve nincs sehol,
Ajkán egy-egy teremtetten,
De sem tréfa, sem mosoly.

Rá-ráhuzzák a cigányok,
De a tánczhoz senki sem fog.
Elindulnak, tovább lépnek,
Elhal a hang szomorán;
Ifjusága a vidéknek
Hol és hol nem oda van.

Fa alatt, a dombok alján,
Úl, mereng egy fiatal lyány.
Szeméből könnyet törül ki,
Már rég menyasszony szegény,
De sirját sem tudja senki,
Hol nyugszik a vőlegény.

Az unalom egymáshoz űz,
Leülünk, hol lobog a tűz,

És beszélünk a multakról,
A szó gyakran megreked ...
Lelkünk hosszan el-elgondol
És felszítjuk a tüzet.

Köd a völgyben, éj a bérczen,
Már a tűz is alvófélben.
Halvány hold és sötét árnyak
A felhők közt oda fenn ...
A halottak fel-feljárnak,
Sok a sír a völgyeken.

ÉJJEL.

Mily boldog, ki aludni tud,
S nem viraszt éjnek idején!
Ha fáradt, nyugalomra jut,
S mosolyog álman a remény.
Reggel kezd újabb életet,
S mért ne végezné csalódáson?
Oh jer, virasztó lelkemet
Ringasd, altasd el, édes álom!

Lenyúgodtak már mindenütt,
E nagy csend olyan rémitő.
A sziv mint bomlott óra üt,
És összefoly mult és jövő.

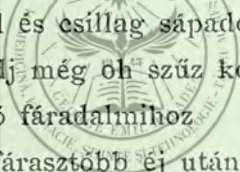
S mint éjfélkor sírok felett
Kisértet kél föl haloványon...
Oh jer, virasztó lelkeket
Ringasd, altasd el, édes álom!

A párna nyom, gondtól hevül,
Fejem nyugalmát nem leli:
Más is viraszthat és örül,
Tán menyasszonyát öleli,
Vagy borba bűt, gondot temet,
Vig dal hangzik föl az utczákon...
Oh jer, virasztó lelkeket
Ringasd, altasd el, édes álom!

A gyertya hamvadón lobog,
Szemem, világán, elmerül,
Mely lángján majdan égni fog,
Éjpille röpkedi körül.
Hiú vágy martaléka lett,
Im benne éltem képét látom...
Oh jer, virasztó lelkeket
Ringasd, altasd el, édes álom!

Szél zúg, süvölt az ablakon,
 Egy hangnak száz visszhangja kel;
 Félöntudatlan hallgatom,
 Ajkam kérdezget és felel.
 Mi hangzavar? Ez nyög, nevet,
 Amaz kaczag, felbúg harsányon...
 Oh jer, virasztó lelkemet
 Ringasd, altasd el, édes álom!

Már hold és csillag sápadoz,
 Ne ébredj még oh szűz korány!
 Uj nap ó fáradalmihoz
 Ne űzz fárasztóbb éj után.
 Vagy jőj, hozz fényt és meleget,
 Enyhüljek egy meleg sugáron...
 Oh jer, virasztó lelkemet
 Ringasd, altasd el, hajnal-álom!

A SZÜLŐI HÁZ.

Ez a város, ez a ház, ez a kert
Egykor engem mind igen jól ismert!
Itt születtem, itt nevelt föl anyám,
Édes hangját mintha még hallanám,
Mintha látnám ott magában ülve,
Özvegyi gyász bújába merülve.

Kis hugommal itt futkostam, játszám,
Milyen szép volt, hogyan mosolygott rám
S mit körülbe szemem csak meglátott,
Szedtem neki gyümölcsöt, virágot,
S boszus apám ha megdorgált érte,
Velem együtt zokogott szegényke.

Mint madárnak fészke volt ez a fa,
 Oh mi sokszor pihentem alatta,
 S olvasgattam egy nagy képes könyvben.
 Ez a szellő, mely arczomra lebben,
 E rezgő fény most is még a régi...
 Gyermeki kedv édes szép emléki!

Hova pusztult a nagy kályha innen?
 Mennyi boldog karácsont töltöttem,
 Mig künn zugott, esattogott hó és szél,
 Karszékében, vidám melegénél,
 S együtt látva az egész családot,
 Szivemben is örömtűz szikrázott.

Ez a küszöb! itten ölelt által
 Édes anyám reszkető karával,
 Mikor lelkem nyughatatlan vágya
 Űzve űzött ki a nagy világba,
 Itt sohajtá: látlak-e még vagy sem!
 S hogy ne lásson, úgy akarta Isten.

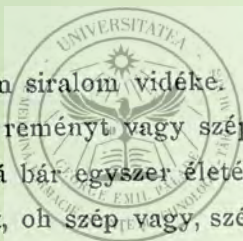
Jó emberek, bár e ház tiétek,
 Hogy nyugodjam benne, engedjétek!

Multam kincsét, boldog gyermekségem'
Nem vevétek meg az árverésen:
E szobában, e kertben enyém még,
A mit bírtam, minden drága emlék.

1852

MEGNYUGVÁS.

E földi lét nem siralom vidéke,
 Ki nem táplál reményt vagy szép emléket?
 Ki nem mondá bár egyszer életébe':
 Boldog vagyok, oh szép vagy, szép vagy élet?
 Emlékezzünk, ha megszűntünk remélni,
 S reméljünk újra, hogy ha fáj a mult.
 Sejtelmem sugja, csak az tudhat élni,
 Ki érezvén szenvedni megtanúlt.

Ne hagyj el engem, oh ne hagyj reménység,
 Bár csalj meg sokszor, csalj meg mind örökké!
 Szállj hozzám híven, gyakran hűtlen emlék,
 Bár olvadozz' fájdalmas, égő könnyé.

Jól esik tudnom, jól esik, hogy élek,
Hogy nem vagyok még eleven halott,
Hogy érez a szív, fencsapong a lélek,
És az örömnnek helye maradott.

Öröm, mi vagy te? Tűnő percz varázsa,
Már haldokolsz, habár alig születél,
De nincs oly kéz, mely sírod úgy megássa,
Hogy föl ne támadj egy sugárka féynél.
Oh mégis van, örökre eltemetnek
A gög, telhetlen vágy és gyűlölet,
Avagy, ha jössz, mint kísértet jelensz meg,
Hogy elgyötörd az életunt szívet.

Ritkán érezlek, nem vagy nálam otthon,
Virágaid nem földemen teremnek,
De hiszek benned, mig él egy barátom,
S nem mondok búcsut dalnak, szerelemnek.
Mig égen csillag, lombokon virág lesz,
Ábránd és álom az éj fátyolán,
S marad fenn eszme, lelkesíteni képes,
S egy szál remény jövődben, oh hazám!

Rohan az idő s mindent visz magával,
 Mit bőkezűen egykor ránk pazarlott,
 A szív tavaszsa lassan-lassan elhal,
 Siratnunk kell a vesztett ifjúságot.
 Szivemben is rohanó évek folytán
 A szenvedélyek lángja ellobog,
 S tán a nélkül, hogy a jelent birhatnám,
 Remélni a jövőbe nem fogok.

Legyen! csak oh maradjon egy-két emlék,
 Csak elmondhassam: nem éltem hiába,
 Pályámat tett és küzdelem jegyezték,
 S néhány édes percz múló boldogsága.
 Úgy haljak meg, mint nap midőn leszállott,
 És mosolyogva vissza-visszanéz,
 Megaranyoz még egyszer egy világot
 S a csillagos-kék éjtszakába vész.

Ag. Maghiciu
U. S.

EGY RÉGI UDVARHÁZ.

Vén udvarház egy kis falu végén,
 Puszta falak, düledező kémény;
 Úgy áll ott az útra kihajolva,
 Mintha csak egy öreg koldus volna.

Pedig egykor, nem is olyan régen,
 Tisztos úr volt az egész vidéken,
 Nyílt kapuja hívta a vendéget,
 S nem egykönnyen ment el, ki belépett.

Kapuja nincs, gyepes lett a járt út,
 Gyalog ösvény a fű közé elbűtt,
 Egy kis erdő az udvar sok gazza...
 Hova tünt el a jó szívű gazda?

Nem lelhetette honját a hazában,
 Messze bolyong nagy Törökországban,
 Vissza se' jó, jobb is neki már ott,
 Itt hazája, háza összeomlott.

Hazáját hogy veszély fenyegette,
 Régi kardját ő is felkötötte,
 S mintha nem is ötven éves volna,
 Felkapott egy tüzes huszárlóra.

A fiát is elvivé magával,
 Együtt néztek szembe száz csatával;
 Fia elhullt, ő maga is vérzett,
 De lelkében mélyebb sebet érzett.

Neje, lyánya búban tölti napját,
 Várja férjét, várja édes apját,
 De csak nem jó, a helyett egy éjjel
 Im kozák had száguld szerte-szélyel.

Egy csapat ez udvarházhoz téved,
 Kifoszt, megöl úrnőt és cselédet,
 A házat is nyombán rá felgyújtja,
 Vér is, láng is a vad kozák utja.

Igyen lett rom a vén udvarházból,
Három éve immár, hogy ott gyászol
Napról napra, jobban örli a bú,
Omladozik, ha erősebb szél fú.

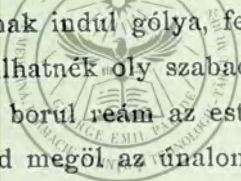
A teremben, hol egykor vigadtak,
Most denevér, vércse, bagoly laknak,
Az se' lakik a szélső szobában,
Törmelékén bodza nő magában.

Jobb időből csak a vándor fecske,
Régi fészket a ki fölkereste,
S megtalálva egy zugolyban épen,
Most is vígan fecseget, mint régen.

De akadt a háznak új barátja:
Ihszalag, moh, vadszőlő megszánja,
Hű részvéttel öleli át karja,
S mély sebeit fris zölddel takarja.

Takard, takard!... Vajha így elfödné
A remény is, sarjadva fris zölddé,
Honfi sebünk, anyai gyász- emlékünk,
S ígérhetne szebb jövőndőt nekünk!

A TÁVOLBÓL.

Már útnak indul gólya, fecske,
Ha szállhatnék oly szabadon!
Köddel borul reám az este
És majd megöl az únalom.
Egyetlen árva multságom,
Hogy elsohajtom nevedet,
S álmomban néha arcod látom . . .
Hajh mért nem lehetek veled!

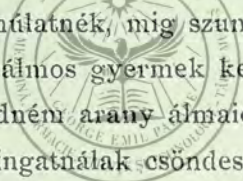
Ott ülnénk csöndes kis szobádban,
S a mig süvöltöz kinn a szél,
Beszélgetnénk a félhomályban,
A hamvadó tűz fényinél.

És éreznéd minden szavamnál,
Szivem mily igazán szeret,
És hallgatnád és mosolyognál ...
Hajh mért nem lehetek veled!

Egyetlen mosoly szép szemedben
Föléri a napsugarat,
Pacsirta sem szól édesebben,
Mint lelkemben a gondolat,
Hogy jó kedvem leszöggett szárnyit
Feloldád, itt a kikelet,
Kebledre szaggatnám virágit ...
Hajh mért nem lehetek veled!

Szememre nem jöhetne álom,
Hajnalfény volna éjjelem;
Legédesb álom a világon,
Midőn viraszt a szerelem.
Meg-megpihennél karjaimban,
Vállamra hajtánád fejed,
Megcsókolnálak öntudatlan ...
Hajh mért nem lehetek veled!

Melletted mint enyelgő gyermek
 Mosolyog, játszik a remény,
 Dalolva pillangókat kerget,
 És koszorút hajit felém ;
 S ha ébred egy-egy fájó emlék,
 Csókodtól ittasúl s feled.
 Oh örömemben sírni tudnék...
 Hajh mért nem lehetek veled!

Ott múlátnék, míg szunnyadoznál,
 Mint álmos gyermek keblemen,
 Örködném arany álmaidnál
 S elringatnálak csöndesen.
 Hallgatnám ajkad suttogását,
 Mely mind csak engem emleget.
 Még egy csók, még egy Isten hozzád...
 Hajh mért nem lehetek veled!

NEM VAGY TE LEGSZEBB . . .

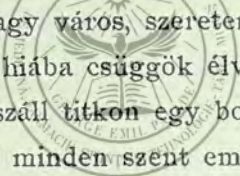

Nem vagy te legszebb a világon,
Tán oly szép sem, mint képzelem,
De nékem érted szép az élet,
És boldogság a szerelem.

Mért lennél szebb, mért lennél legszebb?
Hisz akkor nem volnál enyém;
Csak szemed gyúlaszt, arczod bájol,
Csak tégedet szeretlek én.

A szép arcz, mint tavasz virága,
Alig virul, hervadni kezd,
Csak egy szépség van, mely sirig tart,
Mit érzésünk másokra fest.

A FŐVÁROSBAN.

Szép e nagy város, szeretem, csodálom,
De mind hiába csüggök élveim,
Meg-megszáll titkon egy borongó álom,
S felkölti minden szent emlékeim';
S mint csónakot a hullámok dagálya,
Akaratlan távol partokra vet,
Lelkem szülőföldem vidékit járja
És üdvözli a kedves bérczeket.

Ti gúnymosolylyal gyermeknek neveztek,
Csak mélyen érzek, ennyi az egész,
E társaságot soh' sem szokhatom meg,
Hol illem a szív s elmésség az ész.

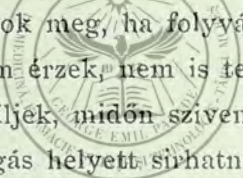
És a művészet, melyet úgy imádok,
Ezért mind nem nyujt kárpótlást nekem.
Mi másnak áldás, reám nézve átok,
Szívemnek itt a kéj is idegen.

Oh szülőföldem viruló határa
S te kis fehér lak árnyas fák alatt,
Hol engem a szeretet vőn karára,
S a barátság viselte gondomat:
E palotáknak márvány büszkesége
Mint nem éri föl rozzant födeled'!
Mély gyászban virraszt örömid emléke
Szívemben, mely lemond, de nem feled.

A mulatságok kábitó zajába'
Ugy óhajtom csöndes estvéidet,
El-elkerül az éjnek édes álma
S csak szájalom, mit hajnalomra vet,
S ha kitekintek néha únalommal,
Kelet felé fényes csillag ragyog,
Megcsendül mélán lelkemben a bús dal:
«Én is oda, oda való vagyok.»

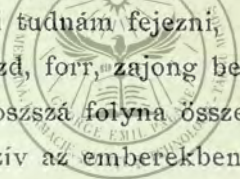

E nőknél tán az angyalok sem szebbek,
 A kellem, izlés meg-megtántorit,
 De kedvesem csak tégedet szeretlek,
 Bár szégyent vallnak itten bájaid.
 És e hangverseny legmennyeibb hangját
 Mint od'adnám, ha nyeritne lovam!
 Vigan fütyölve vágtatnék te hozzád,
 Az én helyem csak közeledbe' van.

Ne szóljatok meg, ha folyvást merengek,
 A mit nem érzek, nem is tettetem.
 Hogy' örüljek, midőn szívem szakad meg,
 S mosolygás helyett sírhatnék szemem?
 Ha ott látnátok, a hova úgy vágyom,
 Tudom, hogy kedvelnétek engemet,
 Szívem csupán kettőt tud a világon:
 Örül vagy szenved, gyűlöl vagy szeret.

OH HA KI TUDNÁM FEJEZNI . . .

Oh ha ki tudnám fejezni,
A mi küzd, forr, zajong bennem :
Egy chaoszszá folyva össze
Ész és szív az emberekben,
És fölötte ott lebegne
Új teremtő hatalom ;
Más nap a felhőtlen égen,
Más föld a hullámokon.

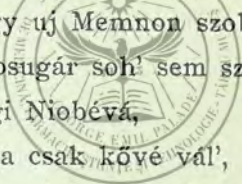
Oh ha ki tudnám fejezni
Metsző gúnyját haragomnak :
Minden víg húr megszakadna,
Hol a bűn és gőg tobzódnak

S a vad lélek, kegyetlen szív
 Megátkozná önmagát;
 Elfeledne mosolyogni
 Csalfa nő, hűtlen barát.

Oh ha ki tudnám fejezni
 Mikor néha szívem örvend:
 Élni vágnék az öngyilkos
 S mosolyogva áldna Istent;
 A szenvedő reménypárnán
 Álmodoznék s a szegény
 Tündér szigethez evezne
 Nyomorának tengerén.

Oh ha ki tudnám fejezni
 Kéjét, kínját szerelmemnek:
 Mint a tengeren, hol mélység
 És magasság ölelkeznek;
 A vihar fölvetne minden
 Gyöngyöt a szív mélyiről
 S kiderülne minden csillag,
 Ha a vész elcsöndesül.

Oh ha ki tudnám fejezni
 Mindazt, a mit hazám szenvedt:
 Olthatatlan, győzhetetlen
 Lelkesülne ez a nemzet,
 És a zsarnok, nem védhetné
 Szívét hármás ércpaizs,
 Félelmében, bánatában
 Reszketne is, sirna is.

Vagyok egy új Memnon szobra,
 Melyre napsugár soh' sem száll;
 Lettem régi Niobéva,
 Kinek kínja csak kővé vál',
 Egy sírkő — jaj, mennyi eszme,
 Mennyi érzés nyugszik ott,
 Rajta az sem lesz felírva:
 Szenvedett-e a halott!

VISZONTLÁTÁS.

Ne csalj, ne csalj meg engemet,
 Mosolygó ég, meleg sugár,
 Ne csalj meg zöld lomb és virág
 S te elmaradt dalos madár!
 Nem vagy tavasz, nem vagy remény,
 Csak festék rajtad az élet-szin;
 Ősz vagy te, az emlékezet,
 Mely élni vágysz a sírok szélén.

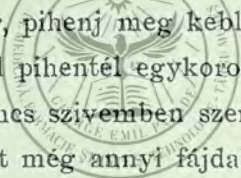
Ne csald meg, szívem, magadat,
 Ne higgy szavamnak, kedvesem!
 A régi dal viszhangjai
 Rezdülnek meg csak lelkemen;

Csak a múlt hervadt mezején
Szakítgatok egy-két virágot,
S megolvadt dér, nem harmat az,
Kelyhökben a mi fölcillámlott.

Ha tudnálak szeretni még,
Mint hajdan — bár mély volt a seb —
Lehetne sorsom nyomorúbb
És szived sokkal bűnösebb:
Megáldanám a kínokat,
Gyönyörrel nézném büszkeséged',
S im porba tiprott homlokod
Úgy megaláz, hogy szánlak téged.

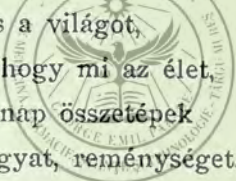
Nem vádollok, hogy megcsalál,
Csak nem szerettél soha sem!
De téged megcsalt, kit szeretsz,
S érzed, mi kín a szerelem,
Midőn a kit gyűlölni kell,
Szeretjük hőbbben és hivebben,
És míg feledni nem tudunk,
Remélnünk többé lehetetlen.

Éreztem én is egykor ezt,
 Most már csöndes, nyugodt vagyok;
 Az éjben ott alább, alább
 Csak méla pásztortűz lobog.
 Mégis, hogy újra láttalak,
 Mégis, hogy oly boldogtalan lől,
 Mi hamvadoz, megéled, ég
 S pokollá gyúl gyötrelmeidtől.

Oh jer, pihenj meg keblemen
 Ott jól pihentél egykoron;
 Ha nincs szívemben szerelem,
 Maradt még annyi fájdalom,
 Hogy értsen, érezzen veled
 S megenyhítsen egy pillanatra.
 Nincs égnek, földnek balzsama,
 Mely bennünket meggyógyíthatna!

JÁROM ÉN IS A VILÁGOT . . .

Járom én is a világot,
S tanulom, hogy mi az élet,
És minden nap összetépek
Egy-egy vágyat, reménységet.
Mennyi mindent eltemettem,
Milyen számos már a sír!
Gyöngeségem néha értök
Egy-egy dalt és könnyet sír.

Elhangzik a végső dal is,
És a könny lassan fölszárad.
Nem fog engem majd gyötörni
Magasabb vágy, mélyebb bánat.

Leszek józan, leszek boldog,
Tudom e szó mit jelent:
Megtagadni mi a szívben
Örök, igaz, drága, szent.

Ez tehát az élet titka,
A boldogság tudománya?
Az én szívem együgyü még,
Az én szívem nagyon gyáva.
Fél, remeg és föl-följajdul,
Meg-megkérdi eszemet:
Hogy' szeresse a kit gyűlöl,
Hogy' gyűlölje kit szeret?

Visszakér hitet, küzdelmet,
Álmait és ifju kedvét,
S a szerelmet, bárha érte
Ezer kín is szaggatná szét,
S a melyért oly híven küzdött,
S őrizé szentség gyanánt,
Büszkeségét, szabadságát
Kéjben, kinban egyaránt.

Gyáva szív, oh együgyű szív
Maradj mindig, a ki voltál!
Bár egész világ gunyoljon,
Bárha egyedül maradnál . . .
Ki szívét meg nem tagadja,
Szenved és veszít sokat:
Legfőbb kincsét el nem veszti,
Tiszta, hű, igaz marad.

ROSSZ ÁLOM.

HEINE UTÁN.

Ismét ifjú s vidám valék álmomban . . .
 Kis lak mosolygott a hegy oldalán,
 És az ösvényen le versenyt futottam
 S a versenytárs kéz kézben — egy leány.

Mily szép személyke! tengerzöld szemében
 A hableány bűvös mosolyja ül,
 S áll lábcskáin oly szilárdan, épen,
 Hogy rajt' erő a bájjal egyesül.

Szavának hangja oly benső, őszinte,
 Elhíheded, hogy lelkét tárja ki,
 S minden, mit mond, okos, kedélyes szinte;
 Egy rózsabimbó nyíló ajkai.

Bennem kínjával nem a szenvedély gyult,
Eszem' sem vesztém ábrándok mián,
De mégis szívem csodásan ellágyult,
S titkon kezét reszketve csókolám.

Majd — úgy hiszem — egy liljomot szakaszték,
S átadva mondám hangosan: «Maradj —
És jőj velem, jőj hozzám nőül, hogy még
Lehessek boldog s jámbor, mint te vagy!»

Hogy mit felelt rá, mivel fölédtem,
Nem hallhatám nem tudom soha meg.
Szobámban újra kórágyon feküdtem,
Már évek óta szenvedő, beteg.

KÉSŐ VÁGY.

Miért kellett látnom téged,
Oh mivé től engemet?
Újra fájni kezd az élet,
Visszavágyom élni véled,
Mi örökre elveszett.

Avagy mért nem adta Isten,
Hogy régebben lássalak,
Midőn fiatal szivemben
Mély hitem, első szerelmem
Vágyai lángoltanak.

Még egy órát, még egy perczet
Napjaidból szenvedély!
Régi lángod', ifju lelked',
Mint azt egykor rám lehelted,
Mondván: szeress, szenvedj, élj!

Még egy álmot és ne többet,
Álmot, mely hosszan hazud,
Még egy hangot, mely elrenget,
Még egy mámort, mely feledtet,
Még egy kint, mely ölni tud.

Miért kellett látnom téged?
Szeretlek, de érzem,
Hogy csak egy eljátszott élet
Emlékének kínja éget . . .
Hagyj el, hagyj el szerelem!

SÉTÁL A LYÁNY . . .

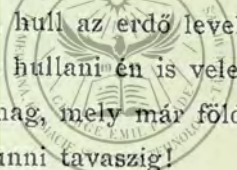

Sétál a lyány, kinn a kertben sétál,
Mint a madár, idebb majd odább száll;
Fűvel fával elbeszél, elsuttog, —
A ki szeret, Istenem, beh boldog!

Alig tudja, hogy lehajol, szakaszt
Két virágot, kettőben egy tavaszt:
Ez nefelejcs, az meg amott rózsza,
Mintha csak a gondolatja vóna.

Rajtok a nap végsugára reszket . . .
Oh hogy' várja, várja már az estet,
A szép esti csillagot az égre,
Szeretőjét dobogó keblére.

ŐSZSZEL.

Hideg szél fú, hull az erdő levele,
Beh szeretnék hullani én is vele,
S mint az a mag, mely már földben aluszik,
Elalunni, elalunni tavaszig!

Elfeledném, hogy elhervadt idején,
Ki se' nyilva, bimbajában a remény,
Elfeledném, hogy már őszt lett életem,
Nem melegít, búcsuzik a szerelem.

S majd a mikor beköszönt a kikelet,
S a hideg föld érzi már a meleget,
Mint a bokor, mely új lombot, bimbót hajt,
Fölébrednék, virágoznám én is majd.

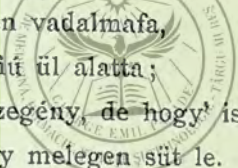

Hajh de a szív csupán csak egy tavaszt él,
Igazában egyszer szeret és remél,
Azután csak másodvirág — érzem én —
Csak hervadni csalta ki az őszi fény.

1853

A VÁNDOR FIÚ.

The seal of the University of Cluj is circular, featuring a central sunburst and a book. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, 'SIBIU' is on the right, and 'FACULTATEA DE LINGVISTICA SI LITERATURA ROMANA' is around the bottom. The name 'EMIL BACIU' is also visible.

Az utfélen vadalmafa,
Vándor fiú ül alatta;
Fáradt szegény, de hogy' is ne?
A nap oly melegen süt le.

Hazunnan együtt indult el
A patakkal és szellővel,
Mind a kettő véle van még,
Hogy biztassák, enyhitgessék.

Most is lassan elringatják,
Szépen álmodozni hagyják,
S mind csak arról sugnak-bugnak,
A mit immár otthon hagytak.

Mit hagytak ott? szép vidéket,
Istenfélő, jámbor népet,
Kicsiny falut, magas tornyot,
Mellette egy házat, lombot.

Álmában újra otthon van:
És megáll kinn a pítvarban
S úgy örvend, hogy a komondor
Farkat csóvál, reá mormol.

Kicsiny huga szólitja őt:
«Hoztál nekem piros kendőt?»
«Hoztam neked piros kendőt,
Nem is egyet, hanem kettőt.»

A vén cseléd csak elbámul,
De a fiú hozzá járul:
«Hogy van, mint van, Sári néni?»
S alig győzik egymást nézni.

Aztán belép a szobába,
Borúl anyjának karjába:
«Édes anyám!» «Édes fiam!»
S úgy megsírnak-rínak szótlán.

Még mind alszik és mosolyog,
Szellő, patak még mind susog.
S a mit dalol a madárka:
Talán az ő édes álma.

1854

SZERETNÉLEK MÉG EGYSZER
LÁTNÍ . . .

Szeretnélek még egyszer látni
A kertben, ott a fák alatt,
Hallgatni édes csevegésed,
Mint gyermek úgy örülni véled,
Szakitva a virágokat.

Szeretnélek még egyszer látni
Homályos őszi délután,
Kandallódnál a karosszéken,
Ha mintegy elringatva, ébren
Alszol s álmodva nézsz reám.

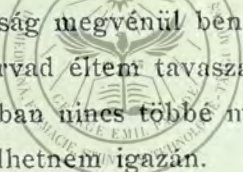
Szeretnélek még egyszer látni,
 Midőn úgy várod jöttömet,
 Megismersz immár a távolból,
 S bár ajkad olyan hidegen szól,
 Elárul néma örömed.

Szeretnélek még egyszer látni
 Szép csöndes nyári estvelen,
 Holdfénynél az akászok árnyán,
 Midőn fejed' keblemre hajtván,
 Így suttoysz: még maradj velem!

Szeretnélek még egyszer látni
 A vén udvarház csarnokán,
 S ha elhangzott az Isten-hozzád,
 Még visszanézni utólszor rád
 S először sírni igazán.

Szeretnélek még egyszer látni,
 Meggyógyítna egy pillanat.
 Mit szenvedtem, feledni tudnám,
 S még egyszer örömet feldulnám
 Éretted ifjuságomat!

HONFIBÚ.

Az ifjuság megvénül bennem,
Ősz hervad éltém tavaszán;
Hazámban nincs többé mit tennem,
És örülhetném igazán.

Mi multjában szép és dicső volt,
S jövőjében kétségbe ejt,
Mi van és lesz, mi élt és megholt,
Kiittam mint méregkehelyt.

Még sem halál, csak haldoklás ez,
Az élő bú éltetni tud;
Szivem, szivem oh miért érzesz,
Ha vágyad gúnyol és hazud?!

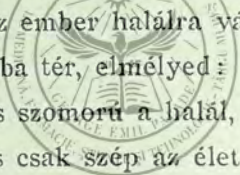
Mi gyáva kín föllángolásod,
Mely örömetst áldozna vért,
S magad' hijába téped, hányod,
Dobogni vágynál s nincs miért.

Bort, bort! s hadd sirjon az a nóta,
Mely azt siratja, a mit én,
Úgy sem sirhattam a mióta
Örülni immár megszüném.
Hadd sirjak és hadd vigadjak hát,
S míg azalatt megvénülnék,
Temess el — újra haligatok rád —
Remény, ki elhagysz, s biztatsz még!

1854

PÁRBAJ ELŐTT.

The seal of the University of Cluj-Napoca is circular, featuring a central sunburst and a book. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'CLUJ-NAPOCA' is at the bottom. The seal is partially overlaid by the text.

Ha az ember halálra vár,
Magába tér, elmélyed :
Mégis szomorú a halál,
Mégis csak szép az élet.
Hosszan szeretnék élni még,
És mégis halni vágyom,
Hajh életem rossz tréfa volt,
S az lesz holnap halálom !

Ne sirass hű szolgám nagyon,
Add el mi kevesem van,
S igyál, a temetés után,
Nagy áldomást nagy búdban.

Otthon mérges nőd van, tudom,
És szelid gazdád sem volt:
Hadd felejtsd el azt, a ki él,
Felejtsd el, a ki megholt.

És barátidnak mit hagyandsz?
Emléket szivbe írva,
Mely kísért élted útain
És elkísér a sírba.
Tudom soh' sem felednek el,
S hol gyakran összejöttünk,
Nem egyszer fogják mondani:
Beh kár, hogy nincs közöttünk!

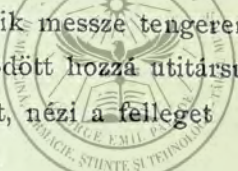
És kedvesednek mit hagyandsz?
Ezer meg ezer áldást,
Jól tette, hogy nem szeretett,
S okosan választott más.
Szegényes nő lett volna s most
Már özvegy, elhagyatva, —
Hadd csókolom szép kis fiát,
Nevelje Isten nagyra!

És jó hugodnak mit hagyandsz ?
 Oh édes-kedves lyánkám !
 Hogy' fogsz maradni nélkülem
 Oly egyedül és árván.
 Soh'sem panaszlál, oh soha,
 Csak aggódtál érettem,
 Isten bocsássa, oly kevés,
 Mit éretted tehettem !

És nemzedednek mit hagyandsz ?
 Úgy fáj, hogy épen semmit.
 Egy sírt, talán egy sírkövet,
 Majd irjatok rá ennyit :
 Hiven szerettem a hazát,
 Irtam többek közt kritikát,
 Soha sem ültem veszteg ;
 Egy bős poéta jött reám,
 Előbb versével, azután
 Meg a kezével ölt meg !

A SZÁMÜZÖTT.

Bujdosik, bujdosik messze tengeren túl,
Csak a bú szegődött hozzá utitársúl;
Fáradtan lépeget, nézi a felleget
Távol hazájából.

«Fellegek, fellegek, mi hírt hoztok nékem ?
Irva a felelet rajtatok sötéten.
Oh mivé kell lenned, nemzetem, hogy benned
Reményem se légyen !

Nincs a nagy világon veled senki rokon,
Tapsolván örülnek elpusztulásodon ;
Meggzűnt víg énekszó, hallatszik csak jaj s óh
A te pusztáidon.»

Bujdosik, bujdosik messze tengeren túl,
Csak a bú szegődött hozzá utitársúl;
A meddig elnézhet, nézi a fecskéket,
És könnye kicsordul.

«Merre, merre szálltok, boldog madárkáim?
Ott fogtok repülni hazám szép rónáin,
Köszöntsétek szépen édes feleségem'
S kicsiny fiacskáim'!

Oh az áldott lélek mennyit szenvedhetett!
Van élet, a mely a halálnál több lehet...
Isten legyen veled, jaj mire növeled
Szegény gyermekimet!»

Bujdosik, bujdosik messze tengeren túl,
Csak a bú szegődött hozzá utitársúl;
Hallgatja a szelet, mely a tenger felett
Zivatarrá zordul.

«Zúgjak, zúgjak felbőszült viharok,
Testvértékké lettünk bujdosó magyarok,
Ránk is, mint reátok, kimondva az átok:
Meg ne nyughassatok!

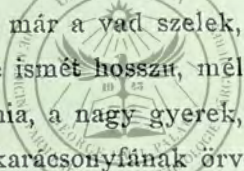
Vajha mint tinéktek, erőnk is lehetne,
Csupán egy óráig, csak egy perczenetre,
Hadd vesznénk el aztán, mint boszuló villám
Örökre, örökre!»

1855

1849. OKTÓBERÉBEN.

HEINE UTÁN.

Elültek már a vad szelek,
 Elvégre ismét hosszú, mély csend;
 Germánia, a nagy gyerek,
 Ismét karácsonyfának örvend.

Családélet most a divat,
 Veszélyes vágyni még egyébre;
 Fészkéhez a földél alatt
 A béke-fecske visszatére.

A hold előmlő sugarán
 Erdő, folyam alszik nyugodtan;
 Mi durran? Egy lövés? Talán
 Barátom' lőtték föbe ottan.

Hogy elfogák, az együgyű
 Tán fegyvert tartott még kezében,
 (Nem minden oly okos fejű,
 Hogy Flaccusként fusson merészen.)

Még egy lövés. Tán ünnepély,
 Tűzjáték Goethe-ünnepélyre!
 Rakéták pattogása kél
 A rokkant Sonntag énekére.

S Liszt Fránczi újra szerepel,
 Oh nem a magyar csatatéren,
 És véresen sem hullt el;
 Orosz, horvát hágyá békében.

Szegény magyar halálba dül,
 Szabadság végső vára veszve;
 De Fránczi hős ott épen ül,
 Fogasra kardja felfüggesztve.

Hős Fránczi él s mint tisztos agg
 Magyar harczról mesélget majdan
 Csodákat unokáinak:
 Hejh, kardom így meg így forgattam

Úgy megszökül német ruhám,
 Nevét ha hallom a magyarnak,
 Érzések tengerárja hány,
 Lelkembe'·trombiták rivallnak.

És megcsendül az ősi dal,
 Föléled hős mondánk varázsa,
 Kemény, szilaj-vad hangival
 A Nibelungok pusztulása.

A pálya egy itt és amott,
 S habár új lett a régi ének,
 Csupán csak a név változott,
 De ők a régi jó vitézek.

S a végzet is ép' ugyanez,
 A zászlók mily büszkén lobognak!
 S a hős, mint rég, prédája lesz
 Az állati nyers hatalomnak.

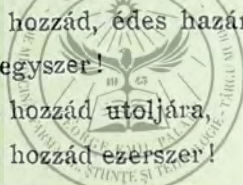
Sőt, jó magyar, itt ellened
 Ökör medvével fogott össze;
 Ez mégis vigaszod lehet,
 Minket nem ére ily szerencse.

Ezek lám tisztos bestiák,
Kik legyöztek honett tusába',
De farkasok, disznók, kutyák
Ejtének minket szolgaságba.

Hah! mint ordit, rőfög, ugat —
Győzők szagát már ki nem állom,
De hajh elég! — kiméld magad'
Szegény költő a beteg ágyon.

BÚCSU.

The seal of the University of Cluj-Napoca is circular, featuring a central eagle with spread wings perched on a book. The text around the eagle includes 'UNIVERSITATEA' at the top, '1861' and '1918' on either side of the eagle, and 'STIINTE SI TRECUTURI' at the bottom. The name 'GHEORGHE EMIL PALA' is also visible.

Isten hozzád, édes hazám,
Még egyszer!
Isten hozzád utoljára,
Isten hozzád ezerszer!
Búval hagylak, búban hagylak
Nehezen :
Lesz-e kedvem, földerülsz-e
Avagy immár soha sem ?

Idegen nép közt bolygok majd
Egyedül,
Honvágy búja, honfi búja,
Kettősen rám nehezül.

Elbirom-e ezt a terhet,
Istenem?
Köd homálylik hegyen-völgyön,
Köd homálya lelke-men.

Ködbe sűlyedt, édes hazám,
Határod,
Isten hozzád, vándor fiad'
Talán többé nem látod!
De földön bár külföld hantja,
Távol sír,
Lelkem híven hozzád tér meg,
Veled örül, veled sír!

A MENYASSZONY.

The seal of the University of Cluj is circular, featuring a central figure holding a book and a staff, with a sunburst above. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'FUNDATA IN ANUL 1541' is at the bottom. The seal is partially overlaid by the text.

Völegényét sírba tették,
Ifju kedvét eltemették,
Gyász ruhában, arcza halvány,
Élő bánat lett a hű lány.
Ha a nap már lemenőben,
Ott bolyong a temetőben,
Rá borul egy kedves dombra,
S tört szivének könnyét ontja.
Gyepes hantján az új sírnak
Ibolyácskák nőnek, nyilnak.
Szellő lendül, fű meghajlik,
Halk sohajjok hallik, hallik,
Mintha sugnák a sír titkát,
Völegénye hívó hangját.

És a bús lány leszakasztja,
Rajtok könnye rengedez,
S a mint bokrétába fűzi,
Dobogó keblére tűzi,
Megenyhül nehéz bánatja,
Csendes, nyugodt, méla lesz.
És elalszik nyoszolyáján,
Kebelén még a virág,
A szerelem mosolyg álmán,
Nem e föld, egy más világ.
És a mint a virág hervad,
Édesebben álmodik,
Ő is hervad, véle hervad
És elhervad hajnalig.

1856

KÜLFÖLDÖN.

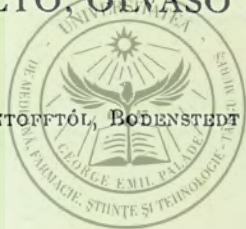
Jaj mit hallok, magyar nótát, Istenem!
 Könnybe borul, könnybe lábad a szemem.
 Nem hallottam a mióta bujdosom,
 A mióta idegen föld a honom.

Beh szomorú, beh jól esik, Istenem!
 Úgy elbúsul, úgy megkönnyül a szívem:
 Ujra enyém minden, a mit szerettem,
 Elsíratom újra, a mit vesztettem.

Sírva vigad szegény magyar bujában,
 Éljen otthon vagy idegen hazában,
 Sírva vigad, mig világ ily sorja tart . . .
 Szánd meg Isten, szánd meg immár a magyart!

A SZERKESZTŐ, OLVASÓ ÉS KÖLTŐ.

LERMONTOFFTÓL, BODENSTEDT UTÁN.

1857

*Les poètes ressemblent aux ours, qui se nourrissent en suçant
leur patte.*

INÉDIT.

Befüggönyözött szoba. A költő egy nagy karosszéken ül a kandallónál. A kandallóhoz lámaszkodva áll a költő előtt az olvasó, kezében szivar. A szerkesztő belép.

Jó hogy beteg lett valahára:
 A nagy világ poros zajába'
 A költő küzd, vív mind hiába,
 És nem találhat szent utjára.
 Ezernyi kép önkényüleg
 Izgatja, úzi, zavargatja,
 Szeszélyinek lesz áldozatja,
 Vagy mások véleményinek.
 Száz gond közt és mohón sietve,
 Mindent csak érint hirtelen,
 Valódián hogy' teremthetne?
 Nem érik így meg semmi sem.

Adjon hálát Istennek érte,
Hogy számkiüzték, bár halálig,
Ez a magány áldássá válik;
Vagy kegyből a börtönbe dobták,
Erőt fejt ki az elhagyottság.
Avagy talán betegség érte?
Balsorsát a múzsa kísérte.
A fájdalom dalokban enyhül
S a szenvedések zajlatán,
Felszínre tör mindaz szivébül
Mi ott csak szunnyadt volna tán.
A költő gyakran szerfelett
Táplálkozik fájdalomiból,
Ha az, mit mélyen érzett,
Könnyen rimekbe alakul.
A könny gyöngyök kristálya lészen
A versnek foglaltványiban;
A búban öröm várja készen,
Nem szenvedett haszontalan.
Lapom számára most ujabban
Ugy-e már írt is valamit?

KÖLTŐ.

Oh nem!

SZERKESZTŐ.

Lehetlen.

KÖLTŐ.

Nem valóban.

Ugyan mit irtam volna, mit?
Megénekelve minden földrész,
Hadd nyugodjék pennástul e kéz.
Elfásúlt és kifáradt minden
Az életben úgy, mint a könyvben.
A népre szidalmat dörögnek,
Hizelgnek a fensőbb köröknek;
Az igazság nincs sehol itthon,
Ha mondják is, csak mondják titkon.
Csak csemege és üres phrasis
Lett már az izlés, a mai,
Alakok helyett jó a báb is,
Hús és vér nem poétai.
Az ifju ember, ha ügyetlen,
Eszményi költő lesz ma itt,
A kedvesnek énekli szörnyen
Erényét, arczát, bájait,
Magasztalják is érte s hogy'!
És im a szuszából már kifogy

A nagy tehetség, szörnyü ész,
 Hamar megrothad és penész...
 Eh az én versem kire hat?!
 Költészetem nem a divat.

OLVASÓ.

Tisztelt úr, rossz neven ne végye,
 Ha kimondom az igazságot,
 Mit mondok, százak véleménye...
 Ugyan, uram, ilyen ki látott?
 Bizony vádamnak van alapja,
 Kezünket elpiszkolja lapja,
 Mily szürke, itatós papírja
 S a sok hiba a nyomtatásban,
 Hát még a költő, a ki írja,
 Hóbort, szegénység mind együtt van.
 Milyen üres, ugyan mifajta,
 Alakja sincs, kit hatna meg?
 Az ember majd elalszik rajta,
 Se nem hideg, se nem meleg.
 A próza majd mind fordított czikk,
 Külföldnek balgaságai,
 A többi meg épen nem illik,
 Mindent gúnyol, mi hazai.

Hisz' a regények és novellák,
Ha életünkből vannak véve,
A jót örömet eltitkolják,
És Moszkva mindig csúffá téve,
A tisztviselő sem kimélve.
Az élczből immár rágalom lett,
Igy mázolja be nemzetünket;
Ha igazán is festenéek
S nem hazudnának soha se',
A költő fia nemzetének,
A rosszat nem mind írja le.
Csak bünt, hibát látnak mibennünk,
Pedig ha jól körütekintünk,
Ki szigorú is akar lenni,
Hadd élesitse meg szemét,
A balfogalmat le kell tenni,
És külföld színes üvegét
Dirib-darabra törni szét.
Igy aztán tartalom, alak
Majd szépen összehangzanak.

SZERKESZTŐ.

Mint ön úgy látom a hibát,
Úgy van, költészetünk beteg,

De olvassa a kritikát
Lapomban, ez jól rója meg.

OLVASÓ.

Olvastam, nem találja nyitját;
Harangozni hallott ugyan,
De tornyot bizony sehol sem lát.
Bár mondja, hogy sok hiba van:
A szövevény most, majd a vég
Hogy' játszta meg költőnk eszét,
S a mint tovább így fejteget,
Szór félig szégyelt élezeket;
Itt mesterkélte eszmé villámok,
Ott érthetetlen finomságok,
Hanem mindarról, mi fő lenne
A költésben, egy szó sincs benne.
És ... és ... bocsánat, uraim,
Az igazat kimondom im,
A síma héjnak nincs bele,
Meg tintátok sem fekete.

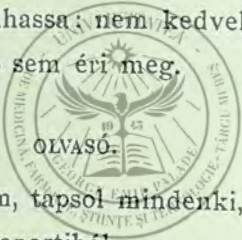
SZERKESZTŐ.

Igazságát mind értem ennek,
De biz' mentségem is való!

Nem tetszhetik minden mindennek,
Oly sértékeny az olvasó,
Ha kissé őszintén beszélünk.
Aztán gondolja még oda,
Hogy a közönség, melynek élünk,
Különböző s nem egy soha.
Eleget tenni így lehetlen!
Erőseknél a gyöngék többen,
A bölcs kevesb, mint a bolondok,
S attól, mit rossz ízlés szeret,
A finom elfordul s nevet.
Mindég igaz lesz, a mit mondok:
A szív, az ész, ízlés, műveltség
Soh' sincs kiosztva köztünk egykép,
De egy a pénz értéke mindég,
S mind, ki járhatja a lapot,
Jogot rá egyenlőn kapott,
Hogy követeljen, szidja, védje,
S legtöbb az ostobák beszédje,
Mert tudjuk, hogy a közönségben
Az ostobák vannak többségben.
Mit parancsol most az eszély?
A tömeggel békében élj,
S vajon a könyvek, csak mondjuk ki,

A lapoknál jobbak talán?
 A sokaságnak ír mindenki
 S olvas, hogy olvasson csupán.
 Láthatni elég okos embert,
 Ki vásárol rossz könyveket,
 Mert ha egy könyv nagy hírre tett szert,
 Bár hóbotos, rossz szerfelett,
 Mindenki vészi, kedve ellen,
 El is olvassa gépileg,
 Csak elmondhassa: nem kedvellem,
 Még a papírt sem éri meg.

De mily öröm, tapsol mindenki,
 E rímelők csoportiból
 Ha egy-egy igaz költő lép ki,
 Kiben az Isten lelke szól,
 Egy költő, mint ez úr itten ni!
 Mily biztos és hű a vonás,
 Nagy ismeret, tapasztalás,
 Művészi czélzat mindenütt,
 Erő és gyöngédség együtt,
 Minden munkája lelke-mása,
 Az örökszép nyilatkozása.

SZERKESZTŐ.

De mit használ a zaj, harag,
Ha nem dolgoznak ez urak.

KÖLTŐ.

Most mit is írjunk? Balgaság!
Bár jó egy-egy nap s elszáll ismét,
A költő hatva érzi keblét
S a dal kihajt, mint a virág;
És föllehelek könnyen, frissen
És megszólal bennem az Isten,
S mi untalan felkémre támad,
Nyugonni kezd gond és búbánat.
Fölbuzdulok, szivem dalforrás,
Sebesen mint a habra hab,
A rím tolul, egymásba kap — — —
Oly csengő zaj, zszibongó habzás!
Édes hevület lep meg, im,
Hogy minden eszmém, vágyam, álmom
Kerengve, ringva játszani látom
A dal kristály hullámain.
Mintha költőbe a mi rejtve,
Egy Isten mind felköltené,

Daloknak lombja szövi bé;
Az eszme szóhoz fűzve, ejtve,
Zsinórra gyöngy a hogy' szokott;
Mindennel, mi rátámadott,
Kibékül és csak gyönyört lát ott,
Szépnek találja a világot,
Megtisztulva minden mocsoktól.
Mint próféta ihletve úgy szól,
Ellát a jövődök felett,
S teremt a pusztuló romokból
Reményt, szerelmet, új hitet.

De mindezt ha olvassa majd,
Kijózanulva felsohajt,
Elszégyeli magát legott,
Ilyesmiket hogy' írhatott . . .
Nem szép, becses előtte immár,
Világért sem sajnálja, nem kár,
Csomagját tűzbe dobja szépen,
Hogy még hire-pora se légyen.

S valóban ha csak szabadjában
Korlátlan száll a képzelem,
A ködbe', gőzbe', úgy magában,

Mind abból, a mi így terem,
Túlszellemítve, finomítva
A költő hogyan alakítna?
A műbíró hamar elejti,
Kaczagja a világ s felejti.

És mégis vannak éjek, vannak . . .
Nyughatlan fekszem ott az ágyon,
A vígasz, álom, mind elhagynak,
Sehol az enyhet nem találok.
Könnyez szemem, a meleg párnát
Reszketve gyúrom, szűm dobog,
A fájdalom rohamja jár át,
Sehol egy csillag sem ragyog;
Minden sötét, nincs kegyelem,
Hideg fut végig testemen,
Szédít, megfagylal hirtelen;
Mellemből egy mély hörgés tör fel,
Zajgok zavart, lázas beszéddel . . .
Majd csendesülök, újra élek,
S mintha varázslat szállna rám,
Felém lebegnek régi képek,
Elmult időknek alkonyán.
Ott bájiban megifiulva,

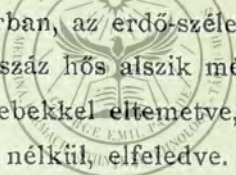
Szép büszke termet csábit újra,
Ismert hangját hallom megint,
Mit veszték, visszatére mind . . .
Még az a szerelem szemében,
A régi bűbáj ott az ajkon . . .
Oh minden kékét ki kell színom,
Mint akkor szerelmünk perczében!
S hinnem kell ismét szemnek, arcznak,
Ez arcz, e szem ismét megcsalnak.
Úgy érzem, mintha égne, dúlna,
A régi seb mind felfakad,
Irok és érzek, írok újra,
Érzés és toll egykép szabad.
És így elűzve minden gondot
Kitárom mindazt, mit szívem
Csak érze eddig és nem mondott,
Mélyébe elrejtett hiven:
A gyöngédség- s erőnek képét,
Ifjúságom rá büszke még,
E szívnek bűnét és erényét,
Mily szenvedély és gyöngeség!
/ sok csapást, mi ére engem
Láthatlan, nehéz küzdelemben.
A lángot, mit hijába olték . . .

Mily hit, remény és mennyi kétség!
Az örömet, a bűt, a gondot,
S mi a türésben begyakorlott.
Kimondani mindezt nem félek,
El is ítélem szigoran;
Oh mennyi mindent nem szégyellek
S épen nem dicsérem magam.
Gyógyítani késő azt a fán,
Mi rajta megveszett korán.
Tettetni büszke voltam mindég,
Nyíltan gyűlöltem és szerettem . . .
És büszkébb, mintsem közölhettem
Vón' a világgal, mit így költék.
Mi szükség, hogy tudj' a tömeg,
Kedélyem mért hasonla meg?
Fájdalmamat eladjam pénzen,
S a sokaság gúnnyal tetézzem?
Hogy rosszaság és gyűlölet
Rám törjenek bősziült merészen,
S komoly, jósló eszméimet
Galád hazugságnak kiáltsák?
(Mert az igazt meg nem bocsátják!)
És verseimmel mért tegyek kárt
Az ifjak ártatlan lelkében?

Mért háborítsam a jó polgárt
S bohóbbá a bohót mért tégyem?
Mért verjem fel a vakság nyugtát
És a tudásnak forradalmát?
Nem!... Rejtegetve őrzöm mélyen,
Mit lelkeim gondolt, érezett,
S nem váltok, bárki mit beszéljen,
Ily átkos áron hirt-nevet.

A HŐSÖK SÍRJA.

The seal of the University of Cluj-Napoca is circular, featuring a central sunburst and a book. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'CLUJ-NAPOCA' is at the bottom. The name 'GHEORGHE EMIL PAUN' is written around the inner edge of the seal.

Egy sírban, az erdő-szélen,
Háromszáz hős alszik mélyen,
Mély sebekkel eltemetve,
Emlék nélkül, elfeledve.
De lehajlik a zöld erdő,
Rájok élő koszorút sző,
És mint álmaik haragja,
Harsog, zúg a bércz patakja.
Éjfél tájban, sírjok ormán,
Felgyúl néha egy-egy villám,
És felindul a természet,
A menny mintegy leborúl,
S mintha volna végitélet,
Mindent egy hang kiált túl.

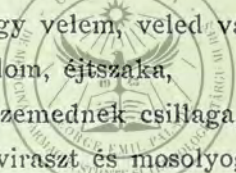

Mínta trombiták harsognák:
Nem vezett el a szabadság,
Az igazság ünnepel!
Lelkünk szélyeljár a légben,
Örök bíró él az égben,
Nem estünk hiába el!

1857

MARIHOZ.

Nem vagy velem, veled vagyok!
Hiába álom, éjtszaka,
Ott ég szemednek csillaga,
Ott ég, viraszt és mosolyog.

Nem vagy velem, veled vagyok!
Hiába zaj, hiába csend,
Édes szavad szivembe cseng,
S az félve, fájva feldobog.

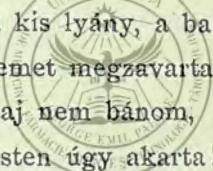
Nem vagy velem, veled vagyok!
Veled meghitten, egyedül,
Majd társaság veszen körül,
Nézlek, szeretlek, hallgatok.

Nem vagy velem, veled vagyok!
El-elragad a báj, gyönyör,
Majd a féltés, a bú gyötör,
Átkozlak, áldlak, hervadok.

1858

EZ A KIS LYÁNY...

Ez a kis lyány, a barna,
Szivemet megzavarta.
Ej haj nem bánom,
Az Isten úgy akarta!

Ez a kis lyány, a hamis,
Meg-megtréfál, kinoz is.
Ej haj nem bánom,
Jól esik a kínja is!

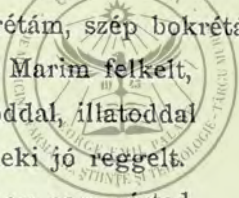
Ez a kis lyány, a kevély,
Csak úgy félvállról beszél.
Ej haj nem bánom,
Igy is szebb a többinél!

Ez a kis lyány, a gonosz,
Fejemre még sok bajt hoz,
Ej haj nem bánom,
Érte halni sem lesz rossz!

1858

KIS BOKRÉTÁM . . .

Kis bokrétám, szép bokrétám,
Majd ha Marim felkelt,
Harmatoddal, illatoddal
Mondj neki jó reggelt.
És ha meg nem sérted,
S meghallgatná érted,
Súgd meg édes-lágyan
Búm, titkom és vágyam!

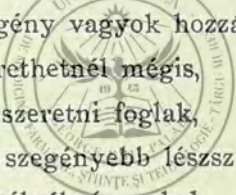
Súgd meg, súgd meg, hogy szeretem
Lángolón és híven,
Kérd, szeressen, meg ne vessen,
Boldogítsa szívem'.

Holtig megszerettem,
Örök rabja lettem !
Súgd meg édes-lágyan
Búm, titkom és vágyam !

1858

SZEGÉNY VAGYOK . . .

Szegény vagyok hozzád,
Szerethetnél mégis,
Én szeretni foglak,
Ha szegényebb léssz is.
Megélnék én veled
Még a kösziklán is,
Megnyugodnám veled
Csak egy párnácskán is.

Nélküled mit érne
Világ gazdagsága,
Csak börtönt éreznék
Fényes palotába',

Koporsó párnáját
Puha selyem ágyon,
S még sem adna nyugtot
Hajh! az örök álom.

1858

SZERETLEK!

Szeretlek, szeretlek,
Kimondom, kimondom!
El nem bírhatom már,
Oly nehéz lett titkom;
S mint a néma gyermek,
A midőn megszólal,
Megteltem csordútig
Könnyel, fájdalommal.

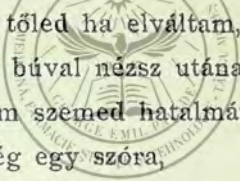
Fájdalomnak könnye,
Örömnek fájdalma,
Szivem hő szerelme,
Hűsége, bizalma,

Lelkem minden kincse,
És egy egész élet,
Utasítsd bár vissza,
Örökre tiéd lett.

1858

ESTE TŐLED HA ELVÁLTAM . . .

Este tőled ha elváltam,
Édes búval nézsz utánam,
Érzem szemed hatalmát,
S még egy szóra,
Búcsuzóra
Visszatérek tehozzád.

Befordulnék a szegleten,
S ablakodon vész a szemem:
Karcsu árnyad még ott van.
És megállok,
Elmélázok,
S boldog vagyok magamban.

Haza térek vidám kedvvel,
Csendes, boldog szerelemmel,
Búcsuhangod kísér el
Kis lakomba
És álomba,
Ringat édes csengéssel.

1858

BÁLBAN.

The seal of the University of Cluj is circular, featuring a central figure with wings and a sunburst above its head. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'FACULTATEA DE LINGVĂ ȘI LITERĂTURĂ ROMÂNĂ' is at the bottom. The seal is partially overlaid by the text.

Tánczot járnak, muzsikálnak,
Szilaj kedve van a bálnak.
Egyedül magamban,
Csak én ülök ottan,
Gondolkozom, álmadozom
Néma unalmamban.

Te vagy, te vagy gondolatom,
Rólad, rólad álmodozom!
Mind csak az a gondom:
Mit csinálsz most otthon
A magányban, kis szobádban
Édes szép galambom!

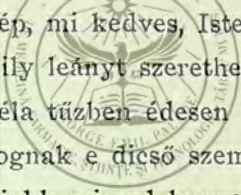
Ha melletted, ott ülhetnék,
Ezer bált is oda adnék.
Édes hangod hallnám,
Kis kezed megfognám,
És hevemben, örömben
Könnyek közt csókolnám!

1858

MI SZÉP, MI KEDVES!

BÉRANGER UTÁN.

The seal of the University of Pécs is circular, featuring a central sunburst and a book. The text 'UNIVERSITATEA' is at the top, and 'PÉCS' is at the bottom. The seal is partially overlaid by the text.

Mi szép, mi kedves, Istenem!
Csak ily leányt szerethetek!
Mi méla tűzben édesen
Ragyognak e dicső szemek.
A legjobb szívvvel kegyesen
Áldották meg az angyalok.
Mi szép, mi kedves, Istenem,
És én, és én mi rút vagyok!

Mi szép, mi kedves, Istenem!
Husz év rózsáit látta csak.
Mosolygó ajk és gyűrűsen
Leomló, gazdag szög hajak.

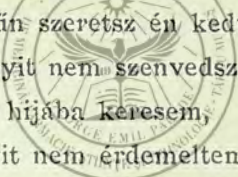

És mennyi ész, mily értelem,
Csak ő nem tudja, hogy ragyog.
Mi szép, mi kedves, Istenem,
És én, és én mi rút vagyok!

Mi szép, mi kedves, Istenem!
Szerelme engem boldogít.
Irigylém hosszú éveken
A boldogság e gondjait.
Mert míg ő nem volt kedvesem,
A szerelem csak bűt hagyott.
Mi szép, mi kedves, Istenem,
És én, és én mi rút vagyok!

Mi szép, mi kedves, Istenem!
Mi lángolón, mi hűn szeret.
Virág övedzi ékesen
Korán fehérlő fűrtimet.
Oh nem várt boldog győzelem,
Lebbenj fátyol, édes titok!
Mi szép, mi kedves, Istenem,
És én, és én mi rút vagyok!

MI HŰN SZERETSZ . . .

Mi hűn szeretsz én kedvesem!
Mennyit nem szenvedsz értem!
Okát hijába keresem,
Ennyit nem érdemeltem.
Mi vagy nekem, alig tudod:
Enyém örömöd, bánatod,
Múltad, jövődöd, életed,
Csak a feláldozás tied.

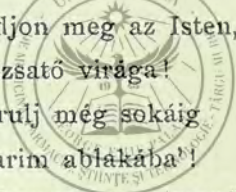
Úgy áldjon Isten engemet
És álljon bosszút rajtam:
Szivem mily igazán szeret,
S mint nem mondhatja ajkam.

Árnyék vagyok, fényed teremt,
Bennem minden téged jelent:
Mi szép, mi jó, mi tán erény,
Csupán a boldogság enyém.

1858

ÁLDJON MEG AZ ISTEN!

Áldjon meg az Isten,
Rózsató virága!
Virulj még sokáig
Marim ablakába!
Alkonyatkor, elmenőben
Ott láttam meg legelsőben.
Áldjon meg az Isten,
Rózsató virága!

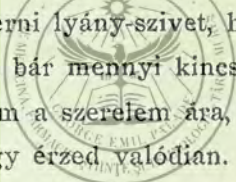
Áldjon meg az Isten,
Kis fehér szobácska
Lebegjen fölötted
Angyalok védszárnya

Oh mi sokszor ültünk itten,
 Beszélgetve, édes-ketten.
 Áldjon meg az Isten,
 Kis fehér szobácska!

Áldjon meg az Isten,
 Csevegő madárka!
 Ne érezd rabságod'
 Fényes kalitkádba!
 Ott csevegtél, téged hallánk,
 Midőn csókot, szívet váltánk.
 Áldjon meg az Isten,
 Csevegő madárka!

VALÓDI ÉLV.

GOETHE UTÁN.

The seal of the University of Cluj-Napoca is circular, featuring a central sunburst and a book. The text around the seal includes 'UNIVERSITATEA' at the top and 'GEOERGE EMIL PATILASCU' at the bottom.

Megnyerni lány-szívet, hijába,
Legyen bár mennyi kincs, arany;
Szerelem a szerelem ára,
Csak így érzed valódián.
Aranyért sok mindent eladnak,
De szívet senki el nem ad:
Ha venni nőt akarsz magadnak,
Érette add önnön magad'.

Ne kössön bár szent eskü hozzá,
Önkényt korlátozd szívedet:
Ez még azért nem válik rabbá,
S lekötve is szabad lehet.

Csak egyért égj s ha ő is érted
 Hasonló tiszta lánggal ég:
 Tartozás helyett gyöngédséged
 Legyen a férji kötelék.

Érezz és válaszs, s ő is téged
 Válasszon szabad kényeként,
 Válassz testben lélekben szépet
 És boldog léssz, mint épen én.
 Lásd én mindezt igen jól értem
 Immár szívem választa rég,
 S mit boldogságomhoz kell kérnem,
 Csupán a pap áldása még.

Csak értem szép, csak értem gondos,
 Csak örömömre látom őt,
 Csak mellettem enyelgő, pajkos,
 Szemérmes a világ előtt,
 S mert mit sem enged gyöngeségből,
 Rajtunk erőt a kor se' vesz,
 Szerelme mindig kegynek tűn föl,
 S mindig hálára kötelez.

Olyan kevéssel megelégszem,
Elég, ha édesen nevet,
Vagy ülve asztalnál mellettem
A lábam zsámolyúl lehet;
A mit megkezdett, egy-egy alma,
És pohara mit ide nyujt,
A rejtett mell kivillant halma,
Ha néha rablott csókra gyujt.

S a míg a meghitt szép órákon
Szerelemről beszél velem,
Hallgatni, csak hallgatni vágyom,
A csókról megféledekzem.
Mily ész, a szellem mennyi bája
Ruház rá új meg új kecsset!
Tökélyes ő s csak az hibája,
Csak az, hogy engemet szeret.

A tisztelet lábához von le,
A vágy meg kebléhez emel.
Im ifju, ez az élet kedve,
Légy bölcs és ezt keresd te fel!

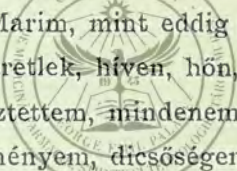

S bár egykor tőle meg kell válnod,
Ha majd kiszólít a halál,
Mit itt, ott fenn is azt találod,
Lelked csak újabb mennybe száll.

1858

SZERESS ÉDES MARIM . . .

Szeress édes Marim, mint eddig szerettél,
A mint én szeretlek, híven, hön, igazán!
Mindent elvesztettem, mindenem te lettél:
Vigaszom, reményem, dicsőségem, hazám.

Oh mily reményekkel léptem a világba,
Mennyit nem remélett megifjult nemzetem!
Szebb napok derültek a magyar hazára,
Nagy jövő határán birkozott a jelen.

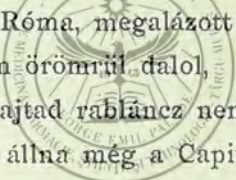
S minden összeomlott . . . Jaj meg kelle érnem!
Óriás küzdelmet sirhalmok takarnak.
Nincs többé reménység! . . . Jaj végig kell nézmem
Lassu pusztulását haldokló magyarnak.

Szeress édes Marim és taníts feledni,
Ha a honfibút is elfeledni lehet;
Engem csak szerelmed tud boldoggá tenni,
Ha boldog lehetne, ki hazát veszített.

Oh lásd karjaid közt sem hagy el a bánat!
Oh hát még nélküled mi volna életem?
Mig örök bánattal gyászolom hazámat,
Enyhítsen szerelmed, édes egyetlenem!

HORATIUS OLVASÁSAKOR.

Oh Róma, Róma, megalázott Róma!
Horatius im örömrül dalol,
Mikéntha rajtad rabláncz nem is volna,
S diszében állna még a Capitol.
Oda a hit és oda a szabadság,
Egy ember Isten — hogy' tűrhetni meg!
Dicsőségét lángelmék harsogtatják,
Nincs többé nép, csak élvező tömeg.

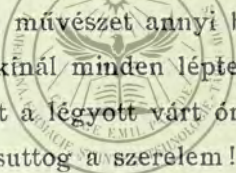
Avagy csalódom, s e hizelgő óda
Csupán adó, melyet fizetni kell,
S ha lelkével adózik egész Róma,
Mért volna ment az, a ki énekel?

Avagy talán az örömök dalában
A költő szíve majd hogy megszakad,
S némán kiált: a Brutusok honában
Csupán a jó kedv s mülatság szabad.

A félelem, az önzés, élvezetvágy
Kiől belőlünk minden szent hitet:
Erény te pusztá név, te meg szabadság
Egy álmokép, mit bírni nem lehet;
A bölcsesség Epikur tudománya,
És az egyetlen erkölcs az eszély;
A közügyektől vonulj a magányba,
Történjék bármi, türed el, vígan élj!

Nézd, nézd Soractét magas hó borítja,
Tégy fát a tűzre, bőven tölts, igyál;
Ne kérdezzesd, mi a jövőnek titka,
Előbb-utóbb csak eljő a halál.
Addig hát élvezd, a mit sorsod enged,
Övezze myrtus fényes fürteid',
Ne vesd meg a bort, tánczot, dalt, szerelmet,
Az élet drága, legfőbb kincseit.

Boldog, ki messze a világ zajától
 Földét mivelve önkedvére él,
 A gazdagság- és szegénységtől távol,
 Arany közepszer, benned hisz, remél.
 A bérczorumra sujt inkább a villám,
 A szél a legmagasb fát dönti meg,
 De minden oly ép Tíbur völgye táján,
 Virágon, bokron lágy szellő lebeg.

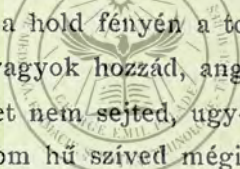
A természet, művészet annyi bája
 Köszönt és kínál minden lépteden,
 S ha éjjel üt a légyott várt órája,
 Mit édesen suttog a szerelem!
 Kit kedvelsz jobban Chloét-é vagy Pyrrhát?...
 De az idő fut, csak beszélve így:
 Szakítsd le minden órának virágát
 És a jövőbe kevésbé se higyl!

Oh édes hang, oh gyönyör nagy költője,
 Ne bájold el borongó lelkemet!
 Nekünk is ott áll Philippi mezője,
 Hol annyi sok, hol minden elveszett.

Korunk talán hasonló a tiédhez.
Ez új világ is már rohadni kezd,
De fáj sebünk, de szívünk mély bút érez,
Hitünk jelképe: szenvedés, kereszt.

Szenvedve, küzdve és lemondva élni...
Nem legnagyobb rossz börtön és halál,
Az igazságban ne szűnjünk remélni:
Egy-egy nagy eszme még utat talál.
A költészet, bár törve égi szárnya,
Még fönнен száll, még folyvást tenni hív;
Ha ijeszt is a kétség rémes árnya,
Szenvedj, remélj, higgy, lelkesülj te szív!

HAZA FELÉ.

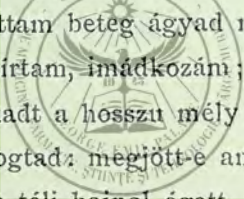
Csillog a hold fényén a torony,
Közel vagyok hozzád, angyalom!
Jöttömet nem sejtéd, ugy-e bár,
De tudom hű szíved mégis vár.

Ringatod kis lányunk' csendesen,
És atyjára gondolsz édesen.
Oh én is csak rátok gondolok,
Szivemben száz csókot ringatok.

Kocsi-zörgést hallasz nem soká,
Meg ne ijedj, lassan jőj ki rá!
Aludjék kis lányunk csendesen,
Hadd öllek ott kinn, édesem!

BARÁTOM HALÁLÁRA.

The seal of the University of Cluj-Napoca is visible in the background, featuring a sun, a book, and the text 'UNIVERSITATEA' and 'STIINTE SI TEHNICALE'.

Ott virrasztottam beteg ágyad mellett,
Féltettelek, sírtam, imádkozám ;
Meg-megszakadt a hosszú mély lehellet
S halkal susogtad: megjött-e anyám
Az ablakon a téli hajnal égett,
Az éj leszállt s anyád még mindig késett.

Távol a hontól, külföld sivatagján,
Hol nem szeretnek s nem szerethetünk,
Hol örömünk csak pusztá élvtanulmány,
De minden búra kétszer fáj szivünk,
Idegenek közt és halálos ágyon . . .
Oh Istenem — szegény, szegény barátom !

Még betegbé tön a honvágy búja,
 Már ott lebeg a halálangyal, ott,
 De mintha szánna, meg nem érint újja,
 Ha perczre bár, részvétre olvadott,
 S hogy enyhítse a szörnyű kínos lázat,
 Vissz'adta néked álmodban hazádat.

Otthon vagy újra, bércz, völgy üdvözelnek
 Örömszivajjal hű ebed fogad,
 Szavadra ismert visszhangok felelnek,
 És felnyihog legkedvesebb lovad.
 «Haj rá lovam, hisz azért vagy te Fecske,
 Repülj velem odaig, még ma este.»

Otthon vagy újra, ott a várteremben,
 El-elmerengsz az ősi képeken.
 «Oh bosszu, bosszu ősatyám nevedben!»
 Kiáltod százszor, mindig rémesen.
 «Te vérpadon veszél el a hazáért,
 Fegyverre! hah!... nézd, nézd a kiomló vért.»

Otthon vagy újra, jó atyád, testvéred
 Vesznek körül, de immár válni kell:
 Még a cseléd is szívből búsul érted,

Szegény anyád nem válhat' tőled el.
 «Anyám!» s egy könnybe, csókba fult jajodban,
 Minden mi fáj, egyszerre összedobban.

Egymásba játszik a való s az álom,
 Megjött, kit vártál annyi éjen át:
 Anyádnak csókja, könnye ég orczádon,
 Ölelve tartja haldokló fiát.
 A viszontlátás búcsu pillanatja,
 Az örömet csak uj kinná olvasztja.

Egy mély sohaj, egy bösz sikoltás, aztán
 Minden oly csöndes, csöndes, mint a sír,
 Könnny már nem enyhít a szívnek fájdalmán,
 A zugban ott csak a hű szolga sír,
 Az ablakon a téli hajnal égett...
 Töröld ki Isten lelkemből e képet.

Hadd lássalak úgy a mint ismerélek,
 Örömben és reményben gazdagon,
 Égjen szemedben az a bátor lélek,
 Légy ifju, szép, mint voltál egykoron,
 Szeretteiddel édesen beszélve,
 Szeretve, küzdve, mosolyogva, élve.

Hijába mind, évek hijába telnek,
Gyakran egy-egy nyughatlan éjtszakán,
Midőn eszünkbe jut, mi a kebelnek
Fájt valaha vagy fájhat ezután:
Fölbúg egy hang, mélyen szívembe ásva,
Végsóhajod s anyádnak sikoltása.

És látlak ismét... Ágyadhoz borúlva,
Sír szobraként, ott térdel még anyád.
Arczod mi nyugodt és mégis mi dülva,
Oh mennyi könny és kín fagyott reád!
Mi szomorú vagy a halottas ágyon...
S meg-megsiratlak, szeretett barátom.

MEGELÉGEDÉS.

Nem mondhatom szegénynek magamat,
Adott a sors annyit, mennyit adhat:
Egy pohár bort, dalt és ifjúságot,
Sok bajomhoz egy-két jó barátot.

Kedves nőmnek, családomnak élek,
Bút megosztok, örömet cserélek;
E kis körben úgy enyhül a bánat,
S az örömcsepp egy tengerré árad.

Ifjúságom ma-holnap oda lesz,
De ha Isten csillagomnak kedvez:
A barátság és a bor és a dal
Híven kísér síromig, velem hal.

Az ősz haj sem hűti ki szivem' még,
Melegít majd ezer boldog emlék.
Oh édes nőm ölelj meg, borúlj rám,
Igy alszunk a koporsó párnáján!

1860

AZ IGAZSÁG ÉS HAMISSÁG.

Elindul az Igazság,
Vele megy a Hamisság,
Édes testvér mindkettő,
Miért, tudj' a teremtó.

Anyjok varrt két tarisznyát,
Sütött nekik pogácsát,
Mindeniknek huszat szánt,
S betarisznyált egyaránt.

Ehetnék a Hamisság:
«Hallod-e te Igazság,
A tiedből ennénk tán,
Az enyémből azután?»

««Jó lesz, jó lesz, együnk hát!»»
Megkezdik a pogácsát,
S míg benne tart, egy hétig,
Morzsolgatják mindétig.

Ehetnék az Igazság:
««Hallod-e te Hamisság,
A mint mondád, rendre jár,
A tiedből együnk már?»»

Egész nap hijába kér,
Nem ad neki a testvér;
«Mégis adok jó áron,
Ha a füled' levágom.»

Le is vágja a fülét,
Másnap ismét a kezét,
Azután meg a lábát.
S úgy ad egy-egy pogácsát.

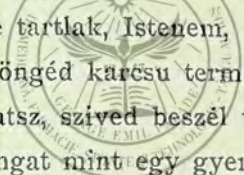

Végre szemét szúrja ki,
Vakon, bénán vezeti:
Az Igazság ráállott —
Igy járják a világot.

1861

ÖLELVE TARTLAK . . .

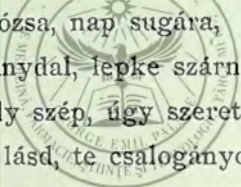

Öelve tartlak, Istenem,
 Mi gyöngéd karcsu termeted!
 Hallgatsz, szived beszél velem,
 S elringat mint egy gyermeket.

Ne ébreszsen pacsirtaszó,
 Szavadnak édes hangja még,
 S csillag sem, a hajnalhozó,
 A mely dicső szemedben ég,

Hadd környezzen e néma éj,
 Ez édes álom, szent titok;
 Oh mennyi érzés, mennyi kél!
 Leszünk-e még ily boldogok?

NYÍLÓ RÓZSA . . .

Nyíló rózsá, nap sugára,
Csalogánydal, lepke szárnya
Mind oly szép, úgy szeretem.
Oh de, lásd, te csalogányom,
Rózsám, lepkém, napsugárom
Egyben együtt vagy nekem.

A GONOSZ MOSTOHA.

1862

Egyszer volt, hol nem volt régen,
Volt egyszer egy vitéz király,
Volt annak két fiacskája,
Aranyhajú két szép gyermek.
De mit ér a szép aranyhaj,
Mit ér atyjok vitézsége?
Csak búsulnak, szomorkodnak;
Futkározás, játék helyett
Kimennek a temetőbe,
Édes anyjok sírhalmához,
Leborulnak, sohajtoznak.

«Kelj föl, kelj föl édes anyánk!
Szakadoz már ingünk, ruhánk,
Kelj föl, foldd meg, szépen kérünk,
Avagy varrj egy újat nekünk!»

«Fiaim, nem kelhetek fel,
 Nem is látok már szememmel,
 Nem járhatok, nem varrhatok,
 Elaludtam, halott vagyok;
 A ki gondot visel rátok,
 Vagyon immár mostohátok.»
 «Vagyon immár jó mostohánk,
 Nagyon gondot visel reánk:
 Hajunk' tépi, üti hátunk',
 Hideg házban szalmán hálunk,
 Kenyérhajat kapunk enni,
 Jaj nem tudunk hova lenni!»

Sírnak, sírnak ott a síron,
 Anyjok is sír benn a sírban,
 Együtt sírnak mind a hárman,
 Mind a hárman imádkoznak,
 S megenyhülnek mind a hárman.
 «Fiaim, Isten hozzátok,
 Gondot visel Isten rátok.»

A palota udvarában
 Várja őket mostohájok,
 Mérges arczczal a királyné;

Kérdi, merre kóboroltak,
Szidja, miért nem felelnek,
Üti, miért mernek szólni,
Haragszik, hogy meg nem haltak,
Hogy még élnek bosszujára.
Sírva futnak a fiucskák
Pitvarból a palotába;
A királyné mind nyomukban,
Szidja őket káromolva,
Veri őket nagy kötéllel,
Köti őket asztallábihoz
Jó szorosany, erős bogra.
Fel-felzokog a kisebbik:
«Jöjön haza édes apám,
Megmondom, rossz voltál, anyám!»
A nagyobbik szégyel sírni,
Szeme száraz, csak szikrázik,
S hogy' csak tudja, úgy kiáltja:
«Nőjek nagyra, nőjek meg csak,
Gyilkos asszony, megtanítlak!»

Jobban dúl-fúl a királyné,
Föl s alá jár, megáll ismét,
Magában mind azt suttogja:

«Nem mondod meg, nem nősz nagyra . .
 Gyilkos asszony! . . . Beh jól mondtad.» —
 Nevet egyet és elhallgat.
 Im azalatt a fiúcskák
 Megkötözve, elfáradva
 Szunnyadoznak, elalusznak.
 Aranyhajok kibomolva
 Vállok' veri, csillog-ragyog,
 Olyan szépek, oly mosolygók,
 Tán anyjokról álmodoznak.
 Nézi őket mostohájok,
 Nézi, néma, mozdulatlan,
 Majd megindul, meg-megfogja,
 Visszaretten, visszafordul,
 Újra indul, újja reszket . . .
 Fogja, fojtja és megfojtja.

Idő telik, idő múlik,
 Haza jó a vitéz király
 Nagy örömmel, diadallal.
 Mozog-robog a tenger nép,
 Csillog-villog a sok fegyver,
 Zúgnak búgnak a trombiták,
 Mérföldekre szól az éljen.

A királyné udvarával,
Gyász ruhában, kisírt szemmel,
Várja férjét, úgy fogadja,
És zokogva elbeszéli,
Hogy meghaltak a fiucskák,
Három éjjel vírasztotta;
Eltemette kinn a kertben,
Megersíratta százezerszer,
És siratja haláláig.
Elhallgatnak a trombiták,
Elszéled mind a tenger nép,
Jajjá válik a sok éljen,
Jaj a király búsul mélyen!
Felesége vigasztalja;
Ifju, szép volt a királyné,
Ifju asszony, csalfa asszony,
Víg, mosolygó és beszédes.
Enyhítgeti mosolyával,
Megersímítja lány kezével,
Tartja szóval késő estig,
Megöleli, megcsókolja.
Fel-felvidul a király rá
És elalszik karja között.

Nem alhatik a királyné,
El-elszunnyad, de fölretten;
Nyöszörgést hall, sírást is hall,
És az ablak meg-megrezzen,
Mintha erős szél süvöltne.
Felszökik és ablakot nyit;
Minden csöndes, minden alszik,
Csak a teli hold van ébren.
Mégis, mégis a királyné
Ismét hallja a nyöszörgést,
Mégis, mégis a fücskák
Sírján két diófa nő fel,
Lombosodnak nőnek, nőnek,
S a mint egymásra borulnak,
Fel-felsuttog a kisebbik:
«Jöjön haza édes apám,
Megmondom, rossz voltál, anyám!»
A nagyobbik rázza lombját
S mint erős szél, úgy süvölti:
«Nőjek nagyra, nőjek meg csak,
Gyilkos asszony, megtanítlak!»
Nem alhatik egész éjjel.

«Mi bajod van feleségem ?

Beh sápadt vagy, mondd meg nékem !»

Kérdi tőle férje reggel.

«Egész éjjel nem aludtam,

Kinn a kertben, ablakunkban,

Két diófa zúg a szélben,

Felriasztott, tartott ébren.

Vágd ki lelkem, jó lesz fájok,

Megfaragják majd az ácsok,

Csináltass két ágyat, nem kár,

Régi ágyunk úgy is rossz már.»

Kivágják a két fát tüstént,

Megfaragják a két ágyat,

Megfestik, megaranyozzák,

Más nap éjjel benne hálnak.

A királyné újra víg lett,

Víg, mosolygó és beszédes,

Nevetközve, enyelegve

Szunyadoz már férje karján.

De csak hamar retten, ébred:

Meg-megdobban, meg-megroppan

Egyik ágy és búsan így szól:

«Fáj-e néked, édes öcsém ?»

«Nem fáj nékem, jól vagyok én,

Apám nyugszik fia vállán, —
 Hát te hogy' vagy édes bátyám?!»
 «Jaj nekem fáj, ez az asszony.
 Kit az Isten elpusztítson,
 Oly nehéz, de várd el, várd csak,
 Gyilkos asszony, megtanítlak!»
 Vére fagy a mostohának,
 Takaróját összébb vonja,
 Párnájába bú, hijába,
 Meg-megdobban, meg-megroppan
 Egyik ágy és hallja folyvást:
 «Oly nehéz, de várd el, várd csak,
 Gyilkos asszony megtanítlak!»
 Nem alhatik egész éjjel.

«Mi bajod van feleségem?
 Sápadtabb vagy, mondd meg nékem!»
 Kérdi férje tőle reggel.
 «Rossz ez az ágy, dobban, roppan,
 Egész éjjel nem aludtam.
 Kérlek szépen, vagdaltasd fel,
 Égettesd meg még ma reggel!»
 Felvagdaltják a két ágyat,
 Tüzet raknak, tűzbe hányják.

De a mint ég, két kis szikra
Szökkent, szállott és leszállott
Kinn a mezőn aszu füre;
Bekapá a legszebbik juh,
Nem sokára meg is ellett.
Ellett aranyszőrű bárányt,
Nagy csodára két báránykát.
Megörülnek a juhászok,
Felczifrázzák, koszorúzzák,
Elviszik a királynénak
Neve napján ajándékba.
Úl a király trónusában,
Palástosan, koronával,
Arany pálcza a kezében;
Mellette ül a királyné,
Patyolat az inge válla,
Viganója piros bársony,
Gyémánt csillog a hajában,
Ezüst sarku a csizmája,
Olyan büszke, olyan szép volt,
Herczegek és grófok, bárók,
Nemes urak jönnek-mennek,
Mindenik hoz ajándékba,
A mi csak szép, a mi ritka,

De a legszebb, a legritkább,
Minden ember fennen vallja,
A mit hoznak a juhászok:
A két aranyszőrű bárány.
A király is mint egy gyermek
Úgy örvend a báránykáknak,
Csalogatja, ölbe veszi,
Nyalják kezét, csókolgatják,
Vágyakozva néznek rája,
Mintha szólni akarnának, —
Szegénykék nem tudnak szólni.
De a mikor a királyné
Símogatni hozzájok nyúl,
Bégni kezd az egyik sírva,
Mintha gyermek nyöszörögne,
A másik meg reszket, morog,
Azt morogja: «Gyilkos asszony!»
Vére fagy a mostohának,
A fafánál is fehérebb lesz
S elhanyaglik trónusában.
«Mi bajod van, feleségem?
Az Istenért! mondd meg nékem!»
Szól a király megijedve.
«Egy kicsinyég rosszul lettem,

Még ma semmit sem ehettem.
E két bárányt megkivántam,
Süttesd meg, ebédre szántam ;
Ha nem enném ma belőle,
Bizony rosszul lennék tőle.»
A király megparancsolja,
Megölik a két báránykát,
Két szolgáló le is viszi
A patakhoz, hogy megmossák
Belső részét, a mint illik.
Szerelmes volt az egyik lány,
Nagyon álmos volt a másik,
Elégé nem vigyázhattak,
Hát a víz elvitte szívet
Mind a két arany báránynak.
Sivalkodnak, sikoltoznak,
Mind hiába, viszi a hab
A patakból kis folyóba,
Kis folyóból nagy folyóba,
Nagy folyóból egy nagy tóba.

Tó partján egy kunyhó állott,
Szegény halász lakott benne,
Nagy szakállu jámbor ember.

Reggel óta mind halászgat,
 Egész nap nincs szerencséje,
 Még halacszkát sem tud fogni.
 De egyszer csak nehezülget
 A hálója s oly nehéz lesz,
 Hogy kihúzni alig bírja.
 Húzza, húzza, mi van benne?
 Aranyhaju két szép gyermek.
 Csodálkozik rajt' a halász,
 Sápítóz a felesége,
 Mosolyog a két kis gyermek.
 «Ne sápitózz, édes kincsem,
 Gyermeink már, lásd, úgy sincsen,
 Eltemettük tavaly nyáron
 Mind a kettőt, de mint látom,
 Épen annyit adott Isten,
 Fölneveljük úgy-e, kincsem?»
 Nagyot sóhajt a halászné,
 Mosolyog is, sir is, szól is:
 «Úgy van biz' az... ruhácskájok
 Most is megvan, jó lesz rájok.»
 Öltözteti mindjárt őket
 Fiainak ruhájába,
 Enni is ad, ágyat is vet,

De megszólal a nagyobbik:
«Köszönjük jó bátyánk, nénénk,
De bizony mi csak elmennénk.
Éd's apánkhoz haza, messze,
Elindulunk még ma este.
Uttól, bajtól mi nem félünk,
Jó az Isten, csak megélünk;
Énekelünk, verset mondunk,
Jóra viszi Isten dolgunk'.»
Elbeszélnek nekik mindent,
Mostohájok szörnyű dolgát;
Készülgetnek a nagy útra,
Kalapot is kérnek tőlök,
Hogy hajokról ne ismerjen
Reájok az úton senki.
A jó asszony adott mindent,
Két kalapot, két tarisznyát,
Pogácsát a tarisznyába
És az útra ezer áldást.
Elbucsuztak, elindultak.

Mentek, mentek, mendegéltek
Bérczen, völgyön, erdön, sikon,
Városokban és falukban.

Verset mondtak, énekeltek,
Krajczárt kaptak, hogyha kaptak.
Arczok izzadt, lábok vérzett,
Háltak földön, sziklapárnán,
Falevéllal takaróztak.
Szél megfűtta, eső verte,
Bajok nem lett, nőttek rája.
És elértek egy év mulva,
Piros pünkösd első napján,
Édes apjok országába,
A királyi palotához.
Nagy ebéd volt a királynál,
Pohár csengett, zene zengett,
Ittak, ettek, mulatoztak.
Bejelentik a királynak
A versmondó fiucskákat.
Mond a király: «Halljuk őket,
Az ünnepi verselőket!»
Tüstént rákezd a nagyobbik:
Verset mond vitéz királyról,
Verset árva fiucskákról,
Verset gonosz mostoháról,
A ki mindig szidja, veri,
Szidja őket káromolva,

Veri őket nagy kötéllel,
Köti őket asztallábihoz,
Fogja, fojtja és megfojtja ...
Sápad, reszket a királyné.
«Mi bajod van, feleségem?
Sápadsz, reszketsz, mondd meg nékem!»
Kérdi legott férje tőle.
«Mulathatnám, tánczolhatnám,
Az ebédet ide hagynám;
Meguntam e verselőket,
Kergettesd el tüstént őket!»
«Van még idő, hagyd el, lelkem,
E fiukat, lásd, kedvellem,
Gyermekimhez hasonlítanak, —
Három éve lesz már annak,
Hogy meghaltak, ha élnének,
Tán ekkorák lehetnének.»
Előáll most a kisebbik,
A királyné felé fordul,
Aranyhaja kibomolva
Vállát veri, csillog-ragyog,
S elkezd sirva énekelni:
«Jöjön haza édes apám,
Megmondom, rossz voltál, anyám!

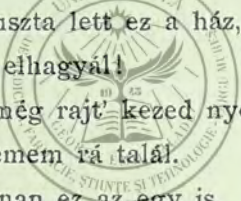
Elüldöztél, elkinoztál,
 Megütöttél, megfojtottál!»
 És folytatja a nagyobbik:
 «Megfojtottál, eltemettél,
 Kivágattál, elégettél,
 Megölettél, most itt állok,
 Gyilkos asszony, bosszut állok!»

A királyné kékül-sárgul,
 Felsikolt, majd elrohanna.
 «Gyilkos asszony, gyilkos asszony!»
 Ezt kiáltja minden ember.
 S megragadják a poroszlók.
 A király int, a király szól:
 Halált mond bűnös fejére,
 Vesztő-helyre küldi tüstént
 Bosszuálló haragjában.
 De haragja, arcza, hangja
 Csak hamar örömmre válik.
 Megöleli fiacskáit,
 Simogatja, csókolgatja,
 Öltözteti szép ruhába,
 Új ezüstbe, új aranyba.
 Ünnepet csap, még nagyobbat,

A várost kivilágítják,
Kocsik, hintók úgy robognak
Utczán is vendéget fognak.
Pohár csengett, zene zengett,
A sarkantyú rá-rá pengett,
Ettek, ittak, vígadoztak,
Három hétig mulatoztak.
Magam is ott ettem, ittam,
Soha jobban nem mulattam.

MARIHOZ ELUTAZÁSÁKOR.

Olyan puszta lett ez a ház,
A mióta elhagytál!
Látszik még rajt' kezed nyoma,
Néha szemem rá talál.
Innen-onnan ez az egy is
El kezd tűnni, ide hagy,
S minden bútor, minden szeglet
Igy szól hozzám: árva vagy.

Árva vagyok, még sem vagyok,
Tudom, sokszor gondolsz rám,
Sokszor mondod: én Istenem,
Csak egy perczig láthatnám!

S ha esténként gyermekünket
Karjaidon ringatod,
Megtelik a szemed könnyel,
Bár elnyomni akarod.

Oh ne nyomd el, csak töröld le
És alugyál, édesem!
Álmaidban, higgy szavamnak
Újra együtt léssz velem.
Elmondjuk, mi tegnap történt,
Megosztjuk bűnk', örömünk'
S mint hajnalban a virágok,
Mosolyogva ébredünk.

A SZÉCHENYIESKEDŐK.

SATIRA.

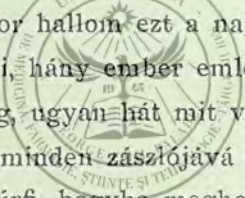
Oh Széchenyi, oh halhatlan halott,
 Hány szónok és költő megsiratott;
 Hány honfajk sohajtá nevedet,
 Egy ország sírt, egy nemzet temetett!
 Én elmaradtam, utoljára sírok,
 S im óda helyett rímes prózát írok.
 Ne botránkozz' meg jámbor olvasó,
 Ez nem szeszély vagy pusztá tréfaszó;
 Nem én hibám, hogy Pegazusom szárnya-
 Megtörve és szilaj haragnak árnya
 Lelkembe' mindent sötéttel borít,
 S hervasztja a dalok virágait.
 Nem én hibám, jól tudhatod, hiszen...
 De esküszöm rá s egyszersmind hiszem:

Szivem fájdalma mély, igaz, őszinte
S idő se' volt alkalmasabb rá szinte,
Míg csak hazánkból egy darabka tart,
Megsiratnunk a legnagyobb magyart.

Miért, hogyan? Nem mély és nagy titok,
Rá minden új nap mind meg annyi ok:
Hírlap beszéli, röpirat tanítja,
Csak oly talány, melynek kezedbe' nyitja.
Hát még se' értesz? Nyíltabban beszélek,
Habár bizony, megvallom, kissé félek.
A párbaj immár oly divatba jött
A hírlapírók és költők között,
Hogy nem is író, a ki nem vivott —
S eltűr satirát vagy birálatot.
Szóval kegyetlen censorokká lettünk,
S mind két felől csak kard villog felettünk.

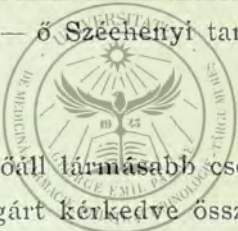
Hanem dologra. Most sirassuk őt,
És nem pedig pár évvel ezelőtt!
Mi a halál, a puszta test enyészte,
Mely titeket nagy siralomra készítte?
Mi nagy dolog, hogy porhüvelyt cserélt
Oly férfiú, ki századoknak élt,

Ki mindig él, míg lelkesültök érte?
 Őt a halál csupán csak akkor érte:
 Ha már nem értitek, miket beszélt,
 Felejtitek: mért küzdött, mit remélt,
 Hamisított tant hirdettek felőle
 És csúfot üztök minden nap belőle.
 Imé pedig — s hejh nem mondok sokat —
 Hazánkban ez a legujabb divat.

Oh hányszor hallom ezt a nagy nevet,
 Oh Széchenyi, hány ember emleget!
 Szentséges ég, ugyan hát mit vétettél,
 Hogy annyi minden zászlójává lettél!
 Im egy pár úrfi, hogyha meghozat
 Külföldi vérből egy pár jó lovat,
 Avagy csupán csak egy-két agarat,
 Mindjárt Széchenyi nyomdokán halad,
 Hírlap beszéli, más utána mondja;
 Kinek pedig kissé nagyobbra gondja
 S közczélra egy pár száz forintot ad,
 (A mint beszéli, kevésből sokat)
 Vidékről írják: oh hazám ime,
 Mit áldozott megyénk Széchenyie!

Mint szélben a baraczkfáról virág,
 Úgy hull e szó most: nemzetgazdaság.
 A ki rossz gazda mind csak erről ír,
 Ez a nemzet minden sebére ír.
 Esze szüréből a mennyit kirázhat,
 Csinál naponként tervet akár százat,
 Avagy igéri, hogy csinálni fog,
 (Nem költemény, nem oly könnyű dolog)
 S kinek kevés hozzá a tudománya,
 Dicsekszik, — ő Széchenyi tanítványa.

E közt előáll lármásabb csoport,
 Tücsköt-bogárt kérkedve összehord :
 A mi csak érzés, mind azon nevet,
 Gyűlölve gúnyol minden szellemet,
 Imádja Mammont, gondja semmi más,
 Mint kényelem, kéj, jól evés, ivás ;
 Kézze, beszéddel egyaránt hadar,
 Hogy semmi sem lesz addig a magyar,
 Mig nem csaló, hitetlen és hazug,
 Mig eszmékért csak lelkesedni tud.
 Ki oly merész, hogy az ilyesmit kétli ?
 Mindjárt Széchenyi nevével pecsétli.

E zaj különben még nem nagy kereszt,
Inkább beszélni halljuk néha ezt.
De olvasgatni némely hirlapot,
Végig betüzni tíz röpiratot,
És látni ott Széchenyit száz alakban,
Meg-megcsufolva eszme-, tettbe', hangban.
Az egyik, mert hálátlan nemzete
S nem költhet annyit, mennyit kellene,
Vagy dicsősége egy batkát sem ér,
Ahhoz képest, mit tett a nemzetér':
Belé esik hazafi fájdalomba,
S lesz mint a pokrócz, durva és goromba.
Rug jobbra-balra, mint a vad lovak,
És közbe-közbe szitkok hangzanak,
Mi tenta tollán és kedélyiben,
Mindent, de mindent nemzetére ken.
Minden szavával mintha mondaná:
Egy ily nemzet nem méltó ő reá,
Mint nem vala a nagy Széchenyire,
Nagy honfi mért is élne itt, mire?
És összevonva nagy szemöldökét,
Meg-megsiratja martyr-életét.

A másik ott nem ilyen gyászvitéz,
Beszélni, küzdeni, vívni, élni kész,
Úgy tűnik föl, mint valamely kométa,
Kiáltja folyvást: ő az új proféta.
A tüzre mind, mit eddig irtatok,
Én épen semmit meg nem hagyhatok,
Hig agyvelőtök mit maig teremtett,
Nem terme itt nagy eszme és okos tett.
Széchenyi is már régen elavult,
Hogy újra éljen, én reám szorult,
Ő csak garádics, én meg a torony.
Ki is kiáltom minden ablakon:
Figyelj oh nemzet-rám, az okos szóra,
Im én tudom csak, hányat üt az óra.
Boszant ugyan, hogy gróf még nem vagyok,
S a mennyit ő, annyit nem hathatok;
Mert tudni kell, ismerni a magyart,
Még sok, nagyon sok, mit a címre tart.
Azonban eljő majd az én korom,
Hiszem, remélem, érzem, akarom;
Azonban ennyit is beszélni, kérdem,
Czím nélkül, így, nem nagy és ritka érdem?
S beszél tovább, mit úgy imitt-amott
Széchenyiből csak összelophatott,

Fordítja, rontja, hogy szebb, új legyen,
Göggjében azt se tudja, mit tegyen.
S ha jobbra, balra szidják, mosolyog,
Azt mondja rá, hogy próféta-dolog.

Van olyan is, ki élelmesebb ember,
Ily nagy szerepben játszani épen nem mer;
Ő csak tanítvány, ildomos, szerény,
Csupán napszámos a jó ügy terén.
Míg élt Széchenyi, ellensége volt,
Más pártnak élt, ott írt és szónokolt,
Hogy hánynak, hányszor, minek kérni ezt?
Meg-megváltozni sapientis est.
Azonban ennek már sok éve tölt,
Széchenyi meghalt és ő örökölt,
Mindent, de mindent, képét, czimerét,
S a mint bevallja, egész szellemét.
Azóta minden, mit leír, kimond,
Bár lenne az még kétszer oly bolond,
Az mind Széchenyi szentelt hagyománya,
Ő egyedül valódi tanítványa.
Jogos firmája néki van csupán,
A többi egytől egyig charlatán.

Csak ő árulja azt a bűvitalt,
Mely megifjítja újra a magyart,
Nem drága, olcsó, vesztéssel adja,
Csakhogy mit elkölt épen visszakapja.
De rá kiált három-négy hirtelen:
E zagyvalékból senki se vegyen;
Ő és Széchenyi! oh minő beszéd!
Mi áruljuk Széchenyi szellemét!
Im itt vagyon, jobb, olcsóbb, hozzánk jertek,
Felgyógyulást csupán mitőlünk nyertek.
Szóval: ki csak hont árul, árverez,
Széchenyi már, avagy Széchenyi lesz.
Egy' a másiktól már sehogy se' tér,
Zajong, kiált, a hogy torkán kifér,
És az egész, Kárpáttól Adriáig,
Egy szörnyü Dulcamára-zajra válik.

Habár kevés, s kimélő mind e szó,
De így is értsd meg jámbor olvasó;
Hiszen tudod, milyen világban élünk,
Haragva is csak halkán kell beszélünk.
Bevégzem hát a végtelen panaszt,
Mit elhagyék, gondold utána azt;

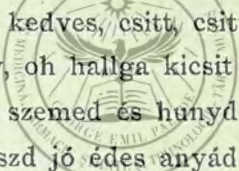

S mit még kívánok, nem nagy kérelem,
Egész lelkedből kiálts föl velem :
Szívünk fájdalma mély, igaz, őszinte,
Idő se' volt alkalmasabb rá szinte,
Míg csak hazánkból egy darabka tart,
Megsiratnunk a legnagyobb magyart,
Mint most, midőn hamis tan szól felőle,
És csúfot üznek minden nap belőle.

BÖLCSŐDALOK.

I.

Csitt kicsi kedves, csitt, csitt, csitt!
Jó fiu légy, oh hallga kicsit!
Hunyd be szemed és hunyd be a szád,
Föl ne riaszd jó édes anyád.

Alszik anyád, hát te is alugy',
Ugy kicsi kedves, ugy, ugy, ugy!
Hunyja szemét már, jó a gyerek,
Én is elalszom majd veletek.

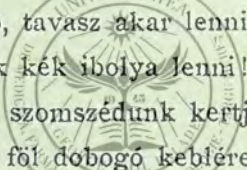
II.

Egyszer egy időben
Bakonyi erdőben
Gilicze nem alszik,
Sirása elhallszik.
Oda megy a szúnyog:
Haja, haja! dunnyog,
A tücsök is fuja:
Haja, haja, hujja!
Gilicze megunja,
A szemét behunyja,
Sirása nem hallszik,
Csendesen elalszik.
A gyerek is csendes,
Haja, haja, kedves!

III.

Csendesen, csendesen,
Haja, haja, kedvesem!
A ki nem sír, nem kiáltoz,
Annak angyal kis kertét hoz,
Lesz benne egy szép, de szép fa,
Minden ágon arany alma.
Hát még mi lesz? Megmondom!
De ne sirj hát, galambom.
Kis fészek meg kis madárka,
Kék a lába, zöld a szárnya,
S azt énekli csengő hangon:
Alugy', alugy' már galambom!
S a gyermek, ki hallja épen,
A szemét behunyja szépen,
Elalszik az énekszóra
S álmodik majd szépet róla.
Úgy lesz, úgy lesz, ha mondom,
Haja, haja, galambom!

A SZERETŐK.

«Olvad a hó, tavasz akar lenni,
Be szeretnék kék ibolya lenni!
Kinyílnék a szomszédunk kertjébe',
Hadd tűzne föl dobogó keblére.

Megtudhatnám, miről gondolkozik,
Rólam-e vagy másról álmadozik.
Jaj ha másról, jaj ha csalni akar...
Hervadjak el, én Istenem, hamar!»

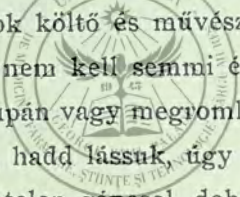
Szomszéd fia átkiált a lyánynak:
«Ne légy virág, maradj te csak lyánynak!
Szeretöm vagy, légy a menyasszonyom,
Feleségem, én édes asszonyom!

Virágozva együtt hervadjunk el,
Nem tavasszal, hanem késő ősszel:
Csak egymásért örüljünk, búsuljunk,
Egy nyoszolyán, egy sírba' nyugodjunk.»»

1864

KÖLTŐ ÉS KRITIKUS.

Fel-felkiált sok költő és művész:
 A kritikához nem kell semmi ész,
 Rossz szív csupán vagy megromlott kedély;
 Alkoss előbb, hadd lássuk, úgy beszélj,
 Ki másra képtelen gáncsol, dohog:
 A kritika haszontalan dolog.

Oh jó urak, mindezt én nem hiszem,
 Bár mit beszéltek, érzem, van szívem,
 Mely lángol, ég, örül, fáj, szenved, érez,
 S azért gyülöl, mivel szeretni képes;
 Eszem is van annyi, hogy hamar belátja,
 A kritikusnak költő nem barátja,
 Csak úgy, ha dicsér és hibát fedez,
 S bírāja helyett udvaroncza lesz.

GYERMEK MÉSÉK.

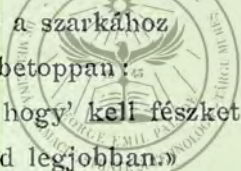

I.

A SZARKA ÉS GILICZE.

The seal of the University of Cluj-Napoca is circular, featuring a central sunburst and a book. The text around the border includes 'UNIVERSITATEA' at the top, 'SIBIU' on the right, and 'MAG. G. EMIL PA...' at the bottom. The text of the poem is overlaid on the seal.

Egyszer a szarkához
Gilicze betoppan:
«Taníts hogy' kell fészket rakni,
Te tudod legjobban.»

««Szivesen hugocskám!»»

Dolgozik már rajta:

««Csak így, csak így, csak csak csak!»»

Mindegyre azt hajtja.

Szóvalan ott ülni

Gilicze is restel,

Búgó hangján: «Túdom, tudom.»

Beszélgetni kezd el.

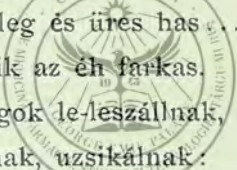
«Hát csináld, ha tudod!»
Szarka mond haraggal,
Félbe-szerbe hagyja dolgát
S elrepül azonnal.

Szarkáéhoz képest
Fészke giliczének
Ezért maradt csak egy darab —
Eddig tart az ének.

II.

A FARKAS ÉS A SZÚNYOGOK.

Nyári meleg és üres has...
 Haraguszik az éh farkas.
 A szúnyogok le-leszállnak,
 Muzsikálnak, uzsikálnak:

«Megtisztelnők, farkas uram,

Szép nótával, nagysás uram!»

««Nem kell, nem kell!»» «Csak egy nótát,

Csak annyit ád, a mennyit ád.»

««Menjete el, nagy böjtöm van!»»

«Csak egy nótát, nagysás uram!»

««Jöjete majd Szent-Andráskor.»»*

«Nagysás uram, hiszen akkor

* Azaz ősszel, mikor a szúnyogok már elpusztúlnak.

Kezdődik már az ünnepünk,
Magunknak sem hegedülünk.»
Le-leszállnak, csak ott állnak,
Muzsikálnak, uzsikálnak.
Muzsikaszó és üres has...
Haraguszik az éh farkas.

III.

A KÉT CZICZA MEG A HAMIS
GYEREK.

Egyszer két kis fehér czicza
Kinn az utcán, sétál vala,
S a mint illik pajtásoknak,
Mulatoznak, játszadoznak.
Hát im egyszer csak feléjek
Futni kezd egy hamis gyermek,
Hogy kergesse, megfoghassa,
Haza vigye, nyávogtassa.
Már előre nagyot kaczag,
No hiszen lesz most hadd el hadd!
A két fehér czicza fut,
De a gyerek jobban tud.

«Csúnya dolog,
Mindjárt megfog!»
Szomorun az egyik így szól,
De a másik jobbat gondol:
«Fussunk ama gödör felé,
Hadd essék a hamis belé!
A míg fölkel, tovább állunk,
Őkemének fittyet hányunk!»
A mint mondák, úgy is lett,
A gyermeknek megesett,
Kapott, mit nem keresett,
Leesett, beesett,
Be a gödör fenekére,
Megindult az orra vére,
Sírt-rítt, a hogy' száján kifért,
Föl nem venném száz forintért!
A két czicza ezalatt
Hahotával elszaladt.

IV.

A PULYKA ÉS A VERÉB.

Nagy garral, felfuvalkodva
 Jár az udvaron a pulyka.
 Összegagyog tarkát-barkát,
 Kiterjeszti szárnyát, farkát,
 Aztán magát
 Illegeti,
 Billegeti
 S méreg eszi,
 Mivel senki
 Föl nem veszi.
 A kutya annyit sem ad rá,
 Hogy legalább megugatná.

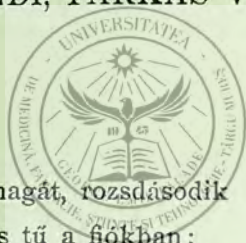
De egy veréb
A sövényre száll,
Majd víg kedvvel
Odább szökdel,
És elébe áll,
És borsot tör orra alá,
Csiripolva így szól hozzá:
«Biz' azt kend hijába fujja,
Szebb a páva, mint a pulyka!»
A pulykát ez szörnyen bántja,
Szárnyával a földet szántja;
Berzenkedik, puffaszkodik,
Neki-neki rugaszkodik.
De a veréb csak neveti
S újra visszamondja neki:
«Úgy volt, úgy van, úgy lesz biz' a,
Szebb a páva, mint a pulyka!»
A pulyka most már mit tégyen?
Dérrel-durral tovább mégyen.
Összegagyog tarkát-barkát,
Kiterjeszti jobban farkát,
Aztán magát
Illegeti,
Billegeti

S egész udvar kineveti,
Mert azalatt a kis kutya
A verébtől megtanulta
S mai napig is ugatja:
«Szebb a páva, mint a pulyka!»

V.

KIS TŰ KEZDI, FARKAS VÉGZI.

Unja magát, rozsdásodik
 Egy kis tű a fiókban;
 Egyet gondol és elindul
 Vándorolni világba.
 Város végén találkozik
 A hengergő tojással:
 «Hova, hova, édes tücském?»
 «Vándorolni!» «Én is úgy,
 Mert a gazdám, én rossz gazdám
 Világ-végig' sem költ ki.»

Mennek, mennek; a kakas is
Úti társul szegődik,
Ő is unja gazdáját, mert
Egy esztendő óta már
Nem sok haszna, ette haszna
És aludta bére sincs.

Mennek, mennek; dél felé egy
Kiszáradott patakban
Meglátnak egy szegény rákot
A melegen kínlódní.
«Nem tartanál te is velünk?»
«Ej de hogy nem, barátim!
Bárcsak estig be tudnátok
Fullasztani a vízbe.»

Mennek, mennek; délután egy
Leéitetett legelőn
Ismét látnak, meglátnak egy
Deres csikót búsulni:
«Mit csinálsz itt?» «Hát ehetném,
S enném is, ha volna mit.»

«Jere velünk, jobb dolgod lesz!»

«Annyi mint az, nem bánom.»

Mennek, mennek; alkonyatban
Feléjük tart egy ökör.

«Honnét, hova?» «Megszöktem, mert

Fösvény gazdám kórón tart.

Fogadjatok czimborának,

Jó szerencse fejében!»

Mennek, mennek; késő este

Beérnek egy erdőbe,

Az erdőnek közepében

Üres kunyhót találnak,

S a kunyhóba mind a hatan

Megszállanak éjjelre.

A tű mindjárt az ajtószeg

Kendőjébe szuródik;

Tojás bebú a tűzhelyen

A jó meleg hamuba;

Kakas büszkén, a mint illik,

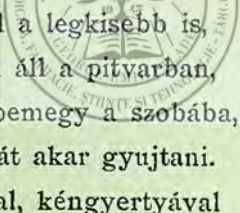
Felpattan az üllőre;

Rák igyekeznek s bele csuszszan
 A vízzel telt cseberbe ;
 Deres csikó szép csendesen
 Ajtó mellé húzódik ;
 Az ökör meg, úgy mint otthon,
 Elnyúlik a pitvarban.
 Csak hamar a fáradságtól
 Mindnyájan elaluszna.

Éjfélkor a házi gazda,
 A vén farkas, haza jő ;
 Ámde gyorsan visszaugrik,
 Hogy belépett a kapun.
 «Teremtette! idegen bűz
 Csapta meg az orromat.
 Nézzétek meg, jó fiaim,
 Mi van ott benn a házban?»
 A nagyobbik meg is indul,
 El is megy a pitvarig,
 Próbálgatja, tapogatja,
 Be-beüti az orrát,
 De az a bűz, idegen bűz
 Facsargatja iszonyún.

«Jere te is, édes öcsém,
 Ne félj semmit, menj elől;
 Ifju vagy, az ifju ember,
 Szükséges, hogy próbáljon.»
 Elindúl a középső is,
 Be is megy a pitvarba,
 De nem soká ismét kijő,
 Sebesebben, mint bement.
 «Jer kis öcsém, ne félj semmit,
 Menjünk együtt, követlek.»

Elindúl a legkisebb is,
 Meg sem áll a pitvarban,
 Hanem bemegy a szobába,
 S gyertyát akar gyujtani.
 Az újjával, kéngyertyával
 Pizskálgat a hamuban,
 De a tojás fogja magát,
 Szembe lövi mérgesen.
 «Az Istenért!» egy kis vizért
 Neki ront a csebernek,
 Hát ott a rák ollójával
 Összevágja a kezét.

Törülközni, bekötözni
 Oda fut a kendőhöz,
 Ott meg a tű hegybe fordul
 És megszúrja hirtelen.
 Szaladna most, szalad is már
 A hogy' lehet kifelé,
 Ott a csikó úgy megrugja,
 Hogy az ajtón kiheppen,
 Kinn is csak egy kissé nyugszik,
 Mert fölébred az ökör,
 Jól neki dőf és bundástul
 Kihányja az udvarra.

Lárma támad szörnyű lárma,
 Hangzik bele az erdő;
 Az ökör bög, csikó nyerít,
 Kukorékol a kakas.
 Ucczu neki, vesd el magad,
 Szaladnak a farkasok,
 Legjobban fut, legelől fut
 A legkisebb, legbátrabb;
 Míg a világ, széles világ,
 Ilyen futás nem történt.

«Megálljatok! — kiált a vén —
 Ne legyetek oly gyávák.
 Hát mi történt, benn a házban,
 Teremtette, mi történt?!»

Egyik sem szól, csak futtában
 A legkisebb nyöszörgi:

««Jaj, jaj, ne kérdezd,
 Puskás lő puskával,
 Banya szűr tujével,
 Szabó vág ollóval,
 Fölvesznek lapátra,
 Löknek vasvillával,
 Mégis a padlásról

Mind csak azt kiáltják:

«Add feljebb, krikiki!
 Hadd üssem, krikiki!»

Jaj, jaj ne kérdezd!»»

«No ha úgy van, hát csak fussunk!»

Meg sem állnak más nap is,
 Nem is térnek vissza többé
 Soha a kis kunyhóba,
 Nem is mernek építeni

Más erdőben sem kunyhót.
Azóta él szegény farkas
Kinn a szabad ég alatt,
Azóta nincs a jámbornak
Csendes meleg szobája.
Ki nem hiszi, kérdezze meg
Magától a farkastól.

VI

KRISZTUS ÉS A MADARAK.

Krisztus urunk futott, bujkált,
Hideg földön az erdőn halt;
Üldözői ott sem hagyták,
Ott is meg-megriasztották.
Kis pacsirta pártját fogta,
Merre bujkál, meg nem mondta,
Sőt hitta az üldözőket,
Hogy vezesse félre őket.
De a fürj a hogy meglátja:
«Itt szalad!» mind azt kiáltja;
A bíbicz meg mindjárt pedzi,
«Búvik, búvik!» reá kezdi;
A galamb is bújja sorba':
«A bukorba, a bukorba!»

Megfogták a bokrok alján,
Szegény Krisztus arcza halvány,
El is vitték kínhalálra,
Megfeszíteni keresztfára.
Kis pacsirta elkiséri,
Galamb, búbicz, fürj csak nézi,
S nem búsul, hogy ezt okozta,
Krisztus őket megátkozta :
A fürjet, hogy fenn ne szálljon,
Csak vetés közt szaladgáljon ;
A búbiczet, meg ne álljon,
Réten káka közt bujkáljon ;
A galambot, búbán éljen,
Bokrok alatt keresgéljen.
A pacsirtát szívvel, szóval
Megáldotta ezer jóval :
Tudjon békén fészken ülni,
Legmagasban felrepülni,
Földre szállni, égbe kelni
S reptében is énekelni.

VII.

A TYÚK ÉS A FARKASVEREM.

Egyszer egy kicsiny tyúk kapirgál, kapirgál,
 Hát a házfödélről kövecs hull fejére;
 Erre úgy megijjed, hogy elkezd szaladni.
 «Tyúk koma, tyúk koma, hova oly sietve?»
 Kérdi a kakas, de még neki sem áll meg.
 Mind csak azt kiáltja: «Jaj, jaj, jaj!»
 Égszakadás, földindulás,
 A fejemen egy koppanás!
 Szaladj te is pajtás,
 Szaladj te is pajtás!»

Kakas is megijjed, együtt tart a tyúkkal
 S a mint így szaladnak, kérdi tőlök a nyúl:

«Hova, hova futtok?» «Kérdezd meg a tyúktól!»
Ez pedig kiáltja: «Jaj, jaj, jaj!
Égszakadás, földindulás,
A fejemen egy koppanás!
Szaladj te is pajtás,
Szaladj te is pajtás!»

A nyúl is megijjed s együtt mind a hárman
A mint így szaladnak kérdi tőlök az őz,
Azután a róka, végtére a farkas:
«Hova, hova futtok?» «Kérdezd meg a tyúktól!»
Ez pedig kiáltja: «Jaj, jaj, jaj!
Égszakadás, földindulás,
A fejemen egy koppanás!
Szaladj te is pajtás,
Szaladj te is pajtás!»

Az őz is megijjed, róka is megijjed,
Farkas is megijjed, hatan futnak együtt,
S elérnek estére rengeteg erdőbe;
Ott is csak szaladnak túsken, bokron, árkon
Előre, előre, se' látnak, se hallnak,

S mind a hat bele hull a farkas-verembe.
De egyik sem bánja, nem kell már szaladni,
Legalább pihennek, elalusznak szépen.

Virradóra kelve bíra fordul kedvök,
Nem lehet kimenni, élelmet keresni,
Ehetnék mindegyik, kiváltkép a farkas.
«Mondanék én egyet, kettő lesz belőle!»
Így beszél a farkas. «Halljuk!» mond a róka.
«Bizony csak azt mondom: a kinek közöttünk
A neve legrútabb, együk meg ebédre.»
Mindegyik rá mondja: «Jó lesz biz' a, jó lesz!»
Feláll hát a farkas s elkezd így itélni:
«Farkas-barkas, az is szép,
Róka-bóka, az is szép,
Őzem-bőzem, az is szép,
Nyúlam-búlam, az is szép,
Kakas-bakas, az is szép,
Tyúkom-búkom, jaj be rút!»

Megették a tyúkot, de biz' meg se, kottyant,
Elfűtta hát újra nótáját a farkas;

Kakast is megették s elaludtak szépen.

Virradóra kelve ismét csak búsulnak,

Nem lehet kimenni, élelmet keresni.

«Most is csak azt mondom, — így beszél a farkas, —

Még egyszer azt mondom, a kinek közöttünk

A neve legrútabb, együk meg ebédre.»

Mindegyik rá mondja: «Jó lesz biz' a, jó lesz!»

Feláll hát a farkas s elkezd így itélni:

«Farkas-barkas, az is szép,

Róka-bóka, az is szép,

Őzem-bőzem, az is szép,

Nyúlam-búlam, jaj be rút!»

Megették a nyúlat, más nap meg az őzet,

Földre heveredtek, elaludt a farkas,

Nem alszik a róka, így is, úgy is próbál,

Jaj de nincs mit tenni, nem lehet kimenni.

Fejét megvakarja, leereszti farkát,

Gondolja magában: rám jó a sor holnap,

Jobb lesz megelőzni valami szép módon.

Azért még sötétben rá kezdi a nótát:

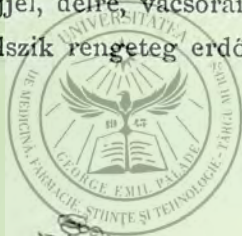
«Róka-bóka, az is szép,

Farkas-barkas, jaj be rút!»

Enné már a farkast, farkas is fölébred.
 «Nem úgy van a nóta, máskép van a nóta,
 Így van az a nóta.» S megette a rókát.

Egyedül a farkas a farkas-veremben,
 Már hijába tudja legjobban a nótát,
 Kurta lett a nóta, elfogyott a nóta,
 De azért csak fujja, fujja ordítózva,
 Reggel, este, éjjel, délre, vacsorára,
 Mai nap is hallszik rengeteg erdőben.

JEGYZETEK AZ I. KÖTETHEZ.

E jegyzetek épen nem akarnak kimerítők lenni, inkább csak válaszok oly kérdésekre, melyeket némely olvasó szóval vagy levélben intézett hozzám. Minthogy mások is teletnek ily kérdéseket, nem fölösleges az adott válaszokat ide igtatnom.

CSILLAGOS ÉG. E költemény két első sora népdalból van véve, de alapeszméje egészen más, mint a népdalé.

SZÉL ÉS NAP. Egy régi mese földolgozása, melyet az európai irodalomban mások is földolgoztak; egy iskolai olvasókönyv számára írtam.

A TUDÓS. Ismeretes adoma, melyet Mátyás királyra is alkalmaznak. A negyvenes években hallottam Kolozsvárott.

A KÖEMBER. A kolozsvári monda csak annyit mond, hogy egy ember megátkozta az Istent, a ki őt büntetésül kövé változtatta. Hogy a kőszív alapeszméjét más, hazai vagy külföldi, mondából vet-

tem-e vagy magam költöttem, arra most már, annyi év után, nem tudok visszaemlékezni.

SZÉKELY FOGOLY. A székelyek Nemerének hívják az éjszaki szelet. Aranyos-rákosi Székely Sándor a *Székelyek Erdélyben* című eposzában (Hebe 1823) magyar mythologiai alakokat vevén föl, a hadak Istenét Hadúrnak nevezte el, a gonosz szellemet pedig Nemerének, a gonosz szél Székely nevéből indulva ki. Vörösmarty *Zalán fúlásában* Hadúrt átvette Székelytől, de Nemerét Ármánnyal cserélte föl részint a szó jelentésénél, részint a persa Ahrimánnal vélt rokonságánál fogva. — E sor: «Mily halmok azok? Harczok tere, sírhalom az a mádэфalvi véres összeütközésre céloz, midőn a székelyek, Mária Terézia uralkodása alatt, 1764-ben a határőrség fölállítását meg akarták akadályozni, de legyőzettek. — Agyagfalva udvarhelyszéki falu, melynek határában tartották régen a székelyek nemzeti gyűléseket; 1848-ban is ide gyűltek, mikor a forradalomhoz csatlakoztak.

A BUJDOSÓ. E költemény nem akart ballada lenni, hanem csak egyszerű kép az 1849—1850. évek-ből, a bujdosó honvédek üldözése idejéből. Akkor mindenki megértette, most egy kis magyarázat nem fölösleges. Egyébiránt alapeszméje egy lovaglásom alkalmával fogamzott meg bennem. Gróf Teleki Domokos szivességéből 1851-ben sokat lovagoltam Gerjeszeg környékén. Egyszer a szomszéd városba azon lovon mentem, melyen a gróf lovásza szokott járni. A ló az úton megállott egy koresma előtt, majd a szomszéd faluban a lovász anyjának, majd kedvesének háza előtt, mert ehhez már hozzá szo-

kott. Fáradságomba került, míg tovább tereltem. Elgondoltam, mily fájdalmasan eshetik egy bujdosónak, ha lova megáll a régi kedves helyeken, hol ő már nem maradhat. Így kapcsolom össze saját tapasztalatomat a bujdosó honvéd lelkiállapotával.

PÓKAINÉ. E szerencsétlen anya történetét Budai Ferencz munkájából merítettem. (*Magyarország polgári históriájára való lexicon a XVI. század végeig. Készítette Budai Ferencz. Kiadta Budai Ézsaiás. Nagyvárad, 1805.* A III. kötet 149. lapján ez áll: «*Pokai János és Péter, talán Jakab fiai, Békési Gáspárral együtt hadakoztak 1575. esztendőben, Bátori István erdélyi vajda ellen, a ki a szentpáli kastélynál való ütközetben, mindkettőjüket elfogta és a kolozsvári diétán halálra ítélte. Mindazonáltal az ő édes anyjoknak sok kéréseire, annyira vette magát Bátori, hogy annak szabadlá hagyta, hogy két fiai közül valamelyiket válaszssa ki, a ki életben maradjon. A kesergő anya, a ki mindenikhez egyforma indulattal vonódott, hogy ne láttasson egyiket is a hóhér keze alá adni, a választást barátira bízta, kiknek ítélete szerint János ment a vesztőhelyre, Péter pedig megszabadult. Ez a Péter 1589. esztendőben holt meg természeti halállal, a mikor Zsombori László is elment az ő utolsó tisztességének megadására. Bihar-vármegyében, Sámson mellett, vagyon egy Póka nevű pusztá, melyet most a nemes Kulcsár familia bír, talán attól vehette ez a famillia a maga vezeték nevét.» Úgy látszik Budai nem tudta, hogy Maros-Tordamegyében is van egy Póka nevű falu s valószínűbb, hogy innen származott a Pókai-nemzetség. — Ugyancsak Budai Ferencz munkája*

I. kötete 216. lapján, *Bátori István* alatt, ez eseményre vonatkozólag a többek közt ezt olvashatni: «Erőt vévén Bátori vetelkedő társán, aug. 6-ik napjára Kolozsvárra diétát hirdet és hogy oda annál inkább bátorodjanak az urak s nemesek elmenni, azt ígéri, hogy a kik Békésivel, titkon vagy nyilván való egyetértéssel fognak közülök vádoltatni, azokkal nem erőszakkal, hanem törvényesen fog bántani. Minekutána összegyűltek a rendek: Bátori a pártosok megbüntetése eránt való kívánságát terjesztette azoknak elejkebe, azután előhozatta bilincsekben az előkelőbb és nagy nemből való foglyokat; és azoknak szabaddá hagyta, hogy magokat, a mint tudják, mentsek. Azok azt kívánták volna, hogy mivel a diétán levők felperesek, azért is bírák nem lehetnek: tehát vagy Magyar- vagy Lengyelországból kell közbírákat hozni, a kik az ő ügyöket minden elő vagy idétlen ítélet nélkül vizsgálják s ítélik meg. De minthogy ennek a kívánságnak csak az idő húzása s vonása lett volna a célja, azt a rendek nem hallgatták meg, hanem az ő ügyeik rázogatózásához láttak. A kik közülök, minden kétségen kívül vétkeseknek találtattak, mind a már kézben levő foglyok, mind a kik Békésivel Magyarországra kiszaladtak, mint felség ellen vétők minden voksok által, fejeik s minden jószágaik elvesztésére kárhozzatódtak, s ítélődtek. De nagy kérdés támadt a fölött, ha vajon a jószágtól való megfosztódás kiterjedjen-e azoknak feleségeikre s gyermekeikre is; sokaknak visszatetszvé, hogy az ártatlanok a bűnösökkel együtt hordozzák a büntetést. Mindazonáltal utoljára is csakugyan abban állapodott meg a dolog, hogy azok is, mint a szedett

szőllő, mindentől megfosztódtak. Írják, hogy az ítélőmester nem olvashatta föl könyhullatás nélkül ezt az irgalmatlan végezést. Minekutána a sententia föl-olvasódott, egynéhányan ugyan gratiát nyertek, a többeknek pedig aug. 8-án, ugyan Kolozsváron, reggeli nyolcz órakor fejeket szedték, kik közt voltak Kabos Farkas, Barcsai Miklós, Bogáti Gáspár, Ösi Miklós, Csanádi János és Csányi Miklós. Ezeknek holt testei délutáni három óráig temetetlen maradtak, akkor pedig a városban a mészárszék mellett ásták el azokat. Ugyanakkor a székelyek közül, a támadás főbb eszközeinek orrokat, fülöket elvágatta Batori, azután pedig közülök harmincnygyet Szamosfalvánál akasztófára függesztetett, azt mondván, ennek azért kellett úgy lenni, hogy ezek a maradéknak legyen intő tanúságul, hogy a kik szabadságot akarnak nyerni, arra nem a fejedelem méltóságának kisebbitésével törekedjenek, hanem a haza mellett tett hív szolgálatjaik által tegyék magokat érdekesekké».

SZEGÉNY VAGYOK. E dal első versszakának egy pár sora, valamint a **SZERETŐK** címűnek is két első sora népdalból van kölcsönözve.

BARÁTOM HALÁLÁRA. Gróf Nádasdy Tamás halálára írtam, kivel, mint tanulmányai vezetője, a berlini és müncheni egyetemen 1855—56-ban másfél évet töltöttem, egyszersmind beutaztam vele Német-és Franciaország egy részét. Münchenben halt meg 1856 decemberében. — «Oh bosszú, bosszú ösatyám nevedben! Te vérpadon veszel el a hazáért», czélzás Nádasdy Ferencz országbíróra, a ki Bécsben 1671 ápril 30-án lefejeztetett.

IGAZSÁG ÉS HAMISSÁG. Ez allegoriát egy népmeséből vettem, melyben az csak kiinduló pont.

GONOSZ MOSTOHA. Egy meglehetősen töredékes népmese földolgozása, melyet 1859-ben Kolozsvárott egyik tanítványomtól hallottam. A hézagokat pótolni igyekeztem, még inkább kidomborítva az alapeszmét. Mindjárt elején a sírban megszólaló anyát egy ismeretes népdalból vettem, melynek számos változata van. — Ez magában a mesében nincs meg.

GYERMEKMESÉK. A III. és IV. gyermekmese a saját leleményem, a többit a néptől vettem, itt-ott némi alakítással.

S. P. C.
Biblioteca Populară
Iasi

TARTALOM AZ I. KÖTETHEZ.

	Lap
Virágnak mondanálak	1
Az éjről	3
Csillagos az ég	5
A szél és a nap	6
Erdő és vár	8
A tudós	9
Amott egy agg cserfa zöldül	12
Erdély	13
Estve	18
Egy tavaszi nap. I—III.	19
A kőember. Monda	22
Májusban	30
A távozó	32
Hazám	34
Hadnagy uram	36
A székelyek	37
Világosnál	39
Októberben	42
Magyar költők	44

	Lap
A székely fogoly	46
Karácsonkor	50
Pál gazda	53
Midőn elindult	54
Tavaszej	56
Ne hozd a bort!	59
Beteg-ágyon. I—III.	61
Három éj	67
Sohaj	70
Gerő bán	71
Emlék	74
Emlékszel-e	76
Szüreti lakomán	79
Honvágj	81
Úti emlék	82
Erdély határán	85
Szülőföldemen	86
Gyermekkori barátomhoz	89
Otthon	91
Emlékkönyvbe	93
Esküvő előtt	94
Mi hallik az erdőn	97
Éji séta	100
A bujdosó	102
Egy fiatal leányra	105
Géza urfi	106
Tragédia	108
Pókainé	110
Rajtam ne csodálkozzatok	115
Fáradt vagyok	117
Szüreten	119
Éjjel	122

	Lap
A szülői ház	125
Megnyugvás	128
Egy régi udvarház	131
A távolból	134
Nem vagy te legszebb	137
A fővárosban	138
Oh ha ki tudnám fejezni	141
Viszontlátás	144
Járom én is a világot	147
Rossz álmom. Heine után	150
Késő vágy	152
Sétál a lány	154
Őszszel	155
A vándor fiú	157
Szeretnék még egyszer látni	160
Honfibú	162
Párbaj előtt	164
A száműzött	167
1849. októberében. Heine után	170
Búcsu	174
A menyasszony	176
Külföldön	178
A szerkesztő, olvasó és költő. Lermontofftól, Bodenstedt után	179
A hősök sírja	195
Marihoz	197
Ez a kis lány	199
Kis bokrétám	201
Szegény vagyok	203
Szeretlek!	205
Este téled ha elváltam	207
Bálban	209

	Lap
Mi szép, mi kedves! Béranger után	211
Mi hűn szeretsz	213
Áldjon meg az Isten!	215
Valódi élv. Goethe után	217
Szeress édes Marim	221
Horatius olvasásakor	223
Haza felé	227
Barátom halálára	228
Megelégedés	232
Az Igazság és a Hamisság. Allegória	234
Ölelve tartlak	237
Nyíló rózsza	238
A gonosz mostoha. Népmese	239
Marihoz elutazásakor	258
A Széchenyieskedők. Satíra	260
Bölcseődalok. I—III.	269
A szeretők	272
Költő és kritikus	274
Gyermekmesék	275
I. A szarka és gilicze	277
II. A farkas és a szúnyogok	279
III. A két cicza meg a hamis gyerek	281
IV. A pulyka és a veréb	283
V. Kis tű kezdi, farkas végzi	286
VI. Krisztus és a madarak	294
VII. A tyúk és a farkasverem	296
Jegyzetek az I. kötethez	301

